ޔައުމިއްޔާ ނަންބަރު: 03/18/2016
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޔައުމިއްޔާ
2016 ވަނަ އަހަރުގެ ފުރަތަމަ ދައުރުގެ ތިންވަނަ ޖަލްސާ
22 ފެބުރުވަރީ 2016
1437 E 13
(ހޯމަ ދުވަސް)
ޖަލްސާ ފެށުނު ގަޑި: 9:06
ޖަލްސާ ނިމުނު ގަޑި: 13:38

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ޢަބްދުاله މަސީޙް މުޙައްމަދު)
1. ދުޢާ
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
بسم هلا ال ر حمن ال ر حيم، الحمد هل وال ص الة وال س الم على رسول هلا وعلى آله وصحبه ومن وااله. މަޖިލިސް
ފެށުނީ.
2. ޖަލްސާގެ ހާޒިރީ އިއްވުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ވަގުތު ޖަލްސާއަށް ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވީ 38 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން.
3. ދުވަހުގެ އެޖެންޑާ އިޢުލާން ކުރުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ އައިޓަމު 3، ދުވަހުގެ އެޖެންޑާ އިޢުލާންކުރުން.
-3.1 އެޖެންޑާ އިޢުލާންކުރުން. އެޖެންޑާ ނަންބަރު އޖ.3/1/2016/
4. ރިޔާސަތުން އަންގާ އެންގުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ އައިޓަމު 4، ރިޔާސަތުން އަންގާ އެންގުން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އާ ހަފްތާއެއްގެ މަސައްކަތަށް ވަރަށް
ބޮޑަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވައި ޝުކުރު ދަންނަވަން.
5. ސު ވާލު
1

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ އައިޓަމު 5، ސުވާލު.
-5.1 އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް މިނިސްޓަރ އޮފް ހައުސިން އެންޑް
އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒާ ކުރައްވާ ސުވާލު. އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި މިނިސްޓަރ އޮފް
ހައުސިން އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޑރ. މުޙައްމަދު މަޢިއްޒަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވައި ޝުކުރު ދަންނަވަން.
އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް،
ސުވާލުކުރެއްވުމަށް.
އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަރުޙަބާ މިނިސްޓަރު. އައްޑޫ ސިޓީގައި ހުރި އިކުއިޓޯރިއަލް ކޮންވެންޝަން
ސެންޓަރު މަރާމާތުކުރުމަށް 2015 ގައި ބަޖެޓުގައި ހިމަނައި އެއްވެސް ކަމެއް ނުކޮށް، އަހަރު ވަނީ ނިމިފައޭ.
ރައްޔިތުންގެ އެތަ އް މިލިޔަން ރުފިޔާއެއް ޚަރަދުކޮށްގެން ހަދާފައި މި ވާ ތާރީޚީ ބިނާ ވީރާނާކޮށްލުމަށް ދޫކޮށްލާފައި، އެ
ތަނުގައި ހުރި ތަކެތި އެކި ފަހަރު މަތީން މާލެ ގެނެސް ތި ހުސްކުރައްވަނީ އެ ތަނަކީ ރައީސް ނަޝީދުގެ ވެރިކަމުގައި
ހެއްދެވި ތަނެއް ވީމާތޯ؟ ނުވަތަ އައްޑޫ ސިޓީގައި ހުރި ތަނެއް ވީމާތޯ؟ ކޮބައިތޯ މިކަން މިހެން ކުރައްވާ ސަބަބަކީ؟
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ހައުސިން އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ވާހަކަދެއްކެވުން:
` އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރެއްވި ސުވާލުގެ ޖަވާބުގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. އައްޑޫ ސިޓީގައި ހުރި
އިކުއިޓޯރިއަލް ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރުގެ ބޭނުން އެންމެ އެދެވޭ ގޮތުގައި ހިފުމަށް ޓަކައި ރައީސް ޔާމީންގެ
ސަރުކާރުން ވަރަށް އިސްކަމެއް ދެއްވާ. ރައީސް ޔާމީން މިހާރު ނިންމަވާފައި ވަނީ އައްޑޫ ސިޓީގައި އެޅުމަށް
ހަމަޖެހިފައިވާ ހޮސްޕިޓަލް، 100 އެނދުގެ ހޮސްޕިޓަލްގެ މަޝްރޫޢު؛ އާދެ! އެއީ ސަޢޫދީ ފަންޑު ފޯ ޑިވެލޮޕްމަންޓާއި
އޮޕެކު ފަންޑު ފޯ ޑިވެލެޕްމަންޓުގެ ލޯނު އެހީގެ ދަށުން ހެލްތު މިނިސްޓްރީން ކުރިއަށްގެންދާ އެ މަޝްރޫޢު ކުރިއަށް
ގެންދިއުމަށް ޓަކައި ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރަށް ބަދަލުތަކެއް ގެނެސް ، އެ އިމާރާތުގައި ހޮސްޕިޓަލް ޤާއިމުކުރުމަށާއި،
އަދި އޭގެ އިތުރަށް ބޭނުންވާ ޖާގަ ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރާ އިންވެގެން އިމާރާތެއް ބިނާކޮށްގެން އެ ކަންތައް ކުރިއަށް
2

ގެންދިއުމަށް. އަދި އެކަމާ ގުޅޭ ހުރިހާ ލިޔެކިޔުންތަކާއި ކުރެހުންތައް މިހާރު ވާނީ ހެލްތު މިނިސްޓްރީއާ ހަވާލުކުރެވިފަ.
އާދެ! އައްޑޫ ސިޓީގެ ތަރައްޤީއަށް ޓަކައި ރައީސް ޔާމީން ވަރަށް އިސްކަންދެއްވާ. އަޅުގަ ނޑުމެން މިނިސްޓްރީގެ
ދާއިރާއިން ބެލި ނަމަވެސް ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް މިހާރުވެސް ކުރިއަށް އެބަ ގެންދެވޭ. އަދި މި އަހަރުގެ
ބަޖެޓުގައި ވެސް ހިމެނިފައި ވެސް އެބަ އޮތް. އައްޑޫ ސިޓީގެ ތަރައްޤީއަށް ޓަކައި ބިން ހިއްކުމަށް ބަލާ ނަމަވެސް،
އައްޑޫ ސިޓީގެ ފޭދޫގެ ބިން ހިއްކުމުގެ މަސައްކަތް ބަޔަކާ ހަވާލުކުރެވި، މިހާރު ތަކެތި މޮބިލައިޒުކުރުމުގެ މަސައްކަތް
ކުރިއަށް އެ ދަނީ. އަދި އޭގެއިތުރަށް އައްޑޫ ސިޓީގެ ބޮޑު ހުރިހާ މަގުތަކެއް ދެވަނަ ފިޔަވައްސެއްގެ ތެރެއިން ހެދުމަށް
ޓަކައި މިހާރު މަގުތައް ފާހަގަކުރެވި، މަގުހެދުމުގެ މަސައްކަތް ވެސް ބަޔަކާ ހަވާލުކުރުމަށް ޓަކައި މިހާރު އެ ދަނީ
ތައްޔާރުވަމުން. ފެނާއި ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް ނިމުނުހާ އަވަހަކަށް. ގެދޮރުއެޅުމުގެ މަސައްކަތް ވެސް އެ ދަނީ
ބާރުމިނުގައި ކުރިއަށް. އަދި އޭގެއިތުރަށް ވެސް ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތެއް އެކިއެކި މިނިސްޓްރީތަކުގެ ތެރެއިން ވެސް
އެ ދަނީ ކުރިއަށް. އެހެންވީމާ، އައްޑޫ ސިޓީގެ ތަރައްޤީއަކީ ރައީސް ޔާމީން އެންމެ އިސްކަންދެއްވާ އެއް މަސައްކަތް.
އާދެ! އައްޑޫ ސިޓީގެ ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރުގައި ހުރި ތަކެތި އެކި ކންކަމަށް ބޭނުންކުރުން، ނޫނިއްޔާ އެ ތަނަށް
ގެނެވޭ ބަދަލުތަކާ މެދުގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކަންބޮޑުވެވަޑައިގަންނަވާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން
ބޭނުންވޭ، އައްޑޫ ސިޓީ ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރާ ބެހޭ ގޮތުން އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ
ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރަށް ހޯދުނީ ކޮންކޮން އެއްޗެއް ކަމާއި ، އެ ސެންޓަރުގައި ހުންނަންޖެހޭ ތަކެތި ހަމައަށް ހުރިތޯ
ބެލޭނެ ގޮތް ނެތް ކަމާއި، އަދި މާލިއްޔަތު ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ސަދަން ޔޫޓިލިޓީސްއާ ހަވާލުކުރި މަސައްކަތްތަކުން
ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތަށް 5.9 މިލިޔަން ރުފިޔާ ގެއްލުންވެފައިވާވުމާއި، އެމް.އެން.ޑީ.އެފާއި ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ބޭފުޅުން
ޤައުމީ މަސައްކަތުގެ ގޮތުގައި ކުރެއްވި ގިނަ މަސައްކަތްތަކަށް އެކަމާ ބައިވެރި ވެސް ނުވާ ދެ ކުންފުންޏަކަށް ފައިސާ
ދީފައިވާ މައްސަލައާއި، ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރުގައި ބެހެއްޓި ދެ ޑިސްޕްލޭ ޔުނިޓު ގަތުމަށް 1.8 މިލިޔަން ރުފިޔާ
ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތު ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް އޭރުގައި އޮތް އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގެ އިސްވެރިންތަކެއް ހިއްސާވާ
ކުންފުންޏަކަށް ދީފައިވާ މައްސަލައާއި، ސާކު ސަމިޓާ ގުޅިގެން އެކޮމޮޑޭޝަން ހަމަޖެއްސުމަށް 26 މިލިޔަން ރުފިޔާ
ޚަރަދުކުރައްވާފައިވާއިރު އޭގެތެރެއިން 5.7 މިލިޔަން ރުފިޔާ އިސްރާފުވެފައިވާ މައްސަލައާއި، ސައުންޑާއި ލައިޓު
ހެދުމަށް ޓަކައި، އަދި މުނިފޫނިފިލުވުމުގެ ހަރަކާތްތައް ހިންގުމަށް 7 ފަރާތަކަށް، ޖުމުލަ 16.8 މިލިޔަނަށް ވުރެ ގިނަ
ރުފިޔާ މާލިއްޔަތު ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ޚަރަދުކޮށްފައިވާ މައްސަލައާއި، ކޮންވެންޝަން
ސެންޓަރުގައި ބެހެއްޓުމަށް ސިމެންތިން ހަދާފައިވާ ތިން ލައްކަ ފަސްދޮޅަސް ހާސް ރުފިޔާގެ ކުރެހުން ބޭނުންނުކޮށް
ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރުގެ ކޮޓަރިއެއްގައި ބަހައްޓާފައިވާ މައްސަލައާއި، ޑެކަރޭޓިވު ލައިޓްސްތަކަށް ޑިއުޓީ މާފުކޮށްދީ،
އަދި މާފުކުރިކަމުގައި ވިޔަސް އެ މަސައްކަތުގެ އަގުން އުނިކޮށްފައިނުވާ މައްސަލައާއި، ސަމިޓުގެ ބޭނުމަށް ހޯދުނު
ތަކެއްޗާއި ޚިދުމަތަށް ދައްކަންޖެހޭ 8.5 މިލިޔަން ރުފިޔާއަށް ވުރެ ގިނަ ފައިސާ ނުދައްކާ ހުރި މައްސަލައާއި،
3

މަސައްކަތް ނިންމުމަށް ފަހު މަސައްކަތުގެ އެއްބަސްވުން ހަދާފައިވާ މައްސަލައާއި، ބަދަލުދެވުނީ ކޮންކޮން އެއްޗަކަށްކަން
ނޭނގި 95 ހާސް ރުފިޔާގެ ބަދަލު އޭރުގައި އޮތް ތިޔަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނިސްބަތްވާ އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން
އެކަހަލަ ކަންތައްތައް ކޮށްފައިވާކަން އޮޑިޓު ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ މައްސަލަ ވެސް ތިޔަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ސަރުކާރަށް އެހީތެރިކަން ދީގެން ބައްލަވައިދެއްވާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު. އިތުރު ސުވާލަށް ފުރުޞަތު ހުޅުވާލަން. އިތުރަށް ސުވާލަށް ފުރުޞަތު ހުޅުވައިލާއިރު
އިތުރު ސުވާލުކުރެވެން މި އޮންނަނީ ގަވާއދުގައިވާ ގޮތުން އެދުވަހަކު ހުށަހެޅިފައިވާ ސުވާލާ ގުޅޭގޮތުން އިތުރު ސުވާލު
ކުރެއްވުން އޮންނަނީ. އަދި އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު ވެސް ޖަވާބުދެއްވުމަށް ގަވާއިދުގައި މި އޮންނަނީ ހަމަ އެގޮތަށް
ސުވާލާ، މައިގަ ނޑު ސުވާލާ ގުޅޭގޮތުން ކުރެވޭ އިތުރު ސުވާލަށް. އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރޮޒައިނާ
އާދަމަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން.
އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރޮޒެއިނާ އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޓާޝަރީ ހޮސްޕިޓަލެއްގެ ޑިޒައިން ހެދިފައިވާ ކަމަށް ތަކުރާރުކޮށް ނޫސްތަކުން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަމުންދާއިރުގައި ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރު އެ ހުރި ޑިޒައިނަކީ ޓާޝަރީ ހޮސްޕިޓަލެއް އެ
ތަނުގައި ހެދޭނެ ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ ޑިޒައިނެއް ނޫން. ކިހާވަރެއްގެ ދިރާސާއެއް ކޮށްފަ އިތޯ މަނިކުފާނު
މި ނިންމުން ނިންމާފައި ވަނީ؟ އަޅުގަ ނޑުގެ އަނެއް ސުވާލަކީ، ކިހިނެއްތޯއޭ ތި ބޭފުޅުން މީގެ ކުރިއަށް އޮތް އެއްވެސް
މުސްތަޤްބަލެއްގައި އައްޑޫ ސިޓީގައި އެއްވެސް ކަހަލަ ކޮންވެންޝަނެއް ނުބާއްވާ ގޮތަށް ނިންމީތޯއޭ އެތާގައި ހުރި
ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރު ދުއްވާލަން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަޒީރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ހައުސިން އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ސުވާލުގެ ޖަވާބުގައި ދަންނަވަން. ރައީސް ޔާމީން ކަންތައްތައް ކުރައްވަނީ ވަރަށް
ޒިންމާދާރުކަމާ އެކީގައި. މި ސަރުކާރުން ކަމެއް ކުރާއިރު އެކަމުގެ ފަންނީ ބޭފުޅުންނާ ވެސް މަޝްވަރާކުރާނެ. އައްޑޫ
ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރު ފުރިހަމަ ހޮސްޕިޓަލަކަށް ބަދަލުކުރެވޭނެ ކަމަށް އެކަމުގެ މާހިރުން ސަރުކާރަށް ވަނީ
4

ލަފާދެއްވާފަ. އެހެންވީމާ، އެގޮތުން އެ ބަދަލު ގެންނަން ނިންމާފައި ވަނީ. އަދި އެ ބަދަލު ގެނެވޭނޭއިރުގައި އެ ތަނުގައި
ހަމަ އެކިއެކި ކޮންވެންޝަން ފެސިލިޓީސްތައް ވެސް ބޭނުންކުރެވޭނެ ކަހަލަ ގޮތަކަށް އިންތިޒާމުކުރުމަށް ވަނީ ވިސްނާފަ.
ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ރިފާޢަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ރިފާޢު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޝުކުރިއްޔާ މިނިސްޓަރު. އާދެ! ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރުގެ އޮޑިޓު ރިޕޯޓަށް
ބަލައިލާފައި ވަރަށް ގިނަ ވާހަކަތަކެއް ފާހަގަވެގެންދޭ. އެހެންނަމަވެސް، ހަމައެއާއެކީގައި މީގައި ފާހަގަ، އޮޑިޓު
ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަވެފައި އެބަ އޮވޭ އެ ތަނަށް ހޯދި ތަކެތި އެއްވެސް ވަރަކަށް އެނގެންނެތުމާއި، އެ ތަކެތީގެ އެއްވެސް
ވަރަކަށް ބަލައިލެވިފައިނެތުން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ތުންތުންމަތިން އަޑުއިވެމުންދޭ އެ ތަނަށް ވަރަށް ގިނަ އަދަދެއްގެ
ޓީވީ ލައިވުކުރުމަށް ޓަކައި ބޭނުންކުރެވޭ ސާމާނު ހޯދި ވާހަކަ. މި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަޒީރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ހައުސިން އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވި ކަންތަކާ ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން. އަޅުގަ ނޑުގެ ޖަވާބުގައި ވެސް
ފާހަގަކުރި ފަދައިން، އޮޑިޓު ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައި އެބަ އޮތް، އެ ތަނަށް ހޯދީ ކޮންއެއްޗެއް ކަމާއި، އެ އެއްޗެހި
ހަމައަށް ހުރިތޯ ބެލެނޭ ގޮތެއް، އެއްވެސް ލިޔެކިޔުމެއް ފާހަގަކުރެވިފައިނެތްކަން އޮޑިޓު އޮފީހުގެ ރިޕޯޓުގައި ވެސް
ފާހަގަކޮށްފައިވާކަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކެލާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
5

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ
ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރަކީ ވަރަށް މުހިއްމު ތަނެއް. އެހެންނަމަވެސް، އެ އަށްވުރެ މުހިއްމުވާނެ ކަންނޭނގެ ޓާޝަރީ
ހޮސްޕިޓަލް. ދެން ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރު ޤާއިމުކުރުމަށް މި މަޖިލީހުން ފާސްކުރީ 231 މިލިޔަން ރުފިޔާ.
އެހެންނަމަވެސް، 900 އަށް ވުރެ ގިނަ މިލިޔަން ރުފިޔާ ޚަރަދުވި ކަމަށްވޭ. އެ ޚަރަދުތަކުގެ ތަފްސީލު އަދިވެސް
އޮޑިޓުގެ ޛަރީޢާއިން ލިބިފައެއް ނުއެއްވޭ. އެހެންވީމާ ، މަނިކުފާނަށް އެ މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވޭތޯ؟ ވަންޏާ
އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ހިއްސާކޮށްދެއްވާނަންތޯ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަޒީރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ހައުސިން އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރެއްވި ސުވާލުގެ ޖަވާބުގައި ދަންނަވާލަން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވެސް ލިބިފައިވާ ރަސްމީ
ލިޔުމަކީ އޮޑިޓު އޮފީހުން ތައްޔާރުކުރި ރިޕޯޓު. އެ ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައި އެބަވޭ 4 ވަނަ ސަފުހާގައި މަޖިލީހުން
ފާސްކޮށްދީފައިވާ ބަޖެޓަށް ވުރެ އިތުރަށް 436.6 މިލިޔަން ރުފިޔާ ޚަރަދުކޮށްފައިވާކަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރަށް. އާދެ، ސުވާލުގައި ވަރަށް ސާފުކޮށް އެބަ އެނގޭ ރައްޔިތުންގެ އެތައް މިލިޔަން
ރުފިޔާ އެއް ބޭނުންކޮށްފައިވާކަން. އެކަން ނަހަމަގޮތުގައި ޖަހާފައިނެތީމަ މުޅިން ފުރިހަމަނުވާ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން. ދެން
ހަމަ އެއާއެއްކޮށް މިހާރު އެ ތަން ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓަކައި ތި މަސައްކަތްކުރައްވަނީ ރައީސް ނަޝީދު ހައްދަވާފައި ހުރި
ތަނަކަށް ވީމަތޯ؟ ނުވަތަ ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތުން ބޭކާރު ޚަ ރަދެއްގެ ގޮތުގައި ކޮށްފައި އޮތީމަ ހެޔޮ ގޮތުގައި އެކަން
ކުރުމަށް ރައްޔިތުންނަށް އެ ވަސީލަތް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި ކުރާ މަސައްކަތެއްތޯ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަޒީރު.
6

މިނިސްޓަރ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ސުވާލުގައި ދަންނަވަން، ސުވާލުގެ ޖަވާބުގައި ދަންނަވާލަން. ރައީސް ޔާމީން
މަސައްކަތްކުރައްވަނީ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި. ދިވެހި ރައްޔިތުން ރައީސް ހޮއްވަވާފައި ވަނީ. ވަކި މީހަކާ ޒާތީ
ގޮތަކުންނެއް ވަކި ގޮތަކަށް ކަންތަކެއް ރައީސް ޔާމީން ނުކުރައްވާ . އައްޑޫ ސިޓީގައި އަޅާފައިވާ ކޮންވެންޝަން
ސެންޓަރުގެ ބޭނުން އައްޑޫ ސިޓީގެ ރައްޔިތުންނަށް، އަދި ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި
ހިފޭނެ ގޮތެއް ކަމަށް ފަންނީ މާހިރުންގެ ވެސް ލަފަޔާ އެކީގައި ފާހަގަކުރެވިފައި ވަނީ، އެ ތަން ޓާޝަރީ ހޮސްޕިޓަލަށް
ބަދަލުކޮށްގެން ކަމުގައި ވާތީ، އެގޮތަށް އައްޑޫ ސިޓީގެ ރައްޔިތުންގެ ހެވާއި ލާބަޔާއި މަންފާއަށް ޓަކައި ސީދާ ރައީސް
ޔާމީން އައްޑޫ ސިޓީ ރައްޔިތުންނަށް ކޮށްދެއްވާ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އެކަން ކުރައްވަނީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޝާހަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޝާޙް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުގެ ސުވާލަކީ، ވަރަށްގިނަ އަދަދެއްގެ ފައިސާ ގެއްލިފައިވާ ކަމަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މަޢުލޫމާތު އެބަ ލިބޭ މި ޕްރޮޖެކްޓާ ގުޅޭގޮތުން. އަދި ސާކް ސަމިޓާ ގުޅިގެން ފުވައްމުލަކުގައި ވެސް
ވަރަށް ގިނަ އިމާރާތްތަކެއް ކުރެވުނު ކަމަށް ދައުލަތުގެ އޭރުގެ އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ނިޔާޒު އިބްރާހީމް ފާހަގަކުރައްވާފައި
އެބަވޭ. މިއިން އެއްވެސް އި މާރާތެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ނުއެއް ފެނޭ، ގިނަ އިމާރާތްތަކެއް ފާހަގަކުރައްވާފައިވާ.
ވަރަށް ބޮޑު ސްޓޭޖެއްގެ ވާހަކަ ވެސް ދެކެވިފައި އެބަވޭ. އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރަށް އެނކގިވަޑައިގަންނަވާތޯ އެ ސްޓޭޖު
ހުރީ ކޮން ތަނެއްގައިތޯ؟ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އުޅެއު ޅެ ފުވައްމުލަކަކުން ނުފެނުނު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަޒީރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ސުވާލުގައި ފާހަގަކުރައްވާފައިވާ ކަންތައްތަކާ ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެން މިނިސްޓްރީން
ވެސް އޮޑިޓް ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކާ މެދު ޢަމަލުކުރުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްތައް ކުރަން.
7

އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވެސް އައްޑޫ ސިޓީ ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރުގެ ނަމުގައި ކޮށްފައި އޭރުގައި އޮތް އެމް.ޑީ.ޕީ
ސަރުކާރުން ކުރި ގިނަ ޚަރަދުތައް އެކިއެކި ލިޔެކިޔުންތަކުން ވެސް ފެންނަން ނެތް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވެސް އޮޑިޓް
ރިޕޯޓުގައި ވެސް ފާހަގަކޮށްފައިވާ ފަދައިން އެތައް ސަތޭކަ މިލިޔަން ރުފިޔާއެއް ގާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ވަކި
ފަރާތްތަކަކަށް ފައިދާވާ ގޮތަށް އޭރުގައި އޮތް ސަރުކާރުން ކޮށްފައިވާކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފާހަގަވަނީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ހިތަދޫ މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދުދީދީއަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ހިތަދޫ މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދުދީދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި މިނިސްޓަރު، 30 އޮ ގަސްޓް 2015 ގައި ހިތަދޫ ކޮންވެންޝަން
ސެންޓަރާ ބެހޭ ގޮތުން މަނިކުފާނާ ސުވާލު ކުރުމަށް، މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރެއްވި ސުވާލަށް ޖަވާބުދެއްވަން ވަޑައިނުގަތީ ކީއްވެތޯ ވިދާޅުވެދެއްވަފާނަންތޯ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަޒީރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަ ނޑަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ސުވާލު ސާފެއް ނުވި.
ހިތަދޫ މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދުދީދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ސުވާލުގައި ހިތަދޫ ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރާ ބެހޭ ގޮތުން މަނިކުފާނާ ސުވާލުކުރުމަށް މީދޫ ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި
މެންބަރު ކުރެއްވި ސުވާލަށް ޖަވާބުދެއްވަން ވަޑައިނުގަތީ ކީއްވެތޯ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަޒީރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ވާހަކަދެއްކެވުން:
8

އަޅުގަ ނޑަށް ދަންނަވަ އިލާފައިވާ ކޮންމެ ފަހަރަކު އަޅުގަ ނޑު ހުންނާނީ މި ތަނަށް ހާޒިރުވެ ޖަވާބުދީފަ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުގެ ސުވާލަކީ ޓާޝަރީ ހޮސްޕިޓަލް އަޅާތާ ވަރަށް ޒަމާން ވެއްޖެ.
އެހެންވީމާ، ކޮންއިރަކުތޯ ތި މަސައްކަތް ފައްޓަވާނީ؟ ތި ކަމަށް ބޭނުންވާ ހުރިހާ ފައިސާ އެބަހުރިތޯ؟ އެއީ ކޮންވެޝަން
ސެންޓަރު ހެދުމަށް ވެސް މިހާރު ބޭރުން އެހީ ލިބިފައި އޮތްއިރުގައި ވެސް، މި ދެންނެވީ ހޮސްޕިޓަލެއް ހެދުމަށް
ލިބިފައިވާއިރު ވެސް އެކަމެއް އަދިއެއް ނު އެއް ފެށޭ. އެހެންވީމާ، އެވަރަށް އެ ފައިސާއިން އެކަން ކުރެވޭނެތޯ؟ ކިހާ
ފެންވަރަކަށްތޯ ހޮސްޕިޓަލް ހައްދަވަނީ؟ ކޮންއިރަކުތޯ ފައްޓަވާނީ؟ ކޮންދުވަހަކުތޯ ނިމޭނީ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަޒީރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، އަޅުގަ ނޑުގެ ކުރީގެ ޖަވާބެއްގައި ވެސް ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން މިކަން މި ކުރެވެނީ ހަމަ މިކަމަށް ޓަކައި
ބޭނުންވާ ހުރިހާ ފަންނީ ލަފަޔަކާ އެކީގަ އި. މިކަމުގައި ހުރިހާ މަސައްކަތެއް ސީދާ ކުރިއަށްގެންދާނީ ހެލްތު
މިނިސްޓްރީން. ހެލްތު މިނިސްޓްރީގައި މިކަމާ ގުޅޭ ޕްރޮޖެކްޓް ޔުނިޓެއް ވެސް އުފައްދާފައިވޭ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ
ސުވާލުގައި ހުރި ކަންކަމަކީ ސީދާ އެ މިނިސްޓްރީން މަޢުލޫމާތު ހޯއްދެވުން އެންމެ އެކަށީގެންވާނެ ކަންތައް ކަމުގައި
އަޅުގަ ނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. މެދުހެންވޭރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާޡިމަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
މެދު ހެންވޭރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޢާޡިމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
9

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ނިޔާޒް އިބްރާހީމް އޮޑިޓް ރިޕޯޓެއް ނެރުނީމާ ހަމަ ޔަޤީނުންވެސް
ވަޒީފާއިން ވަކިކުރާކަށް ނުވަތަ ބޭރުކުރާކަށް އެމް.ޑީ.ޕީން މަސައްކަތެއް ނުކުރި އޭރުގަ އި. އަޅުގަ ނޑު ސުވާލަކީ، ވަކި
މީހެއް، ވަކި ބައެއް، ވަކި ތަނެއް ނެތޭ. ކީއް ވެގެންތޯއޭ އޮޑިޓް ރިޕޯޓާ ޚިލާފަށް ކަންކަން ކޮށްގެން މި މައްސަލަ ނުބަލާ
މި ލަސްވަނީ؟ ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ، ލާރި ޚަރަދުކުރީމަ އެ މައްސަލަ ނުބަލާ ލަސްވަނީ ކީއްވެގެންތޯއޭ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަޒީރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، މިއަދުގެ ސުވާލާ ގުޅޭގޮތުން، މި ސުވާލާ ގުޅޭ އޮޑިޓް ރިޕޯޓާ ބެހޭ މަސައްކަތްތައް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
މިނިސްޓްރީއާއި އަދި އެކަމާ ގުޅޭ އެހެން މުއައްސަސާތަކުން ކުރިއަށް ގެންދާ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބެނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖަޢުފަރު ދާއޫދަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖަޢުފަރު ދާއޫދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އައްޑޫ ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރު އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން ހެދި ދުވަސްވަރު
ވަރަށް ގިނަ ރައްޔިތުން ސުވާލު ކުރަމުންދިޔަ އެއީ ކީއްކުރަން ހަދާ ތަނެއްތޯ. ދެން އޭރުގެ މީޑިއާތަކުން އަޅުގަ ނޑަށް
މަޢުލޫމާތު ލިބިފައި އޮތް އީކުއެޓަރގެ ދެކުނުގައި ބާއްވާ ފުރަތަމަ ސާކް ސަމިޓު ބޭއްވުމުގެ ޝަރަފް ހޯދަން އެމް.ޑީ.ޕީ
ސަރުކާރުން ކުރި ކަމެއް ކަމަށް. ޙަޤީޤަތުގައި އެކަން އެ ތަނުގެ ބޭނުމަކީ ކޮބައިތޯ؟ އަދި އެ ތަން ހަދަން ކިހާ ޚަރަދެއް
ހިނގިތޯ، ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަޒީރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ވާހަކަދެއްކެވުން:
10

އާދެ، އެ ތަނުގެ ބޭނުން އަޅުގަ ނޑު ހިތުން އައްޑޫ ސިޓީގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް އޭގެ ބޭނުން މުޅިން ސާފެއް ނުވޭ
ކަންނޭނގެ. އެ ތަން އޭރުގެ ސަރުކާރުން ހަދާފައި ވަނީ ތި ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން ސާކު ސަމިޓް ބޭއްވުމަށް ޓަކައި.
އެއަށްފަހު، އެހެންނަމަވެސް އޮޑިޓް ރިޕޯޓުގައި ވެސް ފާހަ ގަކޮށްފައި އެބައޮތް ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް ގެ ގޮތުގައި އެ ތަން
ހަދަމުންދިޔައިރުގައި ވެސް، އަދި ހަދާ ނިމުމަށްފަހުގައި ޕްލޭން ސްޓޭޖުގައި ވެސް ކޮންވެންޝަން ނިމުމަށް ފަހު،
މިދެންނެވީ ސާކް ސަމިޓް ނިމުމަށް ފަހު ދެން އެ ތަން ބޭނުންކުރާނެ ގޮތެއް ޕްލޭނުކުރެވިފައި ނެތްކަން އޮޑިޓް
ރިޕޯޓްގައި ފާހަގަވެފައި އެބައޮތް. އޭރުގައި އޮތް އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން އެ ތަން ހަދަމުންދިޔައިރުގައި ، ހަދަން
ނިންމިއިރުގައި ވެސް އެކަން ދެން ދިގު މުއްދަތަކަށް ބޭނުންކުރާނެ ގޮތެއް ޕްލޭންކޮށްފަ އި ނެތްކަން އޮޑިޓް ރިޕޯޓްގައި
ވަރަށް ސަރީޙަކޮށް ފާހަގަކޮށްފައި އެބައޮތް. އަދި އެކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން އޭރުގައި އެތާގައި ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރު އަޅަން
ނިންމި ފަރާތްތަކާއި އެކަން ކުރުމަށް ރޭވި ފަރާތްތަކާ މެދުގައި ގާނޫނު ގައި ކަ ނޑައެޅިފައިވާ ގޮތަކަށް ޢަމަލުކުރުމަށް
ވެސް އޮޑިޓް ރިޕޯޓްގައި ފާހަގަކޮށްފައި އެބައޮތް. އެހެންވީމާ، ޕްލޭނެއް ނެތި ކުރި ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރެވެނީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާނަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރާ ގުޅިގެން އޭރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަޑުއިވުނު، އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ނިސްބަތްވާ ބައެއް
މެންބަރުން ހުޅުމާލެއިން ދެތިން ގޯތި ގަތް ވާހަކަ އާއި، މާލެއިން ބޮޑެތި އިމާރާތްތައް ގަތް ވާހަކައާއި ، ބައެއް މެންބަރުން
އެއަރލައިންތައް ހެދި ވާހަކަ. މި ކަންތައްތައް އެއްވެސް ވަރަކަށް ބެލިފަ އި، ތަޙުޤީޤުކުރެވިފައި ، މީގަ އި އެއްވެސް
ފިޔަވަޅެއް އެޅިފައި އެބައޮތްތޯ؟ ދެން، އަނެއް ސުވާލަކީ ، އަޅުގަ ނޑުގެ، ކޮނޑޭ ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ބޮޑު ޝަކުވާއެ އް،
އިއްޒަތްތެރި މިނިސްޓަރަށް ކޮނޑޭގެ ބަނދަރު މީ ވަރަށް ގިނަ ފަހަރަށް ދެކެވިފައި ހުރި ވާހަކަތަކެއް. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން ކޮނޑޭއާއި ކަ ނޑުހުޅުދޫގެ ބަނދަރުގެ މައްސަލަތައް ވީހާ އަވަހަކަށް ކުރިއަށްގެންދެވޭނެ
ގޮތެއް ރާވައިދިނުން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަޒީރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ވާހަކަދެއްކެވުން:
11

އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މިއަދުގެ ސުވާލުގެ މަ އުޟޫޢާ ގުޅޭގޮތުން ކުރެއްވި ސުވާލުގެ ބަޔާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވައިލާނީ މި ރިޕޯޓުގައި ހުރި ކަންތައްތަކު ގައި ޖުމުލަ ޚުލާސާ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލިން. ވަރަށް ގިނަ
ކަންތައްތަކެއް ފާހަގަކޮށްފައި އެބަހުރި. ފައިސާ ބޭނުންކުރި ގޮތް، ތަނަށް ހޯދި އެއްޗެހީގެ ތަފްސީލު މަޢުލޫމާތު
ނެތްކަން، ވަރަށް ގިނަ ގާނޫނާއި ގާވައިދު ޚިލާފު ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގިނަ ކަންތައްތަކެއް އޭރު ގައި އޮތް
އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރު އެޅުމުގެ ނަމުގައި ކޮށްފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަލާޙަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ފަލާޙް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަރުޙާބާ މިނިސްޓަރު. އަޅުގަ ނޑު މިނިސްޓަރުގެ އަރިހުން ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވާ
ސުވާލަކީ މިތާނގައި ފާހަގަކުރައްވާފައި އައްޑޫގައި ޤާއިމުކުރެވިފައިވާ ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރަށް މި ތަނުން
ފާސްކޮށްދީފައިވާ ބަޖެޓަށް ވުރެ އެތައް ސަތޭކަ މިލިއަން ރުފިޔާގެ އިތުރަށް އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން އެއަށް
ޚަރަދުކޮށްފައިވާ ކަމަށް. އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އޭރުގެ އޮޑިޓް ރިޕޯޓުން ފާހަގަކުރެވުނު، ހައުސިން މިނިސްޓްރީން
715 މިލިއަން ރުފިޔާ ގެ ޚިޔާނާތެއް އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން ވެފައިވާކަން. އެހެންވީމާ، މި މައްސަލަތައް ދިވެހި
ސަރުކާރުން، މިއަދުގެ ސަރުކާ ރުން އެބަ ތަޙުޤީޤުކުރަމުން ގެންދޭތޯ؟ ދެން، އަޅުގަ ނޑު ސާފުކޮށްލަން ބޭނުން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަޒީރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އޮޑިޓް ރިޕޯޓްގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކާ ގުޅޭގޮތުން އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން އަދި އެންޓި
ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުން، ނޫނީ ދައުލަތުގެ އެހެން މުއައްސަސާތަކަށް ވެސް ދޭންޖެހޭ ފުރިހަމަ އެއްބާރުލުން ހައުސިން
މިނިސްޓްރީން ދެމުންދާނަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާއަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
12

ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އޮޑިޓް ރިޕޯޓްގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންތައްތައް މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން ވާނީ އެކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކުން އެ މައްސަލަތައް
ބަލަން އަންގާފަ. ސަރުކާރު ހަވާލުކޮށްފައި ، ޢަބްދުاله ޔާމީނަށް އެކަން ނުކުރެވުމުން އެ މަނިކުފާނު ފެއިލްވެއްޖެ ކަމަށް
މިނިސްޓަރު ގަބޫލުކުރައްވަންތޯ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަޒީރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަ ނޑު ދެންމެ ވެސް މި ދެންނެވީ އޮޑިޓް ރިޕޯޓްގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމަށް ހައުސިން މިނިސްޓްރީއާއި
ސަރުކާރުގެ ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކުން ދަނީ އެއްބާރުލުންދީގެން އެ ކަންތައްތައް ބަލަމުންކަން އަޅުގަ ނޑަށް މަޢުލޫމާތު
ލިބިފައިވޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޡިމަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޡިމް ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް. މަރުޙަބާ މިނިސްޓަރު. އީ.ސީ.ސީގެ ބަޖެޓުގައި 2015 ވަނަ އަހަރު މަރާމާތަށް ޖެހިފައި އެބައޮތް
3.2 މިލިއަން ރުފިޔާ. އެއަށް ވީ ގޮތް ދަންނަވައިދީފަންނަތޯ މިނިސްޓަރު؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަޒީރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އައްޑޫ ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރު މަރާމާތުކުރުމުގެ ބަދަލުގައި، އެ ތަން ދާއިމީ ގޮތެއްގައި ރައްޔިތުންނަށް
ފައިދާވާނެ ގޮތަކަށް ބޭނުންކުރުން ސަރުކާރުގެ ވިސްނުމަކީ. އެއީ، އެތަނުގައި ބޭނުން އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ހިފޭނެ
13

ގޮތަކަށް، ތަން ބައްޓަންކުރުމުން އޭގެ އެންމެ ފުރިހަމަ ނަފާ ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭނީ. އެހެންވީމާ، އެގޮތުން މިހާރު
ސަރުކާރުން ނިންމާފައި މި ވަނީ، ހޮސްޕިޓަލް އެތާ އެޅުމަށް ޓަކައި އެތަނާ އިންވެގެންވާ ބިން ބޭނުންކުރުމަށް. އެއީ،
ސަރުކާރުގެ ޕޮލިސީ އަކީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ނޮޅިވަރަމް ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ޢަރީފަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ނޮޅިވަރަމް ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޢަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަރަށް ބޮޑަށް މަރުޙަބާ އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު. ދެން، މަ އުޟޫޢާ ނުގުޅުނު ކަމުގައި
ވިޔަސް ، މަނިކުފާނާ އަޅުގަ ނޑާ ބައްދަލުވެ ވަރަށް ތަފްސީލުކޮށް މިކަން ވަނީ މަނިކުފާނު ވިދާޅުވެދެއްވާފަ. ނޮޅިވަރަމާއި
ނޮޅިވަރަންފަރުގެ ބަނދަރުގެ މަސައްކަތް ގާތްގަ ނޑަކަށް ކިހާހިސާބެއްގައި ފެއްޓިދާނެތޯ؟ ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަޒީރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ހަމަ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން. މިއަދުގެ މައުޟޫޢާ ގުޅޭ ސުވާލަކަށް ނުވާތީ، އަޅުގަ ނޑު
މިއަދުގެ މައުޟޫޢާ ގުޅޭގޮތަށް ގެންދިއުމަށް ދަންނަވަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. ވިލިމާލޭ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ނިހާން ޙުސައިންމަނިކަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ވިލިމާލޭ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ނިހާން ޙުސައިންމަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރެއްވި ސުވާލުގައި މިތާ ތާރީޚީ ބިނާ ވީރާނާކޮށްލި ވާހަކަ
އެބަ ވިދާޅުވޭ . އަދި ފުރަތަމައިނުން އައްޑު އަތޮޅު ހިތަދޫގެ ޗަކަ ބިމެއްގައި ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރު އެޅުނު ގޮތަށް
ހަމަ އެނޫން އެހެން ކަމެއް ވެސް އެތާ ކުރެވޭނެކަން ބުއްދި ސަލާމަތުން ހުރި ކޮންމެ ބަޔަކަށް ވެސް އެނގޭނެމެ.
ދަންނަވާލަދެއްވަފާނަންތޯ ތާރީޚީ ބިނާ ކަމަށް މި ވަނީ އެތާ ގައި ބަހައްޓާފައި ހުރި ބުދުތައްތޯ އޭ؟ ތާޅާ ސުންނާފަތިކޮށްލި
14

އެއްޗެއްސަށް ހެދީ ކިހިނެއްތޯއޭ؟ ވެގެންއުޅޭ ހިސާބެއް މިހާރު މިނިސްޓަރަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާތޯއޭ އެއްވެސް
ވަރަކަށް؟ އެތާ ހުރި ބުދުތައް، އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން ބެހެއްޓި ބުދުތަކުގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު މި ދެންނެވީ. ޝުކުރިއްޔާ
އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަޒީރު.
މިނިސްޓަރ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ސުވާލުގެ ޖަވާބުގައި ދަންނަވާލަން. އައްޑޫ ސިޓީ ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރު، ސެންޓަރުގެ
ގޮތުގައި އެތާގައި އެ ތަރައްޤީކުރެވިގެންދިޔަދިއުން އެއީ ދެން އޭރުގެ ސަރުކާރުން ކުރި ކަމެއް. އެކަމުގައި ހުރި
ނުރަނގަޅު ކަންތައްތައް އޮޑިޓް ރިޕޯޓްގައި ވެސް އެ ވަނީ ފާހަގަކޮށްފަ. އެއްވެސް ކަހަލަ ޕްލޭނެއް ނެތި ކުރި ކަމެއް ކަން
ރިޕޯޓްގައި ލިޔެފައި އެބައޮތް. އަދި އެކަމަށް ފިޔަވަޅުއަޅަން ވެސް އެބައޮތް ރިޕޯޓްގައި ފާހަގަކޮށްފަ. އަދި އެތައް ސަތޭކަ
މިލިއަން ރުފިޔާއެއް ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ކޮށްފައިވާކަން ވެސް ވަނީ ފާހަގަކޮށްފަ. އަދި އެއާ ގުޅިގެން އެ ސަރަހައްދުގައި
އަދި އައްޑޫ ސިޓީގައި ރާއްޖޭގެ ގާނޫނާއި ގާވައިދާ ޚިލާފު، ރާއްޖޭގައި އޮތް އިސްލާމް ދީނާ ޚިލާފު ކަންތައްތަކެއް
އޭރުގަ އި ހިނގަމުންދިޔަކަން ވެސް އެއީ ދިވެހި ތާރީޚުގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ތާރީޚީ ކަންކަން ކަމުގައި ވެގެންދާނެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ވަޒީރު. މި ހިސާބުން އެޖެންޑާ އައިޓަމު 5.1 ވަޒީރުންނާ ސުވާލުކުރުމަށް ކަ ނޑައެޅިފައިވާ
ވަގުތު ނިމުނީ ކަމުގައި ދަންނަވަން. މި ފުރުޞަތުގައި އަދިވެސް އެއް ފަހަރު މިނިސްޓަރ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް
އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޑރ. މުޙައްމަދު މުޢިއްޒަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ކުއްލި މައްސަލަ
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ އައިޓަމު 6 އަށް ދިއުމުގެ ކުރިން ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު ގެ 145 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން
ހުށަހެޅިފައިވާ ކުއްލި މައްސަލައެއް ލިބިފައި އޮތުމާ އެކު ، ގަވާއިދުގެ 146 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ކުއްލި މައްސަލަ
15

ހުށަހެޅުއްވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިމްތިޔާޒު ފަހުމީއަށް މައްސަލަ
ހުށަހެޅުމަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިމްތިޔާޒު ފަހުމީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ال سالم عليكم. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 145 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން
ހުށަހަޅާ ކުއްލި މައްސަލަ. ބައިނަލްއަޤްވާމީ ބޮޑެތި ޖަރީމާތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ މަނީ ލޯންޑްރިންގ ނުވަތަ ކަޅު
ފައިސާ ދޮވުމުގެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ބޮޑު ވައްކަމުގެ ޖަރީމާގައި މިހާރު މި އޮތް ދިވެހި ސަރުކާރު ވަރަށް ފުންމިނެއްގައި
ބައިވެރިވެފައިވާކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ދިވެހިރައްޔިތުންގެ ޑިމޮކްރެޓިކް ޕާޓީއަށް ލިބިފައި ވީހިނދު، މިގޮތުން 1.5 ބިލިއަން
އެމެރިކާ ޑޮލަރުގެ އަދަދަށް ކަޅު ފައިސާ ދޮވުމުގެ ޖަރީމާގައި ދިވެހި ސަރުކާރުގެ އެންމެ މަތީ ފަންތީގެ ވެރިންނާއި
ދައުލަތުގެ ބައެއް މުއައްސަސާތަކުގެ ވެރިން ހިމެނޭކަމުގެ ސާބިތު ހެކިތައް ބޭރުގެ ބައެއް އިންޓެލިޖެންސް
އޮގަނައިޒޭޝަންތަކުން ކުރި ތަޙުޤީޤުތަކަށް ހާމަވެފައިވާކަމުގެ މަޢުލޫމާތާއި އަދި އެ ތަޙުޤީޤުތަކުގެ ރިޕޯޓުތައް ބޭރުގެ
ބައެއް ސަރުކާރުތަކަށް މިހާރު ހުށަހަޅާފައިވާކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޑިމޮކްރެޓިކް ޕާޓީ "އެމް.ޑީ.ޕީ"އަށް
ލިބިފައިވަނިކޮށް، 1.5 ބިލިއަން އެމެރިކާ ޑޮލަރުގެ އަދަދަށް ކަޅު ފައިސާ ދޮވުމުގެ އެ ބޮޑު ޖަރީމާގެ ވާހަކަ ރާއްޖޭގެ
ބައެއް ނޫސްތަކުގަޔާ އި ރާއްޖޭން ބޭރުގެ ބައެއް ނޫސްތަކުގައި މިހާރު ހާމަކޮށްފައި ވީހިނދު، އަދި 1.5 ބިލިއަން
އެމެރިކާ ޑޮލަރުގެ އަދަދަށް ކަޅު ފައިސާ ދޮވުމުގެ ބޮޑު ޖަރީމާ ހިންގާފައިވާ ގޮތުގެ ވަރަށް ގިނަ ތަފްސީލުތަކެއް
ހާމަކޮށްފައި ވީހިނދު، އަދި އެ ޖަރީމާ ހިންގުމުގައި ބައިވެރިވި ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ނުވަތަ ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކުގެ
އިސްވެރިންނާއި، އެކަމުގައި ބައިވެރިވި މުއައްސަސާތަކާއި އަދި އެކަމުގައި ބައިވެރިވި ބިދޭސީ މީހުންގެ މަޢުލޫމާތާއި،
އެކަން ހިނގި ގޮތާ އަދި ތާރީޚުތައް ހާމަކޮށްފައި ވީހިނދު، އަދި މި މައްސަލައިގައި މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސް
ޢަބްދުاله ޖިހާދަށް ބައެއް ނޫސްތަކުން ސުވާލު ދެންނެވުމުން އެކަން ހިންގަން މީގެ ކުރިން އުޅެފައިވާ ކަމަށާއި،
އެހެންނަމަވެސް، 1.5 ބިލިއަން އެމެރިކާ ޑޮލަރު ދިވެހި ރާއްޖޭ އެތެރެކޮށްފައިނުވާ ކަމަށް ވިދާޅުވެފައިވުމުން ފިނޭންސް
މިނިސްޓަރުގެ ބަސްފުޅުން ވެސް އެ ކަމަކީ ހިންގަން އުޅެފައިވާ ކަމެއް ކަމަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ހިނދު، އަދި މި ބޮޑު
ތުހުމަތާ ގުޅިގެން ސަރުކާރުން މިހާތަނަށް ވެސް ރައްޔިތުންނަށް ފުރިހަމައަށް ޖަވާބުދާރީވެ ވާހަކަދައްކާފައިނުވާ ހިނދު،
އަދި ބޭރުގެ ހަނގުރާމަވެރި ބައެއް ޖަމާޢަތްތަކާ ގުޅިގެން ހަނގުރާމައަށް ދިވެހީން ފޮނުވުމުގެ ނުވަތަ ރެކްރޫޓްކުރުމުގެ
ހަރަކާތަތްތައް ކަންބޮޑުވާ ދަރަޖައަކަށް ގޮސްފައިވުމާއި ، އަދި މަސްތުވާތަކެތީގެ ވަގު ވިޔަފާރީގެ ޓްރާންސިޓް ބަނދަރަކަށް
ދިވެހިރާއްޖެ ވެފައިވާކަމުގެ ބޮޑެތި ތުހުމަތުތައް ވެސް ކުރެވޭ ހިނދު، ކަޅު ފައިސާ ދޮވުމުގެ ޖަރީމާގެ ތުހުމަތާ މި
ކަންކަމާ ގުޅިފައިވާ ކަމަށް ބެލެވޭއިރު މިއީ ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމަކަށް ވީހިނދު، އަދި ރާއްޖޭގެ
ސަރުކާރުގެ އެންމެ އިސްވެރިން ހިމެނޭ ގޮތުން ސަރުކާރުގެ ތެރޭން ފައިސާއިން ކޮށްފައިވާ ސިއްސާގެންދާވަރުގެ ބޮޑެތި
16

ޚިޔާތާއި ވައްކަމުގެ މައްސަލަތައް ފެންމަތިވެފައިވާއިރު، ހަމައެއާއެކު، 1.5 ބިލިއަން އެމެރިކާ ޑޮލަރުގެ އަދަދަށް ކަޅު
ފައިސާ ރާއްޖެ އެތެރެކޮށް ، ދޮވުމުގެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ބޮޑެތި ޖަރީމާތަކުގައި ދިވެހި ސަރުކާރުން ނުވަތަ ދައުލަތުގެ
ވެރިން ބައިވެރިވާ ކަމަށް ބޮޑެތި ތުހުތުމަކުރެވޭކަމީ މި ޤައުމުގެ ހާލަތު މުޅިން އެހެން ލެވެލަކަށް ގެންދާ ކަމަކަށް ވާތީ،
އެކަމުގެ ސަބަބުން ދިވެހިރާއްޖޭ ގެބިގެން ހިނގައިދާނެ ނުރައްކާތެރި، އަދި ބިރު ހުރި ހާލަތާ މެދު ސަރުކާރާއި އަދި
މުޅި ދައުލަތުގެ އެންމެހައި މުއައްސަސާތަކުގެ ސަމާލުކަމަށް ގެނައުމަށާ އި، އަދި ބައިނަލްއަޤްވާމީ ތަޙުޤީޤީ އިދާރާތައް
މެދުވެރިކޮށް އެ މައްސަލަ އިގެ ފުރިހަމަ ތަޙުޤީޤެއް ހިނގުމަށާއި، އަދި އެފަދަ ތަޙުޤީޤަކަށް ރާއްޖޭގެ މާލީ އިދާރާތަކުގެ
އެއްބާރުލުންދިނުމަށް ގޮވާލައި، މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 145 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މި ކުއްލި މައްސަލަ ހުށަހަޅަން.
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 146 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ވަނީ، ކުއްލި މައްސަލައެއް
ހުށަހެޅިއްޖެ ނަމަ، އެ މައްސަލައަކާ މެދު ބަހުސްކުރުމަށް ފެނޭތޯ މަޖިލީހުގައި ވޯޓެއް ނަގަންވާނެ ކަމަށް. އަދި އެ ވޯޓު
ނަގާނީ ބަހުސަކާ ނުލާ ކަމަށް. އެހެންކަމުން، ވޯޓު ރަނގަބީލު ޖައްސަވަ އިދެއްވުމަށް އިދާރީ މޭޒުގައި ދަންނަވަން.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ކާޑުކޮޅުތައް ޗެކުކޮށްދެއްވުމަށް ހަނދުމަފުޅުކޮށްއަރުވަން. ކުރީ ދުވަހު ވެސް
މައްސަލަ ދިމާވި ބައެއް ބޭފުޅުން މިހާރުވެސް ކާޑުކޮޅުތައް އޭގެ މަޤާމުގައި ނުވާކަން އަޅުގަ ނޑަށް އެބަ ފެނޭ.
އެހެންވީމާ، އެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. ވޯޓުދެއްވަން ބޭނުންފުޅުވާ ނަމަ، އެގޮތަށް
ޢަމަލުކުރެއްވުމަށް. ވޯޓަށް ދަންނަވައިލާނަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 145 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިމްތިޔާޒް ފަހުމީ ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ކުއްލި މައްސަލަ މަޖިލީހުގައި ބަހުސްކުރެއްވުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް
ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިމްތިޔާޒް ފަހުމީ
17

މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 85
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 49
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 18
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 29
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 47
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 24
ޖުމްލަ: 47
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސްނުވޭ
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ދަންނަވާލަނީ ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމުލަ އަދަދު؛ 85. ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވި
މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 49. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 18. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި
މެންބަރުންގެ އަދަދު 29. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވޯޓުގައި
ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 47. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 24. ޖުމުލަ؛ 47. އެހެންކަމުން،
ކުއްލި މައްސަލައިގެ ދެން އޮތް މަރުޙަލާއަށް ވާސިލުވުމަށް މަޖިލީހުން ފާހެއް ނުވި.
6. މަޖިލީހަށް ތަޢާރުފުކުރަންޖެހޭ ބިލާއި ގަރާރު
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ އައިޓަމު 6، މަޖިލީހަށް ތަޢާރަފުކުރަންޖެހޭ ބިލާއި ގަރާރު.
-6.1 ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ގާނޫނު
ނަންބަރު 13/2011 (ޕާޓްނަރޝިޕް ގާނޫނު) އަށް އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލުގެ ފުރަތަމަ ކިޔުން އިއްވުން. ގާނޫނު
ނަންބަރު 13/2011 (ޕާޓްނަރޝިޕްގެ ގާނޫނު) އަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ބިލު.
18

-6.2 ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، ވިލނގިލީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ސަޢު ދު ޙުސައިން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ގާނޫނު
ނަންބަރު 32/2015 (ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ގާނޫނު) އަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ބިލުގެ ފުރަތަމަ ކިޔުން އިއްވުން.
ގާނޫނު ނަންބަރު 32/2015 (ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ގާނޫނު) އަށް އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ބިލު.
-6.3 އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 142 ވަނަ
މާއްދާގެ ދަށުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ގަރާރުގެ ފުރަތަމަ ކިޔުން އިއްވުން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 142 ވަނަ
މާއްދާގެ ދަށުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ގަރާރު.
7. އިބްތިދާޢީ ބަހުސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ އައިޓަމު 7، އިބްތިދާޢީ ބަހުސް.
-7.1 ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަސްމާ ރަޝީދު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ
ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ ބިލު. ބިލު ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވުމަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން. އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު، މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަސްމާ ރަޝީދު.
މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަސްމާ ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ ބިލު މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުމުގެ
ފުރުޞަތު އަޅުގަ ނޑަށް ދެއްވީތީ މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. މި ބިލަކީ
ޤާނޫނުއަސާސީގެ 17 ވަނަ މާއްދާއިން ލިބިދޭ ޙައްޤުތައް ކަށަވަރުކޮށްދޭ ބިލެއް. މި ބިލު ފަރުމާކޮށްދެއްވި މިނިސްޓަރ
އޮފް ލޯ އެންޑް ޖެންޑަރ، އަދި މި ބިލަށް ފުރިހަމަކަން ގެނެސްދެއްވުމަށް މަސައްކަތްކޮށްދެއްވި އެކިއެކި
އެން.ޖީ.އޯތަކަށް ވެސް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރު ދަންނަވަން. މިބިލަކީ ދުނިޔޭގެ ހުރިހާ ޤައުމުތަކެއްގައި
ވެސް ހެދި، ގާނޫނެއްގެ ސިފައިގައި ޢަމަލުކުރެވެމުންދާ އެއްޗެއް. އަންހެނުންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމަކީ އިސްލާމް
ދީން ވެސް ވަރަށް ސާފުކޮށް އަންގަވާފައިވާ އެއްޗެއް. އަދި ދިވެހިރާއްޖެއަކީ ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ މޮޑެލަކަށް
ޤާއިމުކުރެވިދާނެކަން ވަރަށް ބޮޑަށް ޔަޤީންކަން އެބައޮތް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ވެސް ބައެއް ފަހަރު މި ދަނީ
މިކަމަށް ދޭންވީ އަހައްމިއްޔަތުކަން ނުދެވި. މިސާލަކަށް ޖިންސީ އަނިޔާގެ ޝިކާރައަކަށް ވެގެންދާ ތަން މަދުމަދުން
ނަމަވެސް ދަނީ ފެންނަމުން. މިފަދަ އަނިޔާ ލިބޭ ފަރާތްތަކަށް ވެސް ބައެއް ފަހަރަށް ކުރިއަށްދާނެ މަގެއް ނޭނގުމުގެ
ސަބަބުން ޙަޤީޤަތުގައި އޭގެ ނަތީޖާ މި ދަނީ ވަރަށް ހިތާމަވެރި އިޖުތިމާޢީ މައްސަލަތަކަކަށް ބަދަލުވަމުން. އެފަދަ ކަމެއް
19

ހިނގާ ނަމަވެސް ރިޕޯޓުކުރާ ފަރާތަކަށް އެކަށީގެންވާ ރައްކާތެރިކަން ލިބޭނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން ނެތުމުން، އަނިޔާވެރިކަން
ދަނީ ތަޙައްމަލުކުރަމުން. އާޚިރު ނަތީޖާގައި ވަރަށް ހިތި. މި ބިލުގައި ފަހަރެއްގައި ވެސް މި ދައްކަނީ ހުސް
އަންހެނުންގެ ވާހަކައެއް ނޫން. ދެ ޖިންސަށް ވެސް ހަމަހަމަކަން ހޯދައިދިނުމަށް، އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ނިކަމެތިކަމެއް
ދިނުމުގެ ޗާންސެއް ނުދިނުމަށް. ބިލުގެ ތަޢާރަފު؛ މިއީ ދިވެހިރާއްޖޭ ޖެންޑަރ އިކުއިލިޓީ ޤާއިމުކުރުމުގެ ގޮތުން
ޢަމަލުކުރަންވާނެ ގޮތުގައި މައިގަ ނޑު އުސޫލުތަކާއި ، ޖެންޑަރއަށް ބަލައި ތަފާތުކުރުން މަނާކުރެވޭ ސިޔާސަތުގައި
ޖެންޑަރ އިކުއިލިޓީ ޤާއިމުކުރުމުގައި ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކުން، އެހެނިހެން ފަރާތްތަކުން މަސްއޫލިއްޔަތާއި ޒިންމާ
ބަޔާންކުރުމުގެ ގާނޫނެވެ. އަސާސީ ޙައްޤުތައް ، މިނިވަންކަން ވަކި ޖިންސަކަށް ނުވަތަ ޖެންޑަރއަށް ބަލައި
ތަފާތުކުރުމެއް ނެތި ހަމަ ކޮންމެ މީހަކަށް ވެސް ފުރިހަމައަށް ލިބެންވާކަން ކަށަވަރުކޮށްދިނުން. ނިޒާމީ ތަފާތުކުރުން
ނައްތާލުން. އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންގެ މެދުގައި ފުރުޞަތު ހަމަހަމަކުރުން. ވަކި ޖެންޑަރއަކަށް ނިސްބަތްކޮށް
މުޖުތަމަޢުގައި ގެންގުޅެވޭ ނޭދެވޭ ތަޢައްޞުބު ނައްތާލުން. އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުން މެދުގައި ފުރުޞަތުގެ ހަމަހަމަކަން
ނެތުމުގެ ސަބަބުން ވަކި ޖިންސަކަށް ކުރިމަތިވެދާނެ ދެރަކަމެއް ނުވަތަ ދަތިކަމެއް ނައްތާލުން. އަންހެނުންނާއި
ފިރިހެނުންގެ މެދުގައި ފުރުޞަތުގެ ހަމަހަމަކަން ނެތުމުގެ ސަބަބުން ކުރިމަތިވާ ނޭދެވޭ ނަތީޖާއެއްގެ އަސަރު ކުޑަކުރުން.
އާއްމު ޚިދުމަތުގަޔާއި އާ އްމު ދިރިއުޅުމުގައި އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުން ބައިވެރިވާ ނިސްބަތަށް ބަލައި، ވަކި ޖިންސެއްގެ
މީހަކު ބައިވެރިވުން މަދުކަމަށް ވާނަމަ، ނިސްބަތުން ބައިވެރިވުން މަދު ކަމަށް ފެންނަ ޖިންސެއްގެ މީހުންނަށް
ބައިވެރިކުރުން އިތުރުކުރުން. މި ގާނޫނުގެ ދަށުން މަނާކުރެވޭނެ ކަންތައްތައް: ޖިސްމާނީ ނުވަތަ ޖިންސީ ނުވަތަ
ނަފުސާނީ ގޮތުން ހާނިއްކައެއް ލިބޭ ޢަމަލެއް ހިންގުން. މީހެއްގެ ނުރުހުމުގައި ވަކި ތަނެއްގައި ބަންދުކުރުން. އިޖުތިމާޢީ
ގޮތުން، އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ޤަދަރުވެރި ދިއުޅުމެއް އުޅުމުގެ ފުރުޞަތު ނުދިނުން. އަމިއްލައަށް އާމްދަނީ ހޯދައިގެން
ދިރިއުޅުމުގެ ފުރުޞަތު ނުދިނުން. ޕަބްލިކު ސެކްޓަރ އަދި ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރގައި ވަޒީފާ ދޭ ފަރާތްތަކުގެ
ޒިންމާތަކެއް މީގައިވޭ. މިސާލަކަށް ވަޒީފާދިނުމުގައި ވަޒީފާގައި ހުންނައިރު ދޭ ތަމްރީނުތައް ދިނުމުގައި ، ވަޒީފާގެ
ކުރިއެރުންދިނުމުގައި އަންހެނުންނަށާއި ފިރިހެނުންނަށް ހަމަހަމަ ފުރުޞަތު ދިނުން. އެއް ތަނެއްގައި އެއް މަސައްކަތެއް
ކުރާ އަންހެނަކާއި ފިރިހެނަކަށް ހަމަހަމަ އުޖޫރަ ދިނުން. އެއް ތަނެއްގައި ވަޒީފާ އަދާކުރުމުގައި އަންހެނަކާއި ފިރިހެނަކު
ކުރާ މަސައްކަތަކަކީ މަސައްކަތުގެ އަގަށާއި، ކުރާ މަސައްކަތަށް ބަލާއިރު އެކަށީގެންވާ މިންވަރަކަށް އެއްގޮތް
މަސައްކަތެއް ނަމަ، މުސާރައާއި އިތުރު ގަޑީގެ ފައިސާއާއި ޢއިނާޔަތާއި އެލަވަންސް ދިނުމުގައި އެ ދެ ފަރާތުގެ
މެދުގައި ހަމަހަމަ އުސޫލު ގެންގުޅުން. މާލީ ޚިދުމަތްދޭ އިދާރާތަކާއި ޒިންމާތައް ؛ އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނަށް މާލީ
ފެސިލިޓީސްތައް ހަމަހަމަކަމާއެކު ފުރުޞަތު ފޯރުކޮށްދިނުމާއި، މާލީ ޚިދުމަތްދޭ އިދާރާތަކުގެ ޒިންމާއެއް. މި މާއްދާގެ
މަޤްޞަދަކީ ފިރިހެނުންނާއި އެއްހަމައަކުން އަންހެނުންނަށް ވެސް މާލީ ފެސިލިޓީސް ލިބެންޖެހޭނެ. އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން
ބާރުވެރިކުރުން؛ އިޤްތިޞާދީ ދާއިރާގައި ވަސީލަތްތައް ލިބުމާއި ބޭނުންކުރުމުގައި ފިރިހެނުންނާއި އެއްހަމައެއްގައި
20

އަންހެނުންނަށް ފުރުޞަތު އޮންނަންޖެހޭނެ. އިޤްތިޞާދީ ދާއިރާގައި ފެންނަފެނުމަށް އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނަށް
ބައެއް ފަހަރަށް ތަފާތުކުރެވިގެންދޭ. ފަހަރެއްގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ ފިރިހެނަކަށް ތަފާތުވަނީއެކޭ ނޫން.
ނޫނިއްޔާ އަންހެނަކަށް ތަފާތުވަނީކީއެއް ނޫން. ދެ ޖިންސް ދޭތެރޭގައި ތަފާތުކުރުން ގެންގުޅެވެމުންދަނީ. ސަރުކާރުން
ބޯހިޔާވަހިކަމާ ބެހޭ ސިޔާސަތު މަޝްރޫޢުގައި އެކުލަވަ އިލެވޭއިރު ރަށްރަށުގައި ބިނާވެށީގެ ޕްލޭން އެކުލަވައިލުމުގައި
ރަށްފުށް ފަރުމާކުރުމުގައި މި ގާނޫނުގައި 4 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ ޤާއިމުކުރަން
އިސްކަންދޭންޖެހޭނެ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ބިލަށް ކަ ނޑައެޅިފައި ވަނީ ޖުމުލަ 3 ގަޑިއިރުގެ ބަހުސްގެ ވަގުތު. އެއީ
ޕީ.ޕީ.އެމަށް 1 ގަޑި 30 މިނެޓު 41 ސިކުންތު. އެމް.ޑީ.ޕީއަށް 45 މިނެޓު 20 ސިކުންތު. ޖުމްހޫރީ ޕާޓީއަށް 22
މިނެޓު 40 ސިކުންތު. އެމް.ޑީ.އޭއަށް 10 މިނެޓު 18 ސިކުންތު. އަދާލަތު ޕާޓީއަށް 5 މިނެޓު. ވަކި ޕާޓީއަކަށް
ނިސްބަތްނުވާ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް 6 މިނެޓު. ފުރުޞަތު ހުޅުވާލަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އަޅުގަ ނޑު މިހާރު
ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލިމާލޭ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ނިހާން ޙުސައިންމަނިކަށް.
ވިލިމާލޭ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ނިހާން ޙުސައިންމަނިކު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އިވިގެން އެ ދިޔައީ ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީގެ ބިލު ، މާފަންނު
މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަސްމާ ރަޝީދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި އަޑު.
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން މިފަދަ މުހިއްމު ބިލެއްގެ މަސައްކަތް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުގެ ފަރާތުން
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު، ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުގެ ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ ހަމައެކަނި އަންހެން
މެންބަރު އަސްމާ ރަޝީދު ހުށަހެޅުއްވުން ވެ ގެންދިޔައީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މުޅި ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕަށް ލިބިގެންދިޔަ ވަރަށް
ބޮޑު އުފަލަކަށް. އަދި އެ ކަމަނާއަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރު ދަންނަވަން. ހުށަހަޅުއްވަމުންގެންދެވި
ބިލުގެ މުހިއްމު ނުކުތާތަކަށް އަލިއަޅުވާލުމުގެ ކުރީގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މިތިބަ ފިޔަވަޅުގެ މަތީން ހަނދުމަކޮށްލުން
މުހިއްމު. ޤައުމެއްގެ ގޮތުގައި، ކުޑަކުޑަ ޖަޒީރާ ޤައުމެއް ގޮތުގައި އިންޑިއާ ކަ ނޑުގެ މެދުގައި މި ވާ ޤައުމު؛ ތެދެއްމެ،
އިދިކޮޅު ބައެއް ފަރާތްތަކުން އެ ވާހަކަ ތަކުރާރުކޮށް ދައްކާ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން ވެސް އަހަމު. ބަވަނަވެފައިވާ
ދުނިޔެއެއްގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ތިބި ވާހަކަ. ބަވަނަވެފައިވާ ދުނިޔެއެއްގަ އި ޒިންމާތައް އަޅުގަ ނޑުމެން އުފުލަނީ ކިހާ
މިންވަރަކަށްތޯ؟ ހަމައެކަނި އުފުލުންކަމަށް ވަނީ ވަކި ބަޔަކު އެދޭ ކަންތައްތަކެއް ހަމައެކަނި އަޑުގަދަކޮށްލުން އެކަނިތޯ،
އެއީ އުފައްދަންޖެހޭ ސުވާލެއް. ކޮންކޮން ކަހަލަ ކަންތައްތަކެއްތޯ ދުނިޔޭގެ ނިސްބަތުން ބަވަނަވެފައި މި ވާ ދުނިޔޭގެ
21

ދިވެހިރާއްޖެ އަދާކޮށްފައި ވަނީ. ކުޑަކުޑަ ދިވެހިރާއްޖެ. އދގެ މެންބަރު ޤައުމެއްގެ ގޮތުގައި އެތަކެއް ޒަމާން ވަންދެން
އަޅުގަ ނޑުމެން އުޅެއްޖައިމު. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އިއްޔެ ޚަބަރުލިބިގެންދިޔަ، އދ.ގެ އެސިސްޓެންޓް ސެކްރެޓަރީ
ޖެނެރަލް ދިވެހިރާއްޖެއަށް ޒިޔާރަތެއް ކުރެއްވި ޚަބަރު. އަދި ޒިޔާރަތުގައި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކާ ބައްދަލުކުރައްވަމުން
ގެންދަވާ ޚަބަރު. އަދި ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރާ ބައްދަލުކުރައްވަމުންދާ ޚަބަރު. މި އުފާވެރި ދަ ނޑިވަޅުގައި ދަންނަވަންޖެހެނީ،
އެތަކެއް ޒަމާންވީ މި ދިވެހި ކުޑަ ޤައުމު ވަނީ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މިންގަ ނޑުގައި މަތީ ފަންތިތަކެއް ހާސިލުކޮށްފައޭ.
ޚާއްޞަ މުހިއްމު ކަންތައްތަކެއް. އދ. އެކަމަށް ޚާއްޞަކަންދޭ ކަންތައްތަކެއްގައި . މިސާލަކަށް ދަންނަވާކަމުގައި ވާނަމަ،
އަންހެނުންގެ ޙައްޤުތައް. މިސާލަކަށް ދަންނަވާ ކަމަށް ވާނަމަ، މިލީނިއަމަށް ކަ ނޑައަޅައި ލެވުނު ގޯލުތައް. މިލީނިއަމް
ޑިވެލޮޕްމެންޓް ގޯލުތައް. އަދި އޭގެ ފަހުން 2015ން ފެއްޓިގެން ކުރިއަށް މި ދާ އެސް.ޑީ.ޖީތައް؛ ސަސްޓެއިނަބަލް
ޑިވެލޮޕްމެންޓް ގޯލުތައް. މި ކަންތައްތައް ހާސިލުކުރުމަށް ޓަކައި ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ ނުވަތަ އަންހެނުންނާ މެދު
ޢަމަލުކުރެވޭ ގޮތް މުޖުތަމަޢުގައި ބަދަލުކޮށްދެވި މުހިއްމު އެ އް ޤައުމަށް ދިވެހިރާއްޖެ ވެގެން ހިނގައްޖެ. މި ފިޔަވަޅުމައްޗޭ
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލީ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި 85 މެންބަރުން ހިމެނޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ތެދެއްމެ، އެކަށޭނަ
އަދަދަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަންހެން ބޭކަނބަލުން އިންތިޚާބުކޮށްނުދެވުނު. އެއީ ހިތާމައެއް އިނގޭތޯ. އަޅުގަ ނޑު
ވެސް ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މި ހުށަހަޅުއްވި ގާނޫނުގެ 21 ވަނަ މާއްދާގަ އި، ސިޔާސީ
މައިދާނުގައި ޖިންސުގެ ހަމަހަމަކަން ޤާއިމުކުރުމުގެ ވާހަކަ ވިދާޅުވެދެއްވި. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ފިޔަވަޅުމަތީގައި
މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްފީމު. މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަމުން މި ދަނީ. ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަ ނޑު ހަނދާން ބަލި ނޫން
ކަމުގައި ވާނަމަ، 2005 ވަނަ އަހަރުގެ ޖުލައި މަހުގެ 21 ވަނަ ދުވަހު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރަޖިސްޓަރީވެގެން އޭރުދިޔަ ދެ
ޕާޓީގެ ތެރޭން އެއް ޕާޓީ ކަމު ގައިވާ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޕާޓީ؛ ކުރީގެ ރައީސް އަލްއުސްތާޛު މައުމޫނުގެ ޤިޔާދަތުގެ
ދަށުގައި އުފެއްދެވި މި ޕާޓީގައި އަންހެނުންގެ ގޮފި ނުވަތަ އަންހެނުން ތަމްސީލުކުރުމަށް ޓަކައި 3 މެންބަރުން އެ
ޕާޓީގެ ކައުންސިލުގައި ތިއްބަވާ. އަދި އޭގައި ، އޭރުގައި ރައީސް މައުމޫނުގެ ކެބިނެޓުގައި އެ މަނިކުފާނު ހަމަ ވަރަށް
ފާޅުކަން ބޮޑު ގޮތެއްގައި އަންހެން ބޭފުޅުންނަށް ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތުތައް ތަނަވަސްކޮށްދެއްވި. މާނައަކީ، އެ
ޕޮޒިޝަންތަކަށް ޖާގަ ދެއްވާފައިވޭ. އަދި ދައުލަތުގެ މުހިއްމު މަޤާމުތަކުގައި އެ ބޭބޭފުޅުން ތިއްބެވި. ނަމަވެސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާއި އަދި ސިޔާސީ ގޮތުން ވަރަށް މުހިއްމު ނިންމުންތައް ނިންމާ ހިސާބުތަކަށް އަދި އަންހެން
ކަނބަލުން އިންތިޚާބުކުރުމުގައި އަދިވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން މި އުޅެނީ ކުޑަ ތަންކޮޅެއް ފަހަތުގައޭ ދަންނަވާލަންޖެހޭ.
އެހެންވީމާ، އެ ސަބަބަށް ޓަކައި މިއަދު މި ފިޔަވަޅުމަތީގައި މި ބިލަށް ވާހަކަދައްކަމުން އަޅުގަ ނޑުމެން ޢަޒުމު
ކަ ނޑައަޅަން އެބަޖެހޭ 2019 ވަނަ އަހަރުގައި އޮންނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިންތިޚާބުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ޕާޓީތަކުން މިއަށްވުރެ ބޮޑުކޮށް މަސައްކަތްކޮށް، މިއަށްވުރެ ބުރަ މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށް، މިއަށްވުރެ ގިނަ އަދަދެއްގެ
އަންހެން ބޭކަނބަލުންނަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ތަޅުމުގައި ޖާގަ ލިބޭތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަން ވެއްޖެ.
22

އެހެންވީމާ، އެ މާއްދާ ހިމެނުއްވީތީވެ އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު މި ބިލުގެ އެކިއެކި މަރުޙަލާތަކުގަ އި
މަސައްކަތްޕުޅުކޮށްދެއްވި ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް، އަދި ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި މި ކަމުގެ މުޅި ކްރެޑިޓު ގޮސް ހުސްވޭ، ދިވެހި
ސަރުކާރަށް އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރިއްޔާ ދަންނަވަން ބޭނުން. އެނގިވަޑައިގަންނަ ވާނެ ފަދައިން ގާނޫނީ އޮނިގަ ނޑެއް
ފަރުމާކޮށް ގާނޫނީ އޮނިގަ ނޑެއްގެ ތެރެއަށް ދުނިޔޭގެ ފެންވަރުގެ، އެއްކަލަ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކިޔައި ނިންމައި ލާ
ބަވަނަވެފައިވާ ދުނިޔޭގައި ދިވެހިރާއްޖެ އޮންނަންވާ ހިސާބުގެ އެންމެ މަތީ ފަލްސަފާއަށް، އެންމެ މަތީ ލެވެލަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ދެވެނީ މިފަދަ މަސައްކަތްތައް އަޅުގަނޑުމެން ނިންމީމަ. 17 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން ވާނީ "ސީޑޯ" އެކީ އެކައްޗަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި މަޖިލީހުން ދޭންވާ ރުހުންދީފަ. އަދި މިނޫންވެސް
އެހެން ޕްރޮޓޮކޯލްތަކާއި އެހެން ކަންތައްތައް މި ވަނީ ފާއިތުވެދިޔަ ދުވަސްތަކުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ ބާރު ސްޕީޑުގައި
ކުރިއަށް ގެންދަމު. ހަމަ މި ގާނޫނުގެ 23 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް އަޅުގަ ނޑު ބަލައިލަން ބޭނުން. ވަރަށް މުހިއްމު
ނުކުތާއެއް. އަދި އަޅުގަ ނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ މި ނޫނިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެއްވެސް މި ޒާތުގެ ، މި ބާވަތުގެ ގާނޫނެއްގައި
މި ނުކުތާ މިގޮތަށް ފާހަގަކުރައްވާފައި އޮތްހެންނެއް. ބޯހިޔާ ވަހިކަމުގެ ސިޔާސަތު ޕްރޮގްރާމް އެކުލަވައިލުމުގައި ޖެންޑަރ
އީކުއަލިޓީ ޤާއިމްކުރުމަށް އިސްކަންދިނުން. (ހ)- ސަރުކާރުން ބޯހިޔާވަހިކަމާއި ސިޔާސަތުތަކާއި މަޝްރޫޢުތައް
އެކުލަވައިލުމުގަ ޔާއި ރަށްރަށުގައި ބިނާވެށީގެ ޕްލޭން އެކުލަވަ އިލުމުގަޔާ އި ރަށްފުށުގައި ފަރުމާކުރުމުގައި މި ގާނޫނުގެ 4
ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ ޤާއިމްކުރުމަށް އިސްކަންދޭންވާނެއެވެ. (ށ)- މި މާއްދާގެ (ހ)ގެ
މަޤްޞަދަށް ޓަކައި ސަރުކާރުގެ ބޯހިޔާވަހިކަމުގެ ސިޔާސަތެއް ނުވަތަ މަޝްރޫޢެއްގެ ދަށުން މަންފާ ލިބުމުގެ ޙަޤީޤީ
ފުރުޞަތު އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނަށް ހަމަހަމަކޮށް އޮންނަންވާނެއެވެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ 18 ވަނަ މަޖިލީހަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގުރޫޕުގެ
ފަރާތުން ވާނެ މުދާ ބެހުމާ ބެހޭ ގޮތުން ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރެވޭ ބައެއް ކަހަލަ ހަމަތަކުގެ މައްޗަށް
ގާނޫނަށް އަދި އިޞްލާޙުތައް ހުށަހެޅުމަށް މަސައްކަތްކޮށްފަ. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، މި މުޖުތަމަޢުގައި
އަންހެންވެރިންނާ މެދުގައި، އަންހެން ކަނބަލުންނާ މެދުގައި ތަފާތުކުރުން ޒަމާނުއްސުރެ ގެންގުޅޭ ވިސްނުންތަކެއް
ބައެއް މީހުންގެ ހުންނަކަން އެއީ ހަމަ ސާބިތުވެފައި އޮތް ޙަޤީޤަތެއް. އެ ފުރުޞަތު ނުދިނުމަށް ޓަކައި އެކިއެކި
ރަޢުޔުތައް އެކިއެކި ގޮތްގޮތަށް ދޭ ބަޔަކު އުޅޭކަމީ ވެސް ޙަޤީޤަތެއް. ނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެން މިހާރު މި
ދަތުރުކުރަމުންދާ މިސްރާބުގެ އަލީގައި ވަރަށް ރަނގަޅު އެއްމެދު ހަމައެއް؛ އެއްމެދު މުދާ ބެހުމުގެ ބިލުގެ ވާހަކަ
އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވާލީ. އެ ބިލުގެ މަސައްކަތް މަޖިލީހުގައި އަދިވެސް ދަނީ ކުރިއަށް. ނަމަވެސް ދަންނަވާލަން
ބޭނުން، ނަމަވެސް މިފަދަ މުހި އްމު ކޮންސެޕްޓެއްގެ ވާހަކަ އައީމަ އަޅުގަ ނޑުމެން ޖެހޭ އެބަ ތަކުރާރުކޮށް މީގައި ހުރި
އޯގާތެރިކަމުގެ ވާހަކަދައްކަން. މިއީ އިންސާނިއްޔަތުގެ މައްޗަށް ކުރެވޭ ވަރަށް ބޮޑު ހެޔޮ ކަމެއް ކަމުގައި ވެގެންދާނެ.
ބައެއް ފަރާތްތަކުން ފުލެޓް ފަދަ ތަކެއްޗަށް އެދޭއިރުގައި ތެދެއް، އެކަން އަބަދުވެސް އެކަން ޑޮމިނޭޓްކުރާނީ ކޮންމެވެސް
23

ފިރިހެނެއް. ކޮންމެވެސް މީހަކު އެގޮތަށް އެ ހަރަކާތުން، އެ މަސައްކަތުގެ ގޮތުން އަންހެން މީހާއަށް އެ ފުރުޞަތު
ކުޑަވަމުންދޭ. މިހާތަނަށް ދެވިފައި ހުރި އެފަދަ ގޯތިތަކާއި ފުލެޓުތައް ބަލައިފިކަމުގައި ވާނަމަ، އަންހެނުންނަށް ދެވިފައި
ހުރި ނިސްބަތާއި އަދި އަންހެނުން އުފުލަންޖެހޭ ތަކުލީފުގެ ބޮޑު މިންވަރަށް ބަލާކަމުގައި ވާނަމަ، މިއަށް މިއީ
ސީރިއަސް ވިސްނުމެއް ވިސްނަންޖެހޭ ކަންތައް. އެއްމެދު ވިޔަފާރީގައި ލިބޭ މުދާ ހަމައަ ށް ބެހުމުގެ ވާހަކަ ނުވަތަ
އުސޫލުތަކެއް އެޅުމުގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން ދައްކަމުންދިޔައީ މި ސަބަބަށް ޓަކައި. ފިރިހެނަކަށް ދައުލަތުގެ މުދަލަކުން
ނުވަތަ ދައުލަތުން ދޫކުރާ ޚިދުމަތަކުން ލިބޭ މިންވަރު ހަމަ އަންހެން މީހަކަށް ވެސް ލިބެންޖެހޭނެ. އެއީ ބަހާ،
ސަރުކާރުގެ ހަމަމިން އޮންނަންވާނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 17 ،16 ވަނަ މާއްދާގައި މިހިރަ ހަމަތަކުގެ މައްޗަށް
ރިޢާޔަތްކޮށް. ނަމަވެސް، އާއް މު ޢަމަލީ މައިދާނުގައި އެކަން ހިނގާ ގޮތަކީ ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި އެއެއް ނޫން. ވަރަށް
ދަތިކޮށް ބައެއް ފަހަރު އަންހެން މީހާއަށް، އަންހެނުންނަށް، އަންހެން ކަނބަލުންނަށް މި މަސައްކަތުގައި އުޅެންޖެހިފައި
މި އޮތީ. އެހެންވީމާ، އެފަދަ މުހިއްމު ކަމެއް މި ނުކުތާގެ ގެންނެވިކަން އެއީ މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ
އަންހެން ކަނބަލުންނަށް ދެއްވި ވަރަށް ބޮޑު ހަދިޔާއެއް ކަމުގައި ނޫނީ ވެގެންނުދޭ. އެ ގާނޫނެއްގައި އެ ވާހަކަ ލިޔެވި،
ފުލެޓު ފަދަ ތަކެތި މިއީ ވާރިސް މުދަލުގެ ވާހަކައެއް ނޫން އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީކީ. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ތަކުރާރުކޮށް
ނޯޓުކޮށްލަން ވެސް ބޭނުން. މި ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު ދެއްކީމަ ވާރިސް މުދާ ބެހުމުގެ ތެރެއަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ވަތް ކަމަށް
ވެދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، ދައުލަތުން ދޫކުރާ ފުލެޓެއް ނުވަތަ ދައުލަތުން އެފަދަ ބިނާވެއްޓެއް ތަރައްޤީކުރާކަމުގައި ވާނަމަ
އޭގައި އަންހެންވެރިން، އަންހެން ކަނބަލުން ބައިވެރިވުމުގެ ނިސްބަތް ނުވަތަ އެ މީހުންނާ މެދުގައި ހަމަހަމަކަން
އޮންނަންވާނެ މިންވަރު ގާނޫނެއްގައި ކަ ނޑައަޅައިދިނުން އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބިގެންދިޔަ ވަރަށް ބޮޑު ކުރިއެރުމެއް
ކަމުގައި ނޫނީ ނުވާނެ. އެހެންވީމާ، މި މުހިއްމު މަސައްކަތްތައް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ސަރުކާރުން ގެނެސްދެއްވަމުންދާއިރު
ޖެންޑަރ މިނިސްޓަރ، ބަންޑާރަ ނައިބުގެ މަޤާމުގައި ވެސް ހުންނެވި އިއްޒަތްތެރި އަލްއުސްތާޛް މުޙައްމަދު އަނިލްއަށް
ވެސް އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރު ދަންނަވަން. އެ މަނިކުފާނަކީ ދިވެހި އަންހެން ކަނބަލުންނަށް ގާނޫނީ ގޮތުން ދިމާވަމުންދާ
އެކިއެކި މައްސަލަތައް ޙަ އްލުކޮށްދެއްވުމަށް ކުރު މުއްދަތެއްގައި ވަރަށް ބުރަ މަސައްކަތްޕުޅުތަކެއް ކުރައްވާފައިވާ ބޭފުޅެއް
ކަމުގައި ދަންނަވަންޖެހޭ. އަދި ހަމަ އެއާއެކުއެކުހެން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މިއަދުގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް މިފަދަ މަސައްކަތްޕުޅުތަކަށް ދެއްވާ އަހައްމިއްޔަތުކަން ފެނިގެން މި ދަނީ. ވަރަށް ހަމަ މުހިއްމު
ބިލެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ހަމައަށް ފޮނުއްވާފައި މި ވަނީ. އެހެންވީމާ، މި ބިލުގެ މަސައްކަތަށް އަޅުގަ ނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭ
ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މަޖިލީހުގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުގެ އެއްބާރުލުމާއި އެހީތެރިކަން ވެސް
ވަރަށް ރަނގަޅަށް ލިބޭނެކަމާ މެދު ޝައްކެއް ނެތް. އާއްމު ގޮތެއްގައި އަޅުގަ ނޑު ވާހަކަ ފައްޓަމުން ވެސް
ދަންނަވާލިން، ބަވަނަވެފައިވާ ދުނިޔެއެއްގައި ރާއްޖެ ހިމެނޭ މިންވަރާއި އަދި ބައިވެރިވާންޖެހޭ މިންވަރު، އަޑުއަހަންޖެހޭ
މިންވަރުގެ ވާހަކަ ވަރަށް ގިނަ ފަހަރަށް އެ ބޭފުޅުން ދައްކަވާތީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަޑުއިވޭ. ނަމަވެސް، ގިނަ ފަހަރަށް
24

އެ ބޭފުޅުން އެކަހަލަ ކަންތަކާ އުޅުއްވަނީ ޕާޓީގެ ވެރިމީހާ ބަންދުކުރީމަ ހަމައެކަނި އެ ވާހަކަ ދެއްކުމަށް. މިފަދަ
ބިލުތައް މި އޮތީ ބައިވަރު. ތަރުޖަމާކުރުމަށް ނުލާހިކު މުހި އްމު މޮޅު ބޭބޭފުޅުން މި ތިއްބެވީ. ތަޖުރިބާގެ އަލީގައި
އެމް.ޑީ.ޕީގެ މި ވަގުތު ޕާލިމެންޓްރީ ގުރޫޕުގައި ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ ތެރޭގައި އިޚްލާސްތެރިކަމާ އެކުގައި އެ ޕާޓީއަށް
ޓަކައި މަސައްކަތްކޮށްދެއްވާ މެންބަރުން އެބަތިބި، އަނެއްހެން ބޭރުގެ ކުލީ ސިފައިންގެ ގޮތުގައި ބަޔަކު އެތެރެއަށް
ވަދެގެން އުޅުނު ނަމަވެސް. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަ އިލާނަން. ހަމަ މައްޗަންގޮޅީ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
މާރިޔާ އަޙްމަދުދީދީ ފަދަ ބޭބޭފުޅުންނަކީ ޕާޓީއަށް ޓަކައި އެ ދެއްކެވި ނިސްބަތުން ރާއްޖޭގެ ފެންވަރުގައި ނަމޫނާ
ބޭފުޅުން. އެމް.ޑީ.ޕީގެ މަސައްކަތްޕުޅުގައި އެ އުޅުއްވަނީ ދިހަބާރަ އަހަރު ވެގެން ކުޑަ އަތަކަށް އިންޗިއަކަށް ވެސް
ޖެހިއެއް ނުލައްވާނެ. ޕާޓީއަށް ޓަކައި ޤުރުބާންވެވަޑައިގެން އެ ފަލްސަފާގައި މަސައްކަތްޕުޅު އެ ކޮށްދެއްވަނީ. ހަމަ
އެފަދައިން ނަމޫނާ ބޭފުޅެއް އިމްތިޔާޒު ފަހުމީއަކީ ، މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ. އެ ބޭބޭފުޅުން ގޮތެއް ބަދަލެއް
ނުކުރައްވާނެ. އެ ބޭފުޅުންގެ އުސޫލުގައި އެ ބޭފުޅުން ތިއްބަވާނީ. މިއަދު މިގޮތަށް، މިއަދު އަނެއް ގޮތަށް ވާހަކައެއް
ނުދައްކަވާނެ. އަދި އީވާ ޢަބްދުاަلهއކީ ވެސް އެފަދަ ބޭފުޅެއް ކަމުގައި ދަންނަވާލަންޖެހޭ، ގަލޮޅު އުތުރު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިއީ އެއްގޮތަކަށް ވެސް ކުލީ ސިފައިންގެ ގޮތުގައި ބަޔަކު ތަނަކަށް ގެނެސްގެން އުޅޭ ބަ އެއް
ނޫން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު މި ވާހަކަ ދަންނަވާލަން މި ޖެހެނީ، ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ ބިލުގައި ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެން އަޑުއިވެން އެބަ ޖެހޭ އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުގެ ދައުރު. އަޅުގަ ނޑު ސުވާލުކޮށްލަން ބޭނުން ޕީ.ޕީ.އެމް
ޕާލިމެންޓްރީ ގުރޫޕުގެ ލީޑަރުގެ ހައިސިއްޔަތުން ވެސް އެމް.ޑީ.ޕީ މިފަދަ ބިލެއް ގެންނެވީ ކޮންއިރަކުތޯ އަޅުގަ ނޑުމެންނާ
ހަމައަށް. މިފަދަ ކަމެއް ނުގެންނަވައޭ. ހަމަ ޑުބްލިކޭޓް ވެފައި ހުންނަ މަސައްކަތްތައް އަދި ޚިޔާލީފޮލާއާއި އެފަދަ ޒާތުގެ
ބައެއް ކަންތައްތައް ހަމަ ދުވާލު ހަތަރުދަމު ކުއްލި މައްސަލަތަކުގެ ގޮތުގައި ގެންނެވުމުގެ ބަދަލުގައި ރަނގަޅުނޫންތޯ
މިފަދަ ބިލެއް ތަރުޖަމާކޮށްލައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ހަމައަށް ގެންނަވަން. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ އެއްގޮތަކަށް ވެސް މި ތިން
ބޭފުޅުންގެ ނަން މި ދެންނެވީ ކީ އެހެން އެއްވެސް ބޭފުޅަކަށް ކުޑައިމީސް ބަހެއް ދަންނަވާކަށް ނޫން. އަޅުގަ ނޑު ގެ
ހިތުގައި އެ ބޭފުޅުންގެ މައްޗަށް އޮންނަ ލޯތްބާއި އިޙްތިރާމެއް ގެ ބޮޑުކަމުން މިހެން މި ދަންނަވައިލެވުނީ. ހަމަ އެއްވެސް
ހާލެއްގައި އެނޫން ގޮތަކަށް ނޫން ކަމުގައި ދަންނަވަން ހަމަ ތަކުރާރުކުރަން. މިފަދަ މަސައްކަތްޕުޅު ކުރެއްވޭނެކަމުގެ
ފުރުހަމަ ޤާބިލުކަން ތިއްބެވި ބޭބޭފުޅުން އެއީ. ހަމަ މީގެ ގާނޫނެއް ޑްރާފްޓެއް ކޮށްލައްވައިގެން ނުވަތަ
ތަރުޖަމާކޮށްލައްވައިގެން ގެންނަވާކަށް މައްޗަންގޮޅީ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ހަމަ ފެންމެޓައެއް އިނގޭތޯ
މިއީ ހަމަ. އެއްވެސް ކަމެއް ނޫން ކުރައްވާކަށް މިއީ ބޭނުންފުޅު ކަމުގައި ވާނަމަ. ނަމަވެސް، އެފަދަ އެއްޗެއް
ނުގެންނަވާ. އިނގޭތޯ. ގާނޫނެއް މިތަނަކަށް ވައްދައެއް ނުލައްވާ. މިދިޔަ ދޮޅުއަހަރާއި، ދެ އަހަރަށް މި ދަނީ
ފައިބައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި 18 ވަނަ މަޖިލީހުގައި ވެސް. ހަމަ ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ކުއްލި މައްސަލައެއް ، ނުވަތަ
އެ ހެޔޮތޯ، މި ހެޔޮތޯ ބުނެވޭ ކަހަލަ ކޮންމެވެސް ހިސާބަކުން ބަޔަކު ދެއްކި ވާހަކައަކުން ބައެއް ކޮޕީކޮށްގެން އޭގެ
25

ތެދެއް، ކޮޅެއް، މެދެއް، އަރިމައްޗެއް ބެލުމެއް ވެސް ނެތި ހަމަ ކުއްލި މައްސަލައެއް ވެސް ވައްޓާ. ދެން އެއަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން އެއްބަސްނުވީމަ އެ ހިސާބުން އަޅުގަ ނޑުމެން އެތިބީ އެކަމާ އިދިކޮޅުވެފަ. އެހެންނަކުން ނޫން
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ވެސް ބޭނުން އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކަށް އެއްބާރުލުންދީގެން އެ ފަރާތުން ވެސް
ގެންނަވާ ރަނގަޅު ވާހަކަތަކެއް ވެއްޖެއްޔާ އޭގައި ބައިވެރިވެގެން ކުރިއަށްދާން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މައްސަލައެއް ނޫން
2014 ވަނަ އަހަރުގެ މާރިޗް މަހުގެ 22 ވަނަ ދުވަހު ބޭއްވި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިންތިޚާބުގައި އެމް.ޑީ.ޕީއަށް 21
ގޮނޑި ނުވަތަ 22 ގޮނޑި ލިބުނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މައްސަލައަކުންނެއް ނޫން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން
އެއީ މައިނޯރިޓީ އަށް ވާތީވެ މައިނޯރިޓީއަށް އިޙްތިރާމްކުރުމުގެ މަސައްކަތް އެބަ ގެންދަން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކޮށްފައި އޮތް ގޮތަށް ކޮމިޓީތަކުގެ ބެހުންތައް ދިޔައީ. އެ އަދަދަށް ވުރެ މިހާރުވެސް އިތުރަށް
ކޮމިޓީތަކުގަ އި އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެންބަރުންގެ ތިއްބަވާނެ ކަމަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ހެކިވެވަޑައިގަންނަވާނެ ކަމެއް.
އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ޑިމާންޑް ކޮށް އެ ބަދަލުކުރަން އުޅޭ ކަމުގައި ވާނަމަ މި ބަދަލުވި މެންބަރުންތަކުގެ ތެރެއިން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބޭ ބައި ހޯދަން މިހާރުއްސުރެ އަޅުގަ ނޑު މިތާ މުޒާހަރާކުރަންވީ. ނަމަވެސް، އެކަމަކަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ނާންނަން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގުރޫޕުގެ މެންބަރުން އެ ވާހަކަ ދައްކާމެ އަޅުގަ ނޑު ކައިރީ.
ނަމަވެސް، އެމް.ޑީ.ޕީއަކީ އިދިކޮޅު ޕާޓީ ވީމަ، އިދިކޮޅު ޕާޓީ އޮވެގެން ނޫނީ މި ޤައުމު ރަނގަޅަށް ހިންގުމަށް ފުރުޞަތު
ކުޑަވާނެތީ ޑިމޮކްރެޓިކް ވެއް ޓެއްގައި އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ދިރުން އެބަ ދޭންޖެހޭ. އެމް.ޑީ.ޕީގެ ރަސްމީ މެންބަރުންނަށް ހިތްވަރު
އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ދޭންޖެހޭ. ކުލީ ސިފައިންގެ ބައިން އެމް.ޑީ.ޕީ ސަލާމަތްކުރުމުގެ ކަންތައް އަޅުގަ ނޑުމެން
ހިތްވަރުދީގެން ވެސް އެބަ ޖެހޭ ކުރުވަން. އިނގޭތޯ. އެކަންތަކުން ދުރުވެ އެމް.ޑީ.ޕީ، އެމް.ޑީ.ޕީގެ ގޮތުގައި ކުރިއަށްދާން.
އެ ކުރިއަށްދާ ފިޔަވަޅުމަތީގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދަންނަވަނީ އެމް.ޑީ.ޕީ ކުރައްވަންވީ ކަމަކީ މި ޒާތުގެ މުހިއްމު
މަސައްކަތް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ޝެއަރކުރައްވަންވީއޭ. އަދި އެ ބޭފުޅުންގެ ޕާޓީގެ އިސް
ވެރިންނަށް މި ދިމާވެފައި ހުރި ބައެއް ކަހަލަ ކަންތައްތަކާ ގުޅިގެން ކަންތައްތައް ޙަ އްލުކުރައްވަން ބޭނުންފުޅުވާ ކަމުގައި
ވާނަމަ، ގާނޫނީ އިމުގެ ތެރެއިން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ޕާލިމެންޓްރީ ގުރޫޕުގެ މެދުގައި
ވާހަކަތަކެއް ދެކެވި ގެން ޙައްލެއް ހޯދެވޭތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަމާ ހިނގާށޭ. ގާތްގަ ނޑަކަށް އަހަރަކާ ގާތަށް މި
ދަނީ، އެމް.ޑީ.ޕީގެ މުޅި ހަކަތަ ހުއްޓިގެން މި ދަނީ ހަމަ އެންމެ ބޭފުޅެއްގެ މައްސަލަ އިގައި. އެ ބޭފުޅުންގެ ކުރީގެ
ރައީސް، އިސްތިޢުފާދެއްވި ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ބަންދުކުރުމާއގުޅިގެން އުފެދިދިޔަ ހިތްހަމަނުޖެހުން. އަޅުގަ ނޑު
ވެސް ގަބޫލުކުރަން އެ ބޭފުޅުން ހިތްހަމަނުޖެހޭނެ. ހަމަޔަޤީން އެމް.ޑީ.ޕީ ދެކެ ލޯބިވާ މެންބަރެއް ވެއްޖެއްޔާ މުޙައްމަދު
ނަޝީދަށް ގޮތެއް ވެއްޖެ ކަމުގައި ވާނަމަ، އެ ބޭފުޅުން ހަމަ ދެރަވާނެ. އެއީ އެ ބޭފުޅުންނަށް ވަރަށް ބުރަ
މަސައްކަތްޕުޅު ކޮށްދެއްވި ބޭފުޅެއް. އެ ކޮންމެ ގޮތެއްވިޔަސް ރާއްޖޭގެ ކުރީގެ ރައީސްކަން ކުރެއްވި ބޭފުޅެއް. އިނގޭތޯ.
އަޅުގަ ނޑުމެން ގެ އިޙްތިރާމް ފުރިހަމައަށް އޮންނަންވާނެ. އަދިވެސް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ތަކުރާރުކޮށް ދަންނަވަން ބޭނުން، މި
26

ގާނޫނުހަދާ މަޖިލީހަށް އަޅުގަ ނޑު ލިން 128 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ގާނޫނެއް. ކުރީގެ ރައީސުންނަށް އިނާޔަތާއި
ރައްކާތެރިކަން ދިނުމުގެ ގާނޫނު. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ހިތަށްއަރާ ކިތައް ފަހަރުތޯއޭ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވާހަކަދައްކާލަން އެއް
މޭޒުމަތީގައި އިނދެވުނީ، ޕީ.ޕީ.އެމް މެންބަރުންނާއި އެމް.ޑީ.ޕީ މެންބަރުންނާ، ޚާއްސަކޮށް ޕާޓީގެ ލީޑަރޝިޕް ލެވެލް ގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން ވާހަކަދައްކަ އި ޙައްލެއް ގެނެ ވޭތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކުރެވެން އޮތް ގާނޫނީ ޗެނަލަކީ އެއީއޭ.
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ޕެޓިޝަންކޮށްގެން ނުވަތަ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އަގު ވަ އްޓާލައިގެން ނުވަތަ ރާއްޖެއިން
ބޭރުގައި ރާއްޖެއާ ބެހޭ ގޮތުން ސީދާ ސާބިތުނިހިފޭ ވާހަކަތަކެއް ދައްކައިގެން ބޭރުގެ ނޫސްތަކަށް އެރުވުމަކީއެއް ނޫނޭ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިކަމަށް ކޮންޓްރިބިއުޓްކޮށްދެވުން. މިއަދު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ނޫސްތަކުގެ އެންމެ
ފަލަ ސުރުޚީތަކުގެ ތެރޭގައި ހަމަ ބަލައިލާއިރަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ބައެއް ކަހަލަ އެ ބޭފުޅުން އެ
ދައުވާކުރައްވާ ބައެއް ޤައުމުތަކުގެ ޑިމޮކްރަސީއާއި ކަންތައްތައް ހުރި މިންވަރު. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ މިހާރުގެ
ވެސް އެންމެ ފަހުގެ އެއް އާޓިކަލުން ވެސް ލަންޑަންގެ މޭޔަރު ވިދާޅުވި ކަމަށް މި އޮންނަނީ، އީ.ޔޫ އިން ވަކިވާން
ވަރަށް ރަނގަޅު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި. މާނައަކީ ޑިމޮކްރަސީއާ ޚިލާފު ތަނެއް ކަމަށް އީ.ޔޫ އަކީ. އެ މިންވަރަށް ވާހަކަތައް
އެބަހުރި. އެކަހަލަ ބައެއްގެ ވާހަކަތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ދީލަ އިލުމުގެ ބަދަލުގައި، ނުވަތަ އެ ތަންތާގެ ގޮސް ދޮރުތަކުގައި
ޓަކިޖަހައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤަ އުމު ބަދުނާމުކުރުމަށް ވުރެ އަޅުގަ ނޑުމެން ތެރޭގައި ވާހަކަދައްކައިގެން ޙަ އްލު ހޯދޭނެ
ގޮތްތަކެއް ރާވަންވީނޫންތޯއޭ. ޕީ.ޕީ.އެމް ޕާލިމެންޓްރީ ގުރޫޕާއި އެމް.ޑީ.އޭ ޕާލިމެންޓްރީ ގުރޫޕާ ގުޅިގެން ޤައުމަށް ޓަކައި
ނިސްބަތްތަކެއް ވިސްނާފައި، ޤައުމުގެ ކުރީގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކުރެއްވި ފަރާތަކަށް ވާތީ މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް
ޚާއްޞަ ގޮތެއް ހެދުމުގެ ވާހަކަ ނުދެއްކެންވީ ސަބަބެއް އަޅުގަ ނޑަކަށް ނުފެނޭ. އެއް ގޮތެއް، އެއްވެސް ހާލެއްގައި
އާއްމު މީހެއް ނޫން އެއީކީ އެއް. އިނގޭތޯ. އަޅުގަ ނޑު ނުދަންނަވަން، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކުރައްވައިފި ކަމުގައި
ވާނަމަ، އެ އިޙްތިރާމަކާއި ލޯބި އޮންނަންޖެހޭނެ. ކޮންމެ ސަބަބުތަކަށް ޓަކައި މުހިއްމު ވަގުތުކޮޅުތަކެއް މި ޤައުމަށް
ޓަކައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހުގައި ހޭދަކުރެއް ވި ބޭފުޅެއް ގ. ކެނެރީގޭ މުޙައްމަދު ނަޝީދަކީ. އެހެންވީމާ، އެ
މަނިކުފާނުގެ ވިސްނުންފުޅުގައި ނުވަތަ އެ މަނިކުފާނު ކޮށް އަދި ނުކޮށް ދޫކޮށްލެއްވި ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި ހުންނާނެ
ޤައުމަށް މުހިއްމު ވަރަށް ބައިވަރު ނުކުތާތައް. އަޅުގަ ނޑުމެން އެއާމެދު ވިސްނި، ރައް ޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ
ހައިސިއްޔަތުން އިށީނދެތިބެ، އަޅެ ޙައްލެއް ގެނެސް ، އަޅުގަ ނޑު ކުރިން މި ދެންނެވި 128 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން
އުފެދިފައި އޮތް ކުރީގެ ރައީސުންނަށް އިނާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ދިނުމުގެ ގާނޫނަށް ނުކުތާއެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ލިއްޔާ
ކީއްތޯއޭ ވާނީ. މިސާލަކަށް ކްލެމެންސީ ގާނޫނުގައި ވަކި ހަމަޔަކުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހުސްއެކަނި ރައީސްކަން
ކުރެއްވި ފަރާތެއް ދޫކޮށްލެވޭނެ ގޮތެއް ނެހެދި ހިނގައިދާނެ. އެއީ އާއްމުންނަށް ހުޅުވައިލެވިފައިވާ އާއްމު ގާނޫނެއް މިއީ.
ނަމަވެސް މިއީ ޚާއްޞަ ގާނޫނެއް. އަޅު ގަ ނޑު މި ދެންނެވި ގާނޫނަކީ ޚާއް ޞަ ގާނޫނެއްކަން ކަ ނޑައެޅޭނެ މި
ޤާނޫނުއަސާސީގެ 128 ވަނަ މާއްދާ ވިދާޅުވީމަ. އެއީ ޚާއް ޞަ ކަމަކަށް އުފެދޭ ޚާއްޞަ ގާނޫނެއް. އެހެންވީމާ، އެ
27

ގާނޫނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އި ޞްލާޙެއް ގެނެސް ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކުރެއް ވި ފަރާތެއް މިވެނިމިވެނި ، އެވެނި
ގޮތަކަށް ކޯޓުގައި ސާބިތުވެ ހުކުމެއް ކުރި ނަމަވެސް، އެ ބޭފުޅަކަށް ލުޔެއް ދޭނެ ގޮތްތަކެއް އެ ގާނޫނުގައި
ކަ ނޑައަޅާފައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ބާރު އަޅުގަ ނޑުމެން ދިނީމަ ނިމުނީ. ނުވަތަ ބަލަހައްޓާ ފަރާތަކީ
ޑީ.ޕީ.އާރު.އެސް ކަމުގައި ވާނަމަ، ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސް އަށް އެ ބާރު ދިނީމަ ނިމުނީ. ނޫނީ ހޯމް މިނިސްޓަރަށް އެ
ބާރު ދިނީމަ، ނޫނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި އެ ބާރު ބާއްވަމާ ބަހީ. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަން ކުރައްވާފައިވާ ބޭފުޅެއް. އެހެންވީމާ ، އަޅުގަ ނޑު ވެސް އެއްގޮތަކަށްވެސް ނޭދެން، އަދި އެ
ބޭފުޅުންގެ އިހުސާސްތަކާ މެދު އަޅުގަ ނޑު އިޙްތިރާމުކުރާ ހާލު މި ވާހަކަ ދަންނަވާލަން މި ޖެހެނީ. އެއީ ޖެންޑަރ
އީކުއަލިޓީ ބިލުގައި މި ވާހަކަ ދައްކަން މި ޖެހެނީ މިފަދަ ބިލުތައް ކުރިއަށްގެންދިއުމަށް ބައިނަލްއަޤްވާމީ މިންވަރުގައި
މި ޤައުމު ހާސިލްކޮށްފައިވާ ހާސިލްކުރުން ފަޚުރުވެރިކަމާ އެކު ބަލައިގަނެވޭނެ ގޮތެއް މިއަދަކު އެމް.ޑީ.ޕީ އަށް ވެސް
ނެތް. އެ ބޭފުޅުންގެ މުޅި ހަކަތަ ހުސްވެފައި މި ވަނީ ކުރީގެ ރައީސް ބަންދުކުރި މައްސަލައާ ގުޅިގެން. އެ މަނިކުފާނަށް
ލުޔެއް ހޯއްދަވަން، އެ މަނިކުފާނުގެ މައިބަދައިގެ އޮޕަރޭޝަނަ ކަށް، އެ މަނިކުފާނުގެ ނިޔަފަތިކެޑުމުގެ މައްސަލައިގައި. މި
ހުރިހާ ކަމެއްގައި އެ ބޭފުޅުންގެ ހުރިހާ ވަގުތެއް، މިއީ ސިޔާސީ ޕާޓީއެއް. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ބަހާފައި ފައިސާ ލިބޭ
ބޮޑު މާސިންގާ، ރާއްޖޭގައި އޮތް އަނެއްހެން ބަލާކަމުގައި ވާނަމަ، އެންމެ ބޮޑު އިދިކޮޅު ޕާޓީ. އަދި އެންމެ ބޮޑު ޕާޓީ
ވެސް މެ އިނގޭތޯ. އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ވުރެ ހަރަކާތްތެރި ޕާޓީއެއް ރާއްޖޭގައި މަދުވާނެ. އަޅުގަ ނޑަކީ އެ ޕާޓީއާ ވަރަށް
ދުރުގައި، ފެށުނީއްސުރެ ވަރަށް ދުރުގައި ހުންނަ މީހަކަށް ވާތީވެ އަޅުގަ ނޑަށް އެ ޕާޓީގެ އެތެރެ ނޭނގި ހިނގައިދާނެ.
ނަމަވެސް، އެއްވެސް ހާލެއްގައި އަޅުގަ ނޑު އެމް.ޑީ.ޕީ ދެކެ އެއް ރުޅިއެއްނާދޭ. އަދި އެމް.ޑީ.ޕީ މެންބަރުން ދެކެއެއް
ވެސް ރުޅިއެއް ނާދޭ. އެއީ ވެސް ދިވެހި ރައްޔިތުން. އެ މީހުންގެ ވާހަކަ އަޑުއަހައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބޭނެ
ކިތަންމެ ރަނގަޅެއް އޮންނާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން އޭރު އިދިކޮޅަށް ތިއްބާ ދަންނަވަމުންދިޔައިން، އަޅުގަ ނޑުމެން ޗާޓުން
އަޅުގަ ނޑުމެން މާޖިނަލައިޒް ކުރަމުންދާ ވާހަކަ. ތެދެއްމެ، އެފަދަ މަސައްކަތްތަކުން އަޅުގަ ނޑުމެން ހިތްހަމަނުޖެހުންތައް
ދިޔައީ. އެހެންވީމާ ، މިއަދު އެ ބޭފުޅުންގެ ހިތްހަމަނުޖެހުން ވެސް އޮންނާނެ އަޅުގަ ނޑުމެން އެއްވެސް ކަމެއް އެ
ބޭފުޅުންނާ ޝެއަރނުކުރާ ކަމުގައި ވާނަމަ. އަޅު ގަ ނޑުމެންނަށް އެމް.ޑީ.ޕީ އުވާލައި، އެމް.ޑީ.ޕީ ސުންނާފަތިކޮށްލާފައި މި
ޤައުމުގެ ވެރިކަމުގައި ތިބުން އެއީ އަދި ވެރިކަންކުރެވުން ކަމަކަށް ހަމަގައިމު ވެސް ޕާލިމެންޓްރީ ގުރޫޕުގެ ލީޑަރު
ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން. އެހެންވީމާ، މި ވާހަކަ މިއަދު މި ދަންނަވާލަންޖެހުނީ މުހިއްމު ބިލެއް މި
ތަނަށް އައި ހިނދު، އަޅުގަ ނޑަށް އަބަދުވެސް އަޑުއިވެމުންގެންދަނީ ޙައްޤުތަކުގެ ވާހަކަ، އިންސާނީ ޙައްޤުތަކުގެ ވާހަކަ،
ތަފާތުކުރުމެއް ނެތް ވާހަކަ، މި ޤައުމުން ލިބޭ މިންވަރަށް ވުރެ ފުން ނޭވާއެއް ލީމަ ލިބޭނެ ވާހަކަ އެމް.ޑީ.ޕީން
ގޮވަމުންދަނީ. ނަމަވެސް، މިކަހަލަ ބިލެއްހާ ހިސާބު ވެސް އެ ބޭފުޅުން މަޖިލީހަކަށް ނުއެއް ގެންނަވާ. ޙައްޤުތަކުގެ
ވާހަކައެއް ނުދައްކަވާ. ހަމަ ކޮންމެ ދުވަހަކުމެ، ކޮންމެވެސް ތާކުން އިވޭ ވާހަކައެއް ނޯޓުކޮށްގެން އެއަށް ކުއްލި
28

މައްސަލައެއް ނުވަތަ އެނޫންވެސް ކަމެއް ކޮށް، މުޅި ރައްޔިތުންގެ ތެރޭގައި ފިތުނައުފެއްދުމުގެ މަސައްކަތް އެ ބޭފުޅުން
ނުކުރައްވާ ދުވަހެއް ނާދޭ. އެކަން ހުއްޓަވައިލައްވާފައި އެ ކަންތައްތައް އެ ނޫން ގޮތަކަށް ކުރެއްވޭނެ މަގަކީ، ކުރީގެ
ރައީސަށް ލުޔެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ދޭނެ ކަހަލަ ގޮތެއް ވުންތޯ ވެއްޖެއްޔާ ގާނޫނުހަދާ މަޖިލީހަކީ ވެސް 3 ބާރުން ކުރެ
އެއް ބާރު. އަޅުގަ ނޑުމެން އިށީނދެ ތިބެ ގޮތްތަކެއް ނިންމައިފިއްޔާ އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ ސަރުކާރަށް ވެސް ޖެހޭނީ އެ
ވާހަކަ އަޑުއަހަން. ސަރުކާރުން ވެސް ކޮންމެވެސް ގޮތްތަކެއް ނިންމަވާނެތާ. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފަހަތުން، ކެބިނެޓް
ވަޒީރުން ފަހަތުން ދުއްވުމަކުން އަދި ކުރީގެ ރައީސަކަށް ލިޔެއް، ފަރުވާއެއް ނުލިބޭނެ. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި
ލިބޭނެ ޖާގައެއް ނެތް ގާނޫނަށް ބަދަލުނުގެންނަނީސް. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކަށް އެފަދަ އެއްވެސް ކަމެއް ކޮށްދެވޭނެ
މަގެއް ނެތް ގާނޫނަކު އަދި ފެންނާކަށް. އަޅުގަ ނޑުމެން އަތުގައި މި އޮތް ކްލެމެންސީ ގާނޫނުގައި ވެސް މިދިޔަ ؛ މި
އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން މިދިޔަ އަހަރު އެންމެ ފަހަށް ކޮށްދިން މަސައްކަތެއްގެ ތެރޭގައި ވާނެ ހަމަ ސަރުކާރުން
ފޮނުއްވައިގެން އޭގައި އޮންނަ 1/3 ގެ މުއްދަތު، 1/4 އަށް ބަދަލުކޮށްދިން. މާނައަކީ 4 އަހަރުގެ ހުކުމެއް ވެއްޖެއްޔާ 1
އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ނިމޭ ގޮތަށް މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެން ވާނެ ހަމަޖައްސާފަ. އެހެންވީމާ، އެފަދަ ލުއިތަކެއް ވެސް
ދެވޭނީ އަޅުގަ ނޑުމެން ގާނޫނުހަދާ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަދެކެވިގެން ނޫންތޯ. އަޅުގަ ނޑުމެން އެއް ބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކަށް
ހަޅޭއްލަވަ އި، އެއްބަޔަކު އަނެއް ބަޔަކު ކޭ އެއްޗިހި ގޮވައި ، ނުވެސް އެނގިތިބެ އެ ވާހަކަ ގޮވަ އި، ހިތުހުރިހާ ގޮތަކަށް
ގޮވަ އި، ހުވަފެން ފެންނަ ގޮތަށް ގޮވައި، ނިންމާލުމަކުން އަދި މި ޤައުމަކަށް ޚިދުމަތެއް، އަދި މި މަޖިލީހަށް ޚިދުމަތެއް،
އަދި މި ގާނޫނީ ހަޔާތަށް ދިރުމެއް އައިކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން. ގާނޫނީ ހަޔާތަށް ދިރުމެއް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަންނާނީ،އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު މި ހުށަހެޅި ފަދަ ބިލުތައް ހުށަހަޅައި، އަންހެނުންނާއި ކުޑަކުދިންނާ
އަދި އުމުރުން ދުވަސްވީ މީހުންނާއި މުޅި މި ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި ޙައްޤުތައް ކަށަވަރުކުރުމަށް ޓަކައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލެވޭ ނޭވާއެއްގެ ސަބަބުން. އަޅުގަ ނޑުމެން އެކަމަށް ކުރާ މަސައްކަތެއްގެ ސަބަބުން. އެކަމަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ހުސްކޮށްލާ ހަކަތައެއްގެ ސަބަބުން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕާޓީގެ ބޮޑުމީހާ ހަމަ ބަންދުކުރާއިރަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮޅު ބަދަލުކޮށް، ހިތު ހުރިހާ އެއްޗެއް ގޮވަން ވެއްޖެއްޔާ އަދި އަޅުގަ ނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ ޤައުމީ
ނިސްބަތަށް ޚިދުމަތެއް ކުރެވުނުހެން. އަދި މިއިން ޕާޓީއަކުން ރައްޔިތަކަށް ފޯރި އަރުތައެއް ވެސް އޮތްހެނެއް
އަޅުގަ ނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ. މީގައި ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި މި ވާހަކަ ދައްކައި، މި ވަލަށް ވާންކުރަން މި ތިބެނީ އަބަދުވެސް
ޕީ.ޕީ.އެމާއި އެމް.ޑީ.ޕީއާ ވީމަ، އެމް.ޑީ.ޕީއާއި ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ވާހަކަ އާއްމުކޮށް މި ދެކެވެނީ. އަޅުގަ ނޑުމެން ދެ ބައި
މީހުން ވެސް މި ގަބޫލުކުރަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކުރަނީ އެންމެ ރަނގަޅަށޭ. ފަހަރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ދެ ބައި މީހުން
މި ދައްކާ ވާހަކަ ވެސް ދިމާނުވެހިނގައިދާނެ. ފަހަރުގައި އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދުރުގައި ބާއްވާފައި
އެނޫން ގޮތަކަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދެވިފައި ހުރެދާނެ. އެހެންވީމާ، އެ ގޮތް ބަދަލުކޮށްލުމުގެ ވާހަކަ
އަޅުގަ ނޑުމެން ދައްކަމާހިނގާށޭ. ހަމަ ކޮންމެ ދުވަހަކު އަޅުގަ ނޑުމެން ވަގުތު ބޭކާރުކޮށްލުމުގެ ބަދަލުގައި ، ސީރިއަ ސް
29

މަސައްކަތްތަކަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އައިސްފި ކަމުގައި ވާނަމަ، ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީއެ އް ނޫން، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ކުޑަކުދިންނަށް ދިމާވާ އެތައް އެ ތައް ބައިވަރު މައްސަލަތަކަށް ޙައްލުތައް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ގެނެވުނީ. ދާދި ފަހުން
ދިވެހި ޤައުމު ރޮއްވާލި މައިގަ ނޑު ދެ ހާދިސާގެ ތެރެއިން އެއް ހާދިސާ އެއީ ވ. އަތޮޅުގައި ކުޑަކުޑަ ކުއްޖަކު އޭނަގެ
މަންމަގެ އިހުމާލުން މަރާލައިގެންދިއުން. އެ މީހާ މިހާރު އެކަމަށް ސާބިތު ހެކިތަކާ އެއްޗެ ހި ކޯޓުގައި ލިބެމުންދާކަމުގެ
ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޚަބަރު ލިބެމުން މި ދަނީ. އިބްތިހާލުގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު މި ދެންނެވީ. އެ މައްސަލަ
ހިނގަމުންދިޔައިރުގައި، އެ މައްސަލަ ރިޕޯޓުކުރަމުންދިޔަ މެކޭނިޒަމްގެ ތެރޭގައި ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީގައި އެކަމަށް
ޒިންމާ އުފުއްލަވަން ހުރި އެއް ބޭފުޅެއް މިހާރު އަދާލަތު ޕާޓީން ވަރަށް ވަރުގަދަ ބޭފުޅެއްގެ ގޮތުގައި ނުކުންނަވަ އިގެން
އުޅުއްވާ ޝިދާތާ ޝަރީފަކީ. އޭނަ އަކީ އޭރު ސަރުކާރުގެ، އެ މިނިސްޓްރީގެ އެ ކަންތައް ބެލެހެއްޓުމުގަ އި؛ އޭނަގެ
އިހުމާލުގެ މިހާރަކު ނެތް. އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ތާއީދުކުރައްވަ އި، އަދި ޖަލްސާތަކުގައި ވާހަކަފުޅުދައްކަވާ ހިސާބުން އޭނަ ކުރި
އެއްވެސް ކަމެއް އެއްކަހަލަ ހާ ލަތުގައި ނެތް. އަދި ކިތަންމެ ބޮޑު ކަރަޕްޝަންގެ ކޭހެއް މީހެއްގެ މައްޗަށް ސާބިތުވާ
ހިސާބަށް ގޮސްފައި އޮތް ތުހުމަތަށް ކިތަންމެ ބޮޑަށް މުޅި ޤައުމު، ކަޅު ބަނަ ވިލާތަކެއްގެ ގޮތުގައި އަރާ އޮންނަ
ހިސާބަށް ވާހަކަ ގޮސް އޮތް މީހާ ވެސް ސަރުކާރުން ކެނޑިގެން އެމް.ޑީ.ޕީއާ ގުޅޭ ހިސާބުން އެ ވީ އެއްކަލަ އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާހެން، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި އަޚް، މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރީގައި ޑީ.އާރު.ޕީގައި
އުޅުއްވިއިރުގައި ނޫސްކޮންފަރެންސެއްގައި ވިދާޅުވި، އެމް.ޑީ.ޕީއާ ތިމަންނައަށް އެންމެ ވައްތަރީ ދޮންނަމެޝިނަކާއޭ
އިނގޭތޯ. އޭރުގައި ޑީ.އާރު.ޕީގަ އި އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ހުންނެވިއިރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވިދާޅުވި،
އެން.ޑީ.ޕީ އެންމެ ވައްތަރު އެއްޗަކީ ވަރުގަދަ ދޮންނަ މެޝިނެކާއޭ. މިއަށް ހެވޭ ލާފައި ދޮވެލަނިކޮށް ކިތަންމެ ބޮޑު
ނުބައި ކަމެއް ކޮށްފައި، މީހަކު މަރައިލާފައި ވެސް އެ ހިސާބުން ބަރާބަރުވީއޭ. އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ މިއީ ތަންކޮޅެ އް
ބޮޑުވަރުހެން. މިކަމުން އެމް.ޑީ.ޕީގެ ގަދަފަދަ ވިސްނުން އެބަޖެހޭ އަރައިގަންނަން. މި ޤައުމު ބިނާކުރުމުގެ ޒިންމާ ހަމަ
އެން.ޑީ.ޕީ ބޮލުގައި ވެސް އެބައޮތް ހަމަ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ބޮލުގައި އޮތް ބީދައިން އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އެ
މަސައްކަތްކުރައްވާ ފަރާތްތައް ، އާއްމުކޮށް މި ކުރައްވަނީ މިހެން. މި ބޭނުމުގައި، މި ނިޔަތުގައި ކުރައްވާފައި ގެނެސް
ނިކުންނަނީ މުޅިން އެހެން ނަތީޖާއެއް. މި ދަންނަވާލީ ކުޑަކުޑަ ދެ ނަތީޖާއެއް. ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ ބިލުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދޭ އަހަމިއްޔަތުކަން އަންހެން ވެރީންނަށް ދެވޭއިރުގައި ، ކުޑަކުދީންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާ ބެހޭ
ގާނޫނެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ވަނީ 17 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ނިންމާފަ. މުހިއްމު އިޞްލާޙުތަކެއް ގެނެސް، އަދި
ކުޑަކުދީންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރުން ވަނީ މުހިއްމު ގާނޫނެއްގެ ގޮތުގައި ނިންމަވައިދެއްވާފަ. ނަމަވެސް، އޭގައި
ހާސިލުކުރެވެމުންދާ މިންވަރަށް ބަދަލު މި އަންނަނީ އެފަދަ ކުށްކުރާ މީހާއަށް އެބަ އެނގޭ މިއަދު މި ޤައުމުގައި
އިދިކޮޅަށް އޮންނަ ޕާޓީއަށް ވަދެ ތިމަންނާމެން އެ ޕާޓީއަށް މަސައްކަތްކޮށްލަނިކޮށް ނުވަތަ އެ ޕާޓީގެ ސްޓޭޖުގައި
އެއްޗެއް ބުނެލަނިކޮށް ، ނުވަތަ އެ ޕާޓީގެ ސޯޝަލް މީޑިޔާ ގްރޫޕުގައި ހިމެނެނިކޮށް ތިމަންނަގެ ފާފަތައް އެ ދިޔައީއޭ.
30

ތިމަންނަ ކުރި އެއްވެސް ކަމެއް ނެތޭ. އެ ހެޔޮ ކިތަންމެ ބޮޑު ވައްކަމެއް ކުރި ނަމަސް އިނގޭތޯ. ހެޔޮ ރާއްޖޭގެ
ބޭންކުތައް ދަވާލައިގެން، އަޅުގަ ނޑުމެން އަޑުއަހަމުންދިޔައިމު އިނގޭތޯ. އަޅުގަ ނޑުމެން އަޑުއަހަމުންދިޔައިމު މި ޒާތުގެ
ކިތަންމެ ވާހަކައެއް. ރާއްޖޭގައި އާއްމު ރައްޔިތުންނަށް ބޮރޯކުރަން ދޭ، ލޭންޑުކޮށްދޭން ހުންނަ ފައިސާ އެއް ޢާއިލާއަކުން
އެއްކޮށް ކާލާފައި އެ ވާހަކަ ނޫސްތަކަށް އެންމެ ބާރަށް ގޮވީ އެމް.ޑީ.ޕީން. ކުއްލިއަކަށް އެއްކަލަ ޓީމުގެ މީހުން
އެމް.ޑީ.ޕީއާ ގުޅުނީމާ އެކަހަލަ އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރޭ. ބޭންކު އޮފް މޯލްޑިވްސްއިން ދުވަހަކު ލޯލާރިއެއް ވެސް
ލޯނެއްގެ ގޮތުގައި ވެސް މި ބޭފުޅުން ނު ނަންގަވާ. އެހެން ވެގެންނުވާނެ. އެހެން ވެގެންނުވާނެ. ނޫމާނާ ހުންނަންޖެހޭނީ
އަޅުގަ ނޑު ކުރިން މިދެންނެވި އިއްޒަތްތެރި ތިން މެންބަރުން ފަދައިން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިމްތިޔާޒް ފަހުމީ،
اله
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މާރިޔާ އަޙްމަދުދީދީ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އީވާ ޢަބްދު ފަދަ ހީވާގި ފަހުލަވާނުންނަށް ވެގެން.
އެ ބޭފުޅުންނާ ދިމާލަށް އެއްޗެއް ކިޔޭކަށް ޖާގައެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ނެތޭ. ދުވަހަކު އަޅުގަ ނޑު ނުކިޔާނަން. އެއީ
ނުފެނޭ އަޅުގަ ނޑަކަށް އެއްޗެއް ކިޔާނެ ޖާގައެއް އެ ބޭފުޅުންނާ ދިމާލަކަށް. އެ ބޭފުޅުންގެ އުސޫލު އެ ބޭފުޅުން
ގަބޫލުކުރައްވަމުން ގެންދަވަނީ. ދޭތެރެއަކުން މިތާގައި ޢަލީ ވަޙީދު ނިކަން ބާރަށް ވިދާޅުވި، މާރިޔާ ކޮއްކޮއަށް
ބޫންބޫންކިޔާފައި މާސިންގާ އެއަރލައިނެއް ހަދައިދިން ވާހަކަ. ހަމަ އެއްކަލަ ޢަލީ ވަޙީދު މިހާރު އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ދިޔައިމަ
ބޫންބޫންއެއް ނޫން. މިހާރު ވަރަށް ރީތި ސްޕީޑު ގައި ދުއްވަނީ. ވަރަށް ރަނގަޅު ހެޔޮ ވާހަކަތައް ދައްކަވަނީ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހިރީ ބުއްދި ސަލާމަތުން ތިބި ބަޔަކު އަޅާކިޔަން ރަނގަޅު މިސާލުތައް މި ހުންނަނީ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ ފަދަ މުހިއްމު ބިލަކަށް ވާހަކަދައްކަން މިއަދު ފުރަތަމަ ބުރުގައި އަޅުގަ ނޑަށް
ފުރުޞަތު ލިބިގެން ތަންކޮޅެއް ދިގުކޮށް ވެސް ގޮއްސި ކަންނޭނގެ. ޕާޓީގެ ޕާލިމަންޓްރީ ގްރޫޕުގެ ލީޑަރަކަށް ހުންނާތީ
މި ޒާތުގެ ވާހަކަ ވެސް ބައެއް ފަހަރު އަޅުގަ ނޑު ވެސް ދައްކާލަންޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑު ވެސް ހަމަ ހިތުގެ ފުންމިނުން
އެދެމުންދިޔައީ މިއަދު ހެނދުނު މި ބޭފުޅުން މިތަނަށް ލެއްވި ކުއްލި މައްސަލައަށް ރަނގަޅަށް ބަހުސްކޮށްލަން. ވަރަށް
ރަނގަޅަށް. ނަމަވެސް ސާބިތުނުހިފޭ ވާހަކައެއް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ތަޅުމުގައި، ހަތަރު ފާރުން އެ ތެރޭގައި ލިބޭ،
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބިފައި އޮންނަ ގާނޫނީ ބާރުވެރިކަމެއްގެ ތެރެއިން ހަމަ ހިތު ހުރިހާ އެއްޗެއް، ހިތު ހުރިހާ މީހަކާ
ދިމާއަށް ކިޔާލަން ބޭނުން އަޅުގަ ނޑުމެން ނުވެ ގެން އަޅުގަ ނޑުމެން އިހަށް މަޑުކޮށްލައިގެން މި ތިބީ. ނަމަވެސް އެފަދަ
ހުރިހާ މައްސަލައެއް، އެ ތު ހުމަތުކުރައްވާ ހުރިހާ މައްސަލައެއް މި ސަރުކާރުން ކަމާ ބެހޭ މުއައްސަސާތަކުން
ބަލާނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބައޮތް. އެ ކުށްވެރިވަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން ނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
މިއަދުގެ ސަރުކާރަކުން އަޅުގަ ނޑުމެން އެ މީހަކު ދޫކުރާކަށް މަސައްކަތެއް ނުކުރާނެ. މީގެ ފުރިހަމަ ނަމޫނާއެއް
ނިންމާލުމުގެ ކުރިން އީކުއަލިޓީ އަށް ވާހަކަދެކެވޭ ގަޑީގައި ، ނަ މޫނާއެއް ދީފައި އަޅުގަ ނޑު ހުއްޓައިލާނީ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ، 17 ވަނަ މަޖިލީހުގައި އިއްޒަތްތެރި ނައިބު ރައީސްކަން ކުރެއްވި މެންބަރު އަޙްމަދު ނާޡިމް؛
މި ދައުރުގައި، 18 ވަނަ މަޖިލީހުގައި ވެސް މެންބަރެއް. ޕީ.ޕީ.އެމް ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕު މެންބަރެއް، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
31

ގްރޫޕުގެ މެންބަރެއް. ނަމަވެސް ކިހިނެއްތޯ ކަންތައް ވެގެންދިޔައީ؟ ކޯޓުތަކުން އެކަމާ ގުޅުންހުރި މިންވަރަށް ޝައްކެއް
ނެތި ސާބިތުވާ މިންވަރަށް ކަރަޕްޝަންގެ މައްސަލަ ސާބިތުވީމާ އަޅުގަ ނޑުމެން ދޫކޮށްލީ. އަޅުގަ ނޑުމެން އޭނަ
ދިފާޢުކޮށްދޭކަށް ނުދަން. އަޅުގަ ނޑުމެން މަގުމައްޗަށް އެއްވެ، އޭނަގެ ދިފާއުގައި އުފުލާލި ބޯޑެއް ނޯންނާނެ.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސަރުކާރަކުން އެ ކަން ހުއްޓުވަން އެޅި އަތެއް ނޯންނާނެ. އެހެންނަމަ، އަޅުގަ ނޑުމެން އަމިއްލަ
މީހުން، އަމިއްލަ ޕާޓީގެ މެންބަރުންނަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ދޭން އޮތް މެސެޖަކީ އެފަދަ ކަމެއް ކޮށްފައިވާ ކަމުގައި
ވާނަމަ، އެ މީހަކު އެ ކަމު ގައި ބެދިގެން އެ ކަމުގައި ދާންވީ ހިސާބަށް ދާނޭ. އެ ހެޔޮ ކޮންމެ މީހަކު ނަމަވެސް.
ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕްގެ މެންބަރަކަސް، އަދި ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުން ބޭރު މެންބަރަކަސް އަޅުގަ ނޑުމެން މެދުގައި
އިންޞާފު ހަމަހަމަކޮށް އޮންނާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕާޓީއަށް އެއް ދިމާލުން އެއް ތަނެއް ރޫޅައިލާފައި އައިމާ އެ ދުވަހު
ހެނދުނު އޭނަގެ ހުރިހާ ކަންތައް ފޮހެވިގެންދިޔައީކީ ނޫން. އެގޮތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލެއް ނުކުރަން. އެހެންވީމާ،
އެ މަސައްކަތް އެމް.ޑީ.ޕީން ހުއްޓާލި ދުވަހަކުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހަމަޔާ އި އިންޞާފަށް ބައިނަލްއަޤްވާމީ ބަވަނަވެފައިވާ
ދުނިޔޭގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަގު އަރައިގެންދާނެ. އެއްވެސް ހާލެއްގައި އެއީ އެންމެ ފަރުދެއްގެ ފަހަތުން
އެނބުރިގަތުމަކުން ވާނެ ކަމެއް ކަމުގައި ނުދެކެން އަޅުގަ ނޑުމެންނެއް. ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބިލަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕްގެ ފަރާތުން ވެސް އަދި އިއް ޒަތްތެރި މެންބަރުން ވާހަކަފުޅުދައްކަވާނެކަން
އަޅުގަ ނޑަށް އިނގޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަ މި ހިސާބުން ދިގުވި ނަމަވެސް ކުރުކޮށްލަމުން ވަކިވެލަން. ދެއްވި
ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން. وال ساّلم عليكم ورحمة هلا وبركاته.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާއަށް.
ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ ގެ ބިލެއް މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުނު ކަމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑު
ވެސް ހަމަ މަރުޙަބާ ކިޔަން. އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދެ ޖިންސްގެ ހަމަހަމަކަން
ދޭއިރުގައި އެ ދެވޭ ދެ ޖިންސްގެ ހަމަހަމަކަމަކީ އިސްލާމް ދީނުގެ ތަރަހައިގެ ތެރޭގައި ދެވޭ ހަމަހަމަކަމަކަށް ވާންޖެހޭނެ.
ހަމަގައިމު ވެސް މި ޤައުމުގައި އެ ހަމަހަމަ ކަމެއް ލިބިގެނެއް ނުދޭ. ދީނުގައިވާ މިންގަ ނޑަކަށް ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ އެއް
ރާއްޖޭގައި ލިބެމުންނެއް ނުދޭ. އޭގެ ވަރަށް ފުރިހަމަ މިސާލެއް، ގޯތިގެދޮރު ދިނުމުގައި ވެސް ހަމަ ގެންގުޅޭ
ސިޔާސަތަކީ އަންހެނުންނަށް އެ ނުލިބޭނެހާ ގޮތްތަކެއް ރާވައިގެން ހިންގަމުން އަންނަ ސިޔާސަތެއް. ތި ބޭފުޅުން
32

ބައްލަވާ! ގެދޮރު ދިނުމުގައި ސަރުކާރުން ދޭ ގޯތި ރާއްޖެތެރޭގެ ދޭއިރުގައި ވެސް ފިރިހެން މީހާގެ ނަމުގައި އެ ގޯތި
ރަޖިސްޓްރީވަމުންދަނީ. އޭގެ ބަދަލުގައި ސަރުކާރުން ދޭ ގޯއްޗަކަށް ވަންޏާ، ދެމަފިރިންގެ ނަމުގައި އެ ގޯތި
ރަޖިސްޓްރީކުރެވޭނެ ނިޒާމަށް މިހާރުވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބަދަލުކުރެވިދާނެ. ޖެހިގެން މި އުޅޭ މައްސަލައަކީ، މި
ދެއްކެނީ އެހެން ވާހަކައެއް. ކޮންމެހެން ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ ގެ ވާހަކައެއް ނޫން ދައްކަން މި އުޅެނީ. މި ދައްކަން އުޅޭ
ވާހަކަ ހުއްޓުވުމަށް ޓަކައި މިތަނަށް ހުށަހަޅައިގެން އުޅޭ ބިލެއް އަސްލު މި ބިލަކީ. އެއީ ރައްޔިތުންގެ ފައިސާއަށް
ޚިޔާނަތްތެރިވާ ވާހަކަ. އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. ކިހިނެއްތޯ އިންސާފުވެރިކަން ނެތް ޤައުމެއްގައި، ތެދުވެރިކަން ނެތް
ޤައުމެއްގައި ރައްޔިތުން ހަމަޖެހިގެން އުޅޭނީ އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. ތަރައްޤީއެއް ނާންނާނެ އިންސާފާ ނުލައެއް
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޝަރްޢީ ނިޒާމު ރަނގަޅު ވާން އެބަޖެހޭ . ރައްޔިތުންނަށް ޙައްޤުތައް ލިބެން އެބަޖެހޭ. އެންމެންނާ
މެދު އެއްގޮތަކަށް ޢަމަލުކުރެވެން އެބަޖެހޭ. ކިހިނެއްތޯ އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނާ ދޭތެރޭގައި ހަމަހަމަކޮށް
ޢަމަލުކުރާނީ، މި އުޅެނީ އެއް ޖިންސެއްގެ އެއްބަޔަކާ ދޭތެރޭގައި ވެސް ހަމަހަމަކޮށް ޢަމަލު ނުކުރެވިގެން މި ޤައުމުގައި.
މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކާ ވާހަކައަކީ އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. ދައުލަތުގެ ޚަޒާނާއިން ހަތަރު ބިލިޔަން ރުފިޔާ ވަގަށް
ނަގައިގެން ގެއްލުނީމާ އެ ވާހަ ކަ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކަން ޖެހެނީ. މިއީ ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ އި އްޒަތްތެރި ރައީސް.
އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ނިޔާޒް އިބްރާހީމް ފާހަގަކުރައްވާފައި ވަނީ މި މަޖިލީހަށް މެންބަރުން ހޮވުމުގައި ވެސް ރައްޔިތުންގެ
ފައިސާއޭ ބޭނުންކޮށްފައި ހުރީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ލަދުގަންނަންޖެހޭ ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. މި މަޖިލިސް ހޮވިގެން މާލިއްޔަތު ގާނޫނު ބަދަލުކޮށް، ސަރުކާރަށް ވައްކަންކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނީމާ މިއަދު
ދެން މި މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ކޮންވާހަކައެއްތޯ ރައްޔިތުން ގެ ކުރިމަތީގައި ދައްކަން އޮތީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ
ކަ ނޑައެޅިގެން ރައްޔިތުންނަށް ބޭވަފަރާތެރިވުން، ރައްޔިތުންނަށް ހަރާންކޯރުވުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ނޫން
ކޯއް ޗެކޭތޯ މިތާ އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ކިޔަންއޮތީ؟ ރައްޔިތުންގެ ފައިސާއަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ޖެހޭނެ އިޚްލާޞްތެރިކަމާ
އެއްކޮށް، އަމާނާތްތެރިކަމާ އެ އްކޮށް އެ ބެލެހެއްޓޭނެ ގޮތުގެ މަތީން އެކަން ކުރަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން
މި އުޅެނީކީ ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ ނެތިގެނެއް ނޫން މި ޤައުމުގައި އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. ޢަބްދުاله ޔާމީން ވެރިކަމާ
ހަވާލުވެފައި އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަމުގައި ގޯހެއް ހިނގާފައިވާ ނަމަ، އެ ގޯހެއް ބަލައި އެކަމާ ދޭތެރޭގައި
ފިޔަވަޅުއެޅެންޖެހޭނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނޭޅެންޏާ އޭގެ މާނައަކީ ތިމަންނާ ވެސް ހަމަ އެގޮތަށް ކާނީއޭ، އެގޮތަށް
ކަމުންނޭ މި ދަނީ. އެހެންވީމާ، ކަލޭމެން ކުރި ކަމެއް ތިމަންނާ ނެތޭ ބަލާކަށް. އެހެންނޫންތޯ މިއަދު ހިނގަމުން މި
ދަނީ؟ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަމުގައި ދައުލަތުގެ ފައިސާއަށް ޚިޔާނާތްތެރިވެފައި އޮތް ނަމަ، އެ ވެފައި އޮތް ޚިޔާނާތެއް
އިންޞާފުވެރިކަމާ އެކު ބެލެންޖެހޭނެ. ބެލުމަށް ޓަކައި ރައްޔިތުން ސަރުކާރު ހަވާލުކުރަނީ. ދެން އެކަން ނުކޮށް މި
ތަނުގައި މިނިސްޓަރެއް އަޔަސް ، އެހެން މީހަކު އަޔަސް، އައްޑޫ ކޮންވެންޝަން ސެންޓަރޭ، އަނެއް ކައްޗެކޭ ކިޔައިގެން
ކޮން ވާހަކައެއްތޯ މި ދައްކަނީ ؟ ތިމަންނާމެންނަކީ ވަގުންނޭ ނޫންތޯ އަމިއްލަ އަށް މި ގޮވެނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ
33

ވާހަކަ ނޫންތޯ މި ދައްކަނީ އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު މެން މި ބުނަނީ އިންޞާފު ޤާއިމުކޮށްދޭށޭ. ރައްޔިތުންގެ
ޙައްޤުތައް ޤާއިމުކޮށްދޭށޭ. މިކަން ނުހޯދައި، މިކަން ނުކޮށް ކޮން ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ އެއްތޯ މި ޤައުމުގައި އަންނާނީ؟
ނާންނާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައްޔިތުންނަށް ހަމަހަމަކަމާއެކު އިޤްތިޞާދު އެބަޖެހޭ ހިއްސާކުރެވެން އި އްޒަތްތެރި
ރައީސް. އެއްބަޔަކު އެތައް މިލިޔަން ރުފިޔާއަކުން ވިޔަފާރިކުރަމުންދާއިރު، އަނެއް ބަޔަކު ބަ ނޑުފުރާނަމުއްތިނުކޮށް
ރާއްޖޭގައި އުޅެންޖެހުނީމާ ކޮން ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީއެއްތޯ މި ޤައުމުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އޮންނާނީ؟ އެ ވާހަކަ
އަޅުގަ ނޑުމެން ދައްކަންވީ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަކީ މި ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި ހަމަހަމަކަން ގެއްލުވަ އިލާ ބަޔަކަށް
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ވެގެންނުވާނެ. ސަރުކާރެއް ގަބޫލުކޮށްގެން ރަށްރަށުގައި ރައްޔިތުން އެ ތިބެނީ އެ މީހުންނަށް ހުރި
އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ލިބޭނެކަމުގެ އިންތިޒާރުގައި އިއްޒަތްތެ ރި ރައީސް. އެހެންވީމާ. އެ ކަންކަމެއް ނުވޭ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އައްޑޫގަޔާއި ކުޅުދުއްފުށީގައި ހޮސްޕިޓަލެއް އަޅާ ވާހަކަ ދައްކާތާ މިހާރު ދިހަވަރަކަށް އަހަރު ވީ. އެއީ
ނުވާވަރު ގެ ކަމެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނުކުރާންވެގެން އެ އުޅެނީ އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއްބަޔަކު ބްރިޖު
މަތިން ދާއިރުގައި އަނެއް ބަޔަކު ހޮސްޕިޓަލުގައި ބޮޑުވަޅިން ފަޅައިގެން ރައްޔިތުން މަރުވަނީ އިނގޭތޯ. ރައްޔިތުން
މަރުވަނީ. އެއީ ނޫންތޯ މިއަދުގެ ޙަޤީޤަތަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ސަރުކާރަކުން ދުވަހަކު ވެސް ރާއްޖެތެރެ
ތަރައްޤީކުރާކަށް މަސައްކަތެއް ނުކުރާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ލޯމަތިން ފެންނަން އޮތް
ޙަޤީޤަތެއް. އާއްމުކޮށް މި ކުރަނީ ވައްކަން އި އްޒަތްތެރި ރައީސް. ހިންގަވާ! އަޅުގަ ނޑުމެން މިތިބީ ސަރުކާރާ އެއްކޮށް
މަސައްކަތްކުރަން. މިނި ވަން ފަރާތްތަކުން ދައުލަތުން ކޮށްފައިވާ ވައްކަމުގެ ކަންތައް ބަލަން. އެކަން ކުރަންވީ ފުރަތަމަ.
އެކަން ކޮށްފައި އަޅުގަ ނޑުމެންނާ އެއްކޮށް ވާހަކަ ދައްކަންވީ. އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވަނީ އިންސާފުން ކަންތައް ކުރަން.
އެއީ އިންސާފު ޤާއިމުކުރުވެންޖެހޭނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން އަބަދުވެސް މި ބުނަނީ ރައްޔިތުންގެ ފައިސާއަށް
ޚިޔާނާތްތެރިވެގެންނުވާނޭ. ކޮންމެ މީހަކު ޚިޔާނާތްތެރިވި ކަމުގައި ވިޔަސް ، އެކަން އިންސާފުވެރިކަމާ އެއްކޮށް ބެލޭނޭ. މި
ސަރުކާރުން ކިހިނެއްތޯ މި ސަރުކާރުން ކޮށްފައި އޮތް ވައްކަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ބަލާނީ. މި ފައިސާގެ
ކަންތައްތަކަކީ މި ޤައުމުގެ ތަރައްޤީއަށް ޓަކައި ކޮންމެހެން ހޯދަންޖެހޭނެ ކަންތައް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 4 ބިލިއަން
ރުފިޔާ އެ އުޅެނީ ދައުލަތުގެ ޚަޒާނާއިން ވަގަށްނަގައިގެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެން މި ކަމަކަށް އިތުރަކަށް ދައްކާކަށް
ވާހަކައެއް ނެތެއް ނޫންތޯ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނުކުރަނީ ކޮންކަމެއްތޯ؟ ނުކުރާ ހަމަ ގޯސް އެއް ކަމެއް ވެސް ހަމަ
ނެތޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ސަރުކާރުން. އެހެން ނަމަވެސް މިތަނުގައި އަޑުގަދަކޮށްފައި ، ހަޅޭއްލަވާފައި، އިންސާފޭ،
ޙައްޤޭ، ހިމާޔަތޭ، ރަ އްކާތެރިކަމޭ ކިޔައިގެން މި ވާހަކަދައްކަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ފުރަތަމަ
ލަދުގަންނަންޖެހޭނެ ރައްޔިތުންނާ ކުރިމަތިލާން މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން މިތިބަ ހާލަތުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސަރުކާރެއް
ވެރިކަމެއް އައިއްސަ ، ވެރިކަމަށް ގެނެއްސަ ރައްޔިތުން އެ ބުނަނީ ތިމަންނާމެންނަށް އިންސާފު ޤާއިމުކޮށްދޭށޭ.
34

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަލީ ޝާހަށް.
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޝާހް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު ހުށަހެޅިގެން މިދިޔަ ބިލަކީ އަޅުގަ ނޑު ވެސް ތާއީދުކުރާ ބިލެއް ކަމުގައި
ދަންނަވާލަން. އެހެންނަމަވެސް، މި ބިލުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ އިސްލާމް ދީނުގެ އުސޫލުތަކާއި ހަމަތަކުގެ މައްޗަށް
ކިހާވަރަކަށްތޯ ރިޢާޔަތްކުރެވިފައި ވަނީ ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިލަން. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އާ އްމު
އުސޫލަކުން އިޖުތިމާޢީ މިންގަ ނޑުތަކާއި ދިވެހިރާއްޖޭގަ އި ތާއަބަދުމެ މި ގެންގުޅޭ ސަގާފަތުގެ ތެރެއިން
ކިހާމިންވަރަކަށްތޯ މި ބިލަށް ރިޢާޔަތްކުރެވިފައި ވަނީ ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ބަލައިލަން. އެހެން އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލަންޖެހެނީ މުޖުތަމަޢުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރަމުން އަންނަ ރަނގަޅު ޕްރެކްޓިސްތަކަކީ ، އާދަކާދަތަކަކީ
އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެން މިފަދަ ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ގާނޫނީ ބާރު ދޭންޖެހޭ ކަންތައްތައް. އަދި
ދުނިޔޭގެ މިފަދަ ބިލުތަކުގެ ތަރުތީބުތައް ހުރީ ކިހިނެއްތޯ، މި ކަންކަން ރަނގަޅަށް ޕްރެކްޓިސްކުރެވެނީ ކިހިނަކުންތޯ
ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ބަލައިލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިފަދަ ވާހަކައެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ދައްކާއިރު
ހަމަހަމަކަމުގެ ވާހަކައާއި، އަދި މި ބިލު ހުށަހެޅުމުގެ މަޤްޞަދުގައި މީހަކު ނުރުހުމުން ބަންދުކުރުމުގެ ވާހަކަ ވަރަށް
ސާފުކޮށް މި ބިލުގައި ހިމެނިފައި ވާތީ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ؛ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރެއިން މިއަދު ސިޔާސީ
ވާހަކަ ދައްކާ މީހުން އެބަޖެހޭ ތަންކޮޅެއް ފުންކޮށް ވިސްނާލަން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ގައުމުގެ ހާލަތާ މެދު. އަމިއްލައަށް
ތިމާމެން މުޅި ޤައުމު ހަލާކުކޮށް، ފަސާދަކޮށް، މީހުންނަށް ކަންކަން ދަސްކޮށްދީފައި ދެން މުޖުތަމަޢު ރަނގަޅުކުރުމަށް
ޓަކައި ތިމަންނަމެންނަކީ ހުދުކާފޫރަށް ހެދިގެން ވާހަކަދެއްކީމާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އެބަ އޮޅޭ.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނުނޭ އިއްޔެ މި ކުލައިގައި، މިއަދު އެ ކުލައިގައި، ދެ ދުވަހު ދެ ކުލައިގައި ، ދެއިރުދެދަޅައަށް
ފުމެމުންދާ މީހުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަށް ދިވެހި ބަހުގެ ރަދީފު ބަލައިލީމަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ
"ދެފުށްކެހެރި" މިފަދަ ބަސްތައް ބޭނުންކުރެވޭ މަންޒަރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދިވެހި ބަހުން. އެހެންވީމާ، މިފަދަ
މީހުން މުޖުތަމަޢުގައި ތިމަންނަމެންނަކީ އެންމެ ތެދުވެރި މީހުން ކަމަށް، އެންމެ ރަނގަޅު މީހުން ކަމަށް، އެންމެ
ހަރުދަނާ ސިޔާސީ ލީޑަރުން ކަމަށް ވާހަކަދެއްކީމާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު ހިތުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕީ.ޖީ
ލީޑަރު ވިދާޅުވިހެން ހަމަ ކުއްލިއަކަށް ދޮންނަމެޝިނަކަށް އަޅާފައި ދެވޮލީމަ ހުދުކާފޫރަށް ބަދަލުވާ އުސޫލު
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި އެބަޖެހޭ ނައްތާލަން. މި ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު މި މޭރުމުން ދަންނަވަން މި ޖެހުނީ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މިއަދު މި ދެކެވޭ ވާހަކަތަކުގެ މައްޗަށް ބަލައިލާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މިއަދުގެ ވަޒީރަކު
35

އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކިޔަ އިދީފި ދައުލަތަށް ކިހާވަރަކަށްތޯ ޚިޔާނާތްތެރިވެފައި ހުރީ. އެންމެ ޕްރޮޖެކްޓަކާ ގުޅިގެން އެތައް
ސަތޭކަ މިލިއަން، ބިލިއަނެއްހާ ރުފިޔާއާ ގާތަށް އެ ވަނީ ޚިޔާނާތްތެރިވެފަ. މި ވާހަކަތައް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރެއިން
ދައްކާލަންކެރުނީ ކޮންބަޔަކަށްތޯ ؟ ތިމަންނަމެންނަކީ އިޚްލާޞްތެރިންނޭ ބުނާއިރުގައި، މި މީހުން ގޮވައިގެން، މި މީހުން
ކުރީ ސަފުގައި ބައިތިއްބައިގެން މި މީހުން ދައްކާހާ ވާހަކައަކަށް ނަށައި، ބެރުޖަހައި، އަތްތިލަބަޑިޖަހައި، މި މީހުންނަށް
ސެލިއުޓްކުރަމުންދާއިރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މުޖުތަމަޢަށް އެބަ އޮޅޭ. ޚިޔާނަތްތެރިންނާއި ބޭވަފާތެރިންނާއި ވަގުންނާ މި
މީހުންގެ ކައިރީގައި ނޫންތޯ މި ތިބީ. މިއަދު މުޖުތަމަޢުގެ ތެރެއިން މީހަކާ ދިމާލަށް އިނގިލި ދިއްކުރެވިއްޖެތަ، ކުށަކަށް
ތުހުމަތުކުރެވިއްޖެތަ، މީހަކު ކުށެއް ކޮށްގެން ހުކުމެއްކޮށްފިތަ، އެ މީހަކު މި މީހުންގެ ސަފާ އެބަ ގުޅޭ.
ކޮނޑާކޮނޑުޖައްސައި، ބަދަހި އެއްބައެއްގެ ގޮތުގައި އެބަ ތިބޭ. މީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ގަބޫލުނުކުރެވޭ ވާހަކައަކީ. މީ
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކާ ވާހަކައަކީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ސަރުކާރުން ވެސް މީހަކު ކުށެއް ކޮށްފި ކަމަށް ވަނީ
ނަމަ، އެ މީހެއްގެ ދިފާޢުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ މިފަދަ ސިޔާސީ މީހުން ނިކުންނަ މަންޒަރު.
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދަންނަވަނީ މި ސަރުކާރުގެ ތެރޭގައި ކޮރޮޕަޝަންގެ ނުވަތަ ފަސާދައިގެ ނުވަތަ ޖަރީމާއެއްގެ ޢަމަލެއް
ހިންގައިފި ނަމަވެސް މި ސަރުކާރުން މި ދަނީ އެ ބަޔަކާ ދޭތެރޭގައި ފިޔަވަޅުއަޅަމުންނޭ. ސަރުކާރުގެ މުއައްސަސާތަކުން
އެ މީހުން ބާކީކުރަމުންނޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ނުފެނުނޭ އިނގޭތޯ ތި ވިދާޅުވާ ގަޓުހުރި ސަރުކާރުގައި، ތި ވިދާޅުވާ
އިޚްލާޞްތެރި ސަރުކާރުގައި މިފަދަ ތުހުމަތުތައް ކުރެވުނު އެއްވެސް މީހަކު ބާކީކޮށްލި މަންޒަރެއް. ހަމަ ކާން، ކާން،
ކާން ތިބި މަންޒަރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ. އެ ވާހަކަތައް އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ ރިޕޯޓުން ފެނިގެންދިޔަ
މަންޒަރު އަޅު ގަ ނޑު ދަންނަވާ ލަންތޯ އޮޑިޓަރ ޖެނަރަލް އިހަށްދުވަހު އެ ދެއްކި ވާހަކަ ؛ ކުރީގެ އޮޑިޓަރ ޖެނަރަލް.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރެއިން ކިތައް މީހުންނަށްތޯ އާދޭސްކުރީ. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދަންނަވަނީ މިފަދަ ރިޕޯޓުތަކުގައި ހުރި
މައްސަލަތައް ކީއްވެގެންތޯ ނުބެލީ؟ ކީއްވެގެންތޯއޭ ކުރީގައި މި ވާހަކަތައް ނުދެއްކީ؟ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެ ބޭފުޅުންގެ
ކެޕޭސިޓީ ނެތް ކަމަށް ގަބޫލުކުރެވުނީމަ އަޅުގަ ނޑުމެން ވަކި ގޮތަކަށް ގާނޫނު ބައްޓަންކުރަންޖެހުނީ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އެހެންވީމާ، މި ޤައުމު މިއަދު ހަލާކުކުރަމުންދާ މީހުންގެ ކިބައިން މި ޤައުމު އެ ބަޖެހޭ ސަލާމަތްކުރެވެން. މި
ޤައުމުގެ ހުރިހާ ރައް ޔިތުން ތެދުވާން އެބަޖެހޭ. މި ޤައުމު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނުނޭ އިނގޭތޯ ތަޅާނެ ކުދިން ދިވެހި
ރައްޔިތުންނާ، ދިވެހި ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނާ ކުރިމަތިލާން. ދެން ކޮން ވާހަކައެއްތޯ ދައްކާނީ؟ ރައްޔިތުންގެ ކުރިމަތީގައި
ނޫންތޯ ބުނީ، ތިމަންނަގެ ނުލަފާކަން ދައްކައިލާނަމޭ. ތިމަންނަމެން ބޭނުން ބަޔަކަށޭ ޕްރޮޖެކްޓް ދޭނީ. މި އުސޫލުން
ވާހަކަދެއްކި ބަޔަކު ، މިއަދު މި ސަރުކާރުގެ ތެރޭގައި ވެސް ތިބި ހުރިހާ ޚިޔާނާތްތެރިންނާއި ފާސިދުންނާއި ފާސިޤުންނާއި
މުޖުރިމުންނާ، މި އެންމެން ގޮވައިގެން މަގުމައްޗަށް ނިކުތީމާ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ރައީސް ޔާމީނަކީ ރޭރެއް ނޫނޭ
ބާރަށް ހަޅޭއްލަވަ އިލާއިރަށް ވެއްޓޭކަށް. އެފަދަ ސިޔާސީ މީހުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނުނު. ބާރަށް ހަމަ
ހަޅޭއްލަވަ އިލާއިރަށް ވެއްޓޭ. އެއީ ސިޔާސީ ރޭރުން އިނގޭތޯ. އެފަދަ މީހުން އަޅުގަ ނޑުމެން ނަށް މި ރާއްޖެއިން ސިޔާސީ
36

މީހުންގެ ގޮތުގައި ފެނިގެންހިނގައްޖެ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައި ލާނީ މިއަދު މި ހުށަހަޅާފައިވާ ބިލުގައި ވެސް މިދަންނަވާ
ކަހަލަ ހަމަހަމަކަމާއި އިންސާފުވެރިކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ހިނގާށޭ ފުރުޞަތުދޭން. ކީއްވެގެންތޯ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
ތެރެއިން އަޅުގަ ނޑުމެން ޙައްލު ހޯދަން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އިބްރާހީމް ޝަރީފަށް.
މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވު ން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއް ޒަތްތެރި ރައީސް. ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ އަކީ އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ތާއީދުކުރާ ކަމެއް. އެހެންކަމުން، މި
ބިލަށް އާއްމު ގޮތެއްގައި ، އުސޫލެއްގެ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤައުމެއްގެ ރައްޔިތުންގެ
ތެރޭގައި ހިމެނޭ ދެ ބައިކުޅަ އެއްބައި މީހުން ފަހަތައްޖެހިގެނެއް އެ ޤައުމެއް ތަރައްޤީގެ މަގުން ކުރިއެއް ނާރާނެ.
އެހެންނަމަވެސް، ވިސްނާލަންޖެހޭ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް އެބައޮތް. އެކަމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ގާނޫނެއް ފާސްކުރުމުން
ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި ހަމަހަމަކަމާއި އިންސާފު ޤާއިމްކުރެވޭނެތޯ؟ އަޅު ގަ ނޑު މި އުއްމީދުކުރާ ޖެންޑަރ
އީކު އަލިޓީ ހާސިލްކުރެވޭނެތޯ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހިތާމަޔާ އެކު ދަންނަވަންޖެހެނީ ޒަމާނުއްސުރެ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ތެރޭގައި އޮތް އުޚުއްވަތްތެރިކަމާއި، އަޚްވަންތަ ކަމާއި، ގާތްކަމާއި، އަޅާލުމާއި، އެކަމަކު އަނެކަކަށް އިޙްތިރާމްކުރުމުގެ
ރިވެތި އުސޫލުތައް މަޑުމަޑުން މި ދަނީ ފުހެވެމުން. މިހާރު އެކަން ވަނީ މެކުހަށް ޖަހާފަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަނިޔާވެރިކަމާއި ، ނޭއްގާނިކަމާއި، މީހުންނަށް އިޙްތިރާމްނުކުރުމާއި، ފަސާދައާއި ކޮރަޕްޝަނާ، މިހުރިހާ ކަމަކުން
ފުރިގެންވާ މުޖުތަމަޢެއްގައި ކިހިނެއްތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވާ ހަމަހަމަކަމާއި އިންސާފު ޤާއިމްކުރެވޭނީ. ނުކުރެވޭނެ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މީ ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން. މީ ވަރަށް ފުންކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަންޖެހޭ ކަމެއް.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ ގެންގުޅެވޭނީ، އަދި ގާނޫނެއް ފާސްކުރިޔަސް ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި ހަމަހަމަކަން
ޤާއިމްކުރެވޭނީ އަދި އަންހެނުން ކުރިއަށް ޖެއްސޭނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި އަޅާލަ އި، އޯގާތެރި ، މީހުންނަށް
އިޙްތިރާމްކުރާ، އިޙްތިރާމް ކުރަން ދަސްވެފައިވާ މުޖުތަމަޢެއް ބިނާވެގެން. މިއަދު ހިތާމަޔާ އެކު ދަންނަވަންޖެހެނީ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި އެކަމެއް ނެތޭ. ޒަމާނުއްސުރެން އޮތް އިސްލާމީ ރީތި އާދަކާދަތަކާއި، މީހުންނަށް
އިޙްތިރާމްކުރުމާއި، އަޅާލުމާއި، އޯގާތެރިކަމާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މި ދަނީ ނެތެމުން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގަ އި
ދީނީ ޢިލްމުވެރިން ކަމަށް ދަޢުވާކުރާ މީހުން ވެސް ދަނީ ޕޯޑިއަމްތަކަށް އަރައި ރޯބުހުތާނު ދޮގުހަދަމުން. އެއްދުވަހު
ދައްކާ ވާހަކައެއް އަނެއް ދުވަހު ދިމަލެއް ނުވޭ. ސިޔާސީ މީހުންގެ ހާލަތަކީ ވެސް ހަމަ އެއީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
37

ޤައުމެއް މި ހިސާބަށް ދިޔުމުން މުޅި ޤައުމު މުޅި ސިސްޓަމް އޯވަރހޯލްކުރަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި
ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި އޮތް އިތުބާރު އަލުން ޤާއިމްކުރަންޖެހޭ. އުޚުއްވަތްތެރިކަމާއި އެކަކު އަނެކަކަށް އިޙްތިރާމްކުރުމަށް
ދަސްކުރުމަށް ޓަކައި ސުމަކުން ފަށަން އެބަޖެހޭ. މި ކަންކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރެވޭނެ ނިޒާމެއް ޤާއިމްކުރެވި ، މުޅި
މުޖުތަމަޢުގައި ތިބި ވިސްނުންތެރިންނާއި، ޤައުމު ދެކެ ލޯބިވާ މީހުންނާއި، ވަތަނިއްޔަތަށް ލޯބިކުރާ މީހުންނާއި، މި
ޤައުމުގެ މިނިވަންކަމާއި އިސްތިޤުލާލަށް އިޙްތިރާމްކުރާ މީހުންނާއި، މި ޤައުމުގައި ޒަމާނުއްސުރެން އޮތް މިނިވަންކަން
ދަމަހައްޓަން ބޭނުންވާ މީހުންނާއި، އަޅާލައި އޯގާތެރި މުޖުތަމަޢެއް ބޭނުންކުރުމަށް، ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތަކަށް
އިޙްތިރާމްކުރުމަށް، އިންސާނީ ޙައްޤުތަކަށް އިޙްތިރާމްކުރުމަށް، ދުލުން ބުނުމުގެ ބަދަލުގައި ޢަމަލުންނާއި، އެ މީހުންގެ
މަޤްޞަދު އެގޮތަށް އޮތް މީހުން އެއްވެގެން، އަޅުގަ ނޑުމެން އެއް ތަނެއްގައި އިށީނދެތިބެ ވާހަކަދައްކައިގެން މި
ޤައުމަށް ދިމާވެފައިވާ ބޮޑެތި މުސީބާތްތަކުން އަރައިގަންނާނެ ގޮތްތަކާ ދޭތެރޭގައި މަޝްވަރާކޮށްގެން ކުރި އަށްގެންދާނެ
ގޮތްތަކެއް ހޯދަން އެބަޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މީ ފުންކޮށް ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖެ މި
ދަނީ އިޖުތިމާޢީ ބޮޑު ފުން ވަޅުގަ ނޑަކަށް ވެއްޓެމުން. އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް އުފާކުރަން މިއަދު ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ ބިލެއް
މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުނީތީވެ. މިއީ ކުރިއަށް އެޅޭ ފިޔަވަޅެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. އެހެންނަމަވެސް މި
ކަންކަން ޙަޤީޤަތަކަށް ހެދޭނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަކީ ސީރިއަސްކޮށް ، ފުންކޮށް، ޤައުމަށް
ކުރިމަތިވެފައިވާ ބޮޑެތި މައްސަލަތަކުގައި ވިސްނައި، އެކަމަށް ޙައްލު ހޯދަން، ޙަޤީޤީ ޙައްލު ހޯދަން، ވޯކަބަލް
ސޮލިއުޝަންތަކެއް ހޯދަން މަސައްކަތްކުރާ ބަޔަކަށް ވެގެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން ރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުންނަށް މި ފުން ވަޅުގަ ނޑުން އަރައިނުގަނެ ގިނަ ދުވަހަކު ނުތިބެވޭނެ. ޤައުމުގެ ހަލާކާއި ފަސާދައާ އި ނެތުމުގެ
ތެރެއަށް ވެއްޓިގެންހިނގައިދާނެ. އެކަމަށް ޓަކައި ޤައުމުގެ އެކި އެކި މުއައްސަސާތަކުން ހަރުދަނާކަމާ އެކު،
އިޚުލާޞްތެރިކަމާ އެކު މަސައްކަތްކުރަން އެބަޖެހޭ. ޤައުމުގައި އެކިއެކި ކޮރަޕްޝަންތައް ހިނގަން ދިމާވާ މައްސަލަތަކަށް
ޙަޤީޤީ ސޮލިއުޝަނެއް ހޯދަން އެބަޖެހޭ. އެކަކު އަނެކަކަށް އިނގިލި ދިއްކުރުމުގެ ބަދަލުގައި މި ކަން ކަން މި ދިމާވަނީ
ކިހިނެއްތޯ ބަލައި، އެކަންކަމަށް ޙައްލުތަކެއް ހޯދަން އެބަޖެހޭ. ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި އަލުން އިތުބާރު ޤާއިމްކުރެވޭނެ
ގޮތްތަކެއް؛ ދެން އަންހެނުން ކުރިއަރުވަން ބަލާއިރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ، އަންހެނުންނަށް ތަޢުލީމާއި ވަޒީފާގެ
ފުރުޞަތުތަކާއި ޚާއް ޞަކޮށް ލިވިން ވޭޖެއް؛ އެ މީހުންނަށް ލިބޭ އާމްދަނީއަކުން ދިރިއުޅެވޭނެ ވަސީލަތްތަކެއް
ޤާއިމްކުރެވޭނެ ގޮތްތަކެއް ހަދައި، ވަރި ކައިވެނި ރޫޅެން މި ދިމާވާ މައްސަލަތަކާއި އަދި ރާއްޖޭގައި ކައިވެނި ރޫޅުމުން
ތިބޭ ދަރިން ބެލުމުގެ ބުރަ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަމައެކަނި އަންހެން މީހާގެ ބޮލުގައި އެޅެން ދިމާވާ މައްސަލަތަކަށް ޙައްލެއް
ހޯދަންޖެހޭ. ރާއްޖޭގެ މުޅި މުޖުތަމަޢުގައި ދިމާވެ، މުޅި މި ޤައުމު ފަސާދަވެ ، ޒުވާން ޖީލު ހަލާކުގެ ތެރެއަށް
ވެއްޓިގެންދާ ޙަޤީޤީ މައްސަލައަކީ ވަރަށް ގިނަ ކައިވެނިތައް ރޫޅި، އަންހެން މީހާ އެކަނި ބަފައެއްގެ އެހީތެރިކަން
ނުލިބި، ޤާއިލާގެ އެހީތެރިކަމެއް ނުލިބި، ވަރަށް ނިކަމެތި ހާލުގައި ، އަދި ވަޒީފާ އަދާކުރާ އަންހެނެއް ކަމުގައި ވިޔަސް
38

އުޅެންޖެހޭ މައްސަލަ. މި ކަމަށް އެބަޖެހޭ މުޖުތަމަޢުން ވަރަށް ޚާއްޞަ ސަމާލުކަމެއް ދީގެން ޙައްލެއް ހޯދަން.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . މިކަން ޙައްލުނުކުރެވި، މިދެންނެވި ކަންކަން ޙައްލުނުކުރެވި އެކަނިވެރި މައިންނަށް އަދި މި
ލިބޭ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މަކުނުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަނާރާ ނަޢީމަށް.
މަކުނުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަނާރާ ނަޢީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. .` އާދެ! މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ބަހުސްކުރަމުން މި ދާ ޖެންޑަރ އީ ކުއަލިޓީ
ބިލާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ، ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި މި ބިލަކީ އަޅުގަ ނޑު ވެސް ތާއީދުކުރާ ބިލެއް ކަމުގައި.
އަދި މި ބިލުގައި ހިމެނޭ ރަނގަޅު ބައެއް ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން އިޖުތިމާޢީ ގޮތުންނާއި، އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ދެ
ޖިންސްގެ ބައިވެރިވުން އިތުރުކުރުމަށް މި ބިލުގައި ފާހަގަކުރައްވާފައިވޭ. ހަމަ އެގޮތަށް ހަމަހަމަ ފުރުޞަތުތަކެއް؛ އެއީ
ވަޒީފާގެ ގޮތުން ހަމަހަމަ ފުރުޞަތުތަކެއް ދެ ޖިންސަށް ތަނަވަސްވާނެ ގޮތަކަށް މި ބިލުގައި ގޮވަ އިލާފައި އެބަވޭ. އަދި
އަންހެނުންނަށް ހިމާޔަތާއި ރައްކާތެރިކަން ދޭންޖެހޭނެ ކަމަށް ވެސް، އިތުރަށް ކަށަވަރުކޮށްދޭންޖެހޭނެ ކަމަށް މި ބިލުގައި
ބަޔާންކުރައްވާފައިވޭ. އެހެންވީމާ، މި ބިލުގައި ހިމެނޭ ރަނގަޅު ކަންތައްތައް އަޅުގަ ނޑު މި ފާހަގަކޮށްލީ. ދެން
މީގެއިތުރުން މި ބިލުގައި ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި އިޞްލާޙުކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކެއް ހުރިކަން ވެސް އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކޮށްލާނަން. އެގޮތުން، ވަރަށް ގިނަ ތަންތާގައި ބަޔާންކުރައްވާފައި އެބަވޭ ، އިޖުތިމާޢީ ވަކި ދައުރެއް ވަކި
ޖިންސަކަށް ނިސްބަތްނުކުރުމަށް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެގޮތަކަށް ނުވާނެ. އިޖުތިމާޢީ ވަކި
ދައުރެއް، އެއީ ވަކި ޖިންސަކަށް ނުވާ ގޮތަށް އޮތުމަކީ އެއީ ދިވެހިންގެ ސަގާފަތާ ވެސް ވަރަށް ބީރަށްޓެހި ކަމެއް
ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ. އެއީ މިސާލަކަށް އިސްލާމީ ނަޒަރަކުން ބެލި ކަމުގައި ވިޔަސް، އިންސާނީވަންތަ ކަމުގެ
ގޮތުން އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނަކީ ހަމަހަމަ ބައެއް. ހަމަހަމަ ޙައްޤުތަކެއް ލިބިފައިވާ ބައެއް. އެހެންނަމަވެސް،
ވަޒީފާގައި ، އަދާކުރަންޖެހޭ ދައުރުގައި، ޠަބީޢީ ގޮތުން ހުންނަ ތަފާތުތަކެއް އެބަހުރޭ އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންގެ.
މިސާލަކަށް ގޭތެރޭގައި އަދާކުރާ ދައުރަށް ބަލާއިރު ، ޢާއިލާއެއްގައި އަދާކުރާ ދައުރަށް ބަލާއިރު ބައްޕައެއްގެ ދައުރާއި
މަންމައެއްގެ ދައުރު ތަފާތު އެބަވޭ. އެހެންވީމާ، މިފަދަ އިބާރާތްތައް ރަނގަޅުކޮށްލަންޖެހޭކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން.
މީގެއިތުރުން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން މި ބިލުގައި ވަރަށް ގިނައިން ހަމަހަމަކުރާ ވާހަކަ ބަޔާންކޮށްފައި އެބައޮވޭ. ދެ
ޖިންސް ހަމަހަމަކުރާ ވާހަކަ. އެހެންނަމަވެސް އަ ޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނާލައިފިއްޔާ އެނގެނީ ހުރިހާ ކަމެއްގައި ހަމަހަމައެއް
39

ނުކުރެވޭނެކަން. އިސްލާމް ދީނުގައި ހުރިހާ ކަމެއްގައި ވެސް ޢަދުލުވެރިވުމަށް އަންގަވާފައި ވަނީ. ދެ ޖިންސް ވެސް
ޢަދުލުވެރިވުމަށް. އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނާ ދެމެދު ޢަދުލުވެރިކަމާ އެކު ކަންކަން ކުރުމަށް. އެހެންވީމާ، އެފަދަ
އިބާރާތްތައް ވެސް ރަނގަޅުކޮށްލަންޖެހޭކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން. ދެން މީގެ އިތުރުން އަޅުގަ ނޑަށް ހަމަ
ފާހަގަކުރެވެނީ މި ބިލުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުން އަސްލު އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި
އަސްލުތަކެއް ކަ ނޑައެޅިފައި އެބަވޭ. އެހެންނަމަވެސް، އޭގެއިތުރު އަސްލެއް އެބަ އިތުރުވެފައިވޭ. އެއީ ދެ ޖިންސްގެ
ހަމަހަމަކަން އަސްލެއްގެ ގޮތުގައި އެ އިބާރާތުގައި އައިސްފައި ވަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި އެ އިބާރާތް
މިދަންނަވާ ގޮތަށް އިޞްލާޙުކޮށްލުން ވަރަށް މުހިއްމު. މި ގާނޫނު މާނަކުރަންވާނީ، ޤާނޫނުއަސާސީ އާއި އިސްލާމް ދީނުގެ
އަސްލުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަތީން އިސްލާމް ދީނުގައި އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނަށް ކަ ނޑައަޅުއްވާފައިވާ ދައުރާއި ،
ދެ ޖިންސްގެ މެދުގައި ޤަދުލުވެރިކަން ޤާއިމްކުރައްވާފައިވާ ގޮތަށް ރިޢާޔަތްކޮށްގެންނޭ. މިގޮތަށް ބަދަލުކޮށްލަން
އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ދެން އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި މި ބިލަށް ތާއިދުކުރާ ވާހަކަ
ދަންނަވަމުން އިތުރު ވާހަކައެ އް ދަންނަވައިލާނަން. އަޅުގަ ނޑުމެން އަސްލުގައި މިހާރު މުޖުތަމަޢުގެ ހަމަހަމަކަމާއި
އިންސާފު ޤާއިމްކުރުމުގަ އި ވަރަށް ބޮޑެތި މައްސަލަތަކެއް ކުރިމަތިވާކަން އަޅުގަ ނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ. އެގޮތުން
އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް މިއީ ކަރަޕްޝަންގެ ކަންތައްތައް އިތުރުވަމުންދިޔުން
މުޖުތަމަޢުގައި. އެހެންވީމާ، ވަރަށް ބޮޑަށް އެކަން ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި ސަރުކާރުން ވެސް އަދި މި މަޖިލީހުން ވެސް،
އަދި ޢަދުލުއިންޞާފުކުރާ ޤާއިމްކުރާ ފަރާތުން ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް މަސައްކަތްކުރަންޖެހިފައިވާކަން އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކޮށްލާނަން. އަޅުގަ ނޑުމެން ޤައުމުގެ އިސްވެރިއަކު ހޮވަނީ ޤައުމުގައި ދިމާވާ މައްސަލަތަކަށް ޙައްލު ހޯދައިދީ ،
ހުރިހާ ރައްޔިތުންނާ މެދުގައި ވެސް ހަމަހަމަކަމާއި އިންސާފުން ކަންކަން ކޮށްދިނުން އެދި. އެހެންވީމާ، އެއީ އަޅުގަ ނޑު
ދެކޭގޮތުގައި ޤައުމުގެ ރައީސްގެ ވެސް ވަރަށް ބޮޑު ޒިންމާއެއް. ހުރިހާ އެންމެނާ ދޭތެރޭގައި ވެސް އިންސާފުވެރިކޮށް
ކަންކަން ގެންދި އުން. އަދި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން، ގާނޫނުހަދާ މަޖިލީހުން ބައެއް ފަހަރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހެދޭ
ގާނޫނުތަކުގެ ސަބަބުން ބައެއް މީހުންގެ ޙައްޤުތަކަށް އެބަ އުނިކަން ލިބިގެންދޭ. މިސާލަކަށް މީހަކު ދައްކާ ވާހަކައަކުން
12 އަހަރުގެ ޖަލު ޙުކުމެއް އައުން؛ މިފަދަ ނޭދެވޭ ކަންތައްތައް އެބަ ހިނގާ. އެހެންނަމަވެސް، އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި
ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ބަޔާންކޮށްފައި އެބަވޭ މީހުންނަށް ދޭންވާ އަދަބުތަކާއި ނުދޭންވާ އަދަބުތައް. އެހެންނަމަވެސް ،
އަޅުގަ ނޑުމެން ބައެއް ފަހަރަށް މާ ބޮޑަށް އެ ޙައްޤުތައް ހަނިކުރުމުގެ ސަބަބުން ވެސް މުޖުތަމަޢުގައި އިތުރު
މައްސަލަތައް ކުރިމަތިވެގެންދާކަން އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން ވެސް ވިސްނަންޖެހޭ. ގާނޫނު ހަދާއިރު ވެސް މީހުންނަށް
އެކަށީގެންނުވާ އަދަބުތައް ދެވޭ ގޮތަށް ގާނޫނުތައް ހެދުމުން ވަރަށް ބޮޑެތި އިޖުތިމާޢީ މައްސަލަތައް ކުރިމަތިވެގެންދާކަމީ
އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ކަމެއް.
40

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ހިސާބުން 30 މިނެޓުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅެއް އަރުވަން.
[ހުސްވަގުތުކޮޅު: 10:33 އިން 11:00 އަށް]
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ ހޮޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ މުޙައްމަދު)
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހުސްވަގުތުކޮޅަށްފަހު އަޅުގަ ނޑު މިމަސައްކަތައިގެން ކުރި އަށްދާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގައި މި އޮތީ ސަރުކާރުގެ
ފަރާތުން މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަސްމާ ރަޝީދު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީގެ
ބިލަށް ބަހުސްކުރުން. މި ބިލަށް ބަހުސްކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑު އަތުގައި އޮތް ލިސްޓުގައި 11 އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންގެ ނަންފުޅު އެބައޮތް. އެހެންކަމުން، އަޅުގަ ނޑު މިހާރު އެންމެ ފުރަތަމަ ފުރުޞަތެއް މި އަރުވަނީ އައްޑޫ
މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމަށް.
އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ބިލު ހުށަހަޅައިދެއްވި ކަމަށް ޓަކައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަސްމާއަށް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވަރަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން.
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، މި ބިލަކީ ހަމަ އަޅުގަ ނޑު ވެސް ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރާ ބިލެކޭ. މިފަދަ
ބިލެއް ހުށަހަޅާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމަކީ، މި ބިލު އަޅުގަ ނޑުމެން މި ހުށަހަޅަނީ ހަމައެކަނި މި
ތަނުގައި ސަރުކާރުން މިކަން ކޮށްދެއްވި ކަމަށް ޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާއޭ ވިދާޅުވަން ކޮންމެ ބޭފުޅަކު އެ
މަޤްޞަދުގައި ނޫން ކަމަށް އިނގޭތޯ. އަޅުގަ ނޑުމެން މީގެން ކޮންމެވެސް ނަތީޖާތަކެއް ހާސިލުކުރަން ހުށަހަޅާ އެއްޗަކަށް
މި ވާން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން މި އަހަރު ވެސް ބަޖެޓް ހުށަހެޅިގެންދިޔައިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
ފެމިލީ ޕްރޮޓެކްޝަން އޮތޯރިޓީއަށް ދޭންޖެހޭ ބަޖެޓް ހަމައަށް ދިނުމަށް ތަކުރާރުކޮށް އާދޭސްކުރަމުންދިޔައިރުގައި ވެ ސް
ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕްގެ ލީޑަރު ނިހާން ބަޖެޓް ކޮމިޓީގެ ޗެއަރއަކަށް އިންނަވައިގެން އެފް.ޕީ.އޭ އާ
ބައްދަލުކުރުމަށް ދެކޮޅުހައްދަވަ އި، އެ ބޭފުޅުންނާ ބައްދަލުނުކޮށް ހަމައެކަނި މުސާރަ ހުށަހަޅާފައި ވަނީ އެފް.ޕީ.އޭ އަށް
ދިނުމަށް. އެއްވެސް ކަހަލަ ގެވެށި އަނިޔާ ހުއްޓުވުމުގެ ކަންކަން ކުރުމަށް ޓަކައި ހިން ގަންޖެހޭ ޕްރޮގްރާމްތަކާއި މި
ކަންކަން ކުރުމަށް އެއްވެސް ވަރަކަށް ބަޖެޓް ދެއްވާފައެ އް ނެތް. އަދި އެހެން ކަންކަމުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން
ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީއާ ގުޅިގެން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް ކުރުމަކަށް ބަޖެޓް އެކުލަވަ އިލާފައިނުވާކަން އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން. ރާއްޖޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފާހަގަކޮށްލެވެނީ އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ހަރަކާތްތެރިނުވާ މީހުންގެ
41

އަދަދަށް ބަލައިލާއިރު 25 އަހަރާއި 50 އަހަރާ ދޭތެރޭގެ 80% އަންހެނުންނަކީ އިޤްތިޞާ ދީ ގޮތުން ހަރަކާތްތެރިނުވާ
ބައެއްގެ ގޮތުގައި. 15% ފިރިހެނުން މި ތިބެނީ. އެހެންވީމާ، މީގެން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެނގޭ އެއްޗަކީ
އަންހެނުންނަށް ދޭންޖެހޭ ފުރުޞަތުތައް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނުދެވޭކަން. ހުޅުވާލަންޖެހޭ ވަރަށް މި ކަންކަން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހުޅުވާލެވިފައިނުވާ ކަމަށް. ޓުއަރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީއަކީ ރާއްޖޭގެ އެންމެ ބޮޑު އިންޑަސްޓްރީއަށް
ވާއިރުގައި 50% ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕޮޕިއުލޭޝަނަކީ އަންހެނުން ކަމުގައި ވާއިރުގައި، ޓުއަރިޒަމް މިނިސްޓްރީގައި
އަންހެނުން މަސައްކަތްކުރަނީ ވަރަށް މަދު އަދަދަކަށް. މި ތަނުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ވާހަކަދައްކަމުންދިޔައިރު ގައި ވެސް
ފާހަގަކުރަމުން ތަކުރާރުކޮށް ހިނގައްޖެ، އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނާ މަސައްކަތުގެ މައިދާނުގައި ހަމަހަމަކުރަން
އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަންވާނޭ. އަދި އެ ވާހަކައާ އެކީގައި ދެން މި ދައްކަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސަގާފީ
ކަންކަން އަޅުގަ ނޑުމެން ގެއްލުވާލައިގެންނުވާނޭ. ސަގާފަތުގެ ތެރެއިން ވެސް ހުންނަ ރަނގަޅު ކަންކަން އަޅުގަ ނޑުމެން
ހިފަހައްޓާފައި، އޭގައި ހުންނަ ގޯސް ކަންކަން އަޅުގަ ނޑުމެން އިޞްލާޙުކުރަން މަސައްކަތްކުރަން އެބަޖެހޭ.
އަންހެނުންނަކީ މަސައްކަތުގެ ދާއިރާއިން ނިކުންނަންޖެހޭ ބައެއް ނޫންކަން، ނުވަތަ ޓުއަރިޒަމް އިންޑަސްޓްރީގައި
މަސައްކަތްކުރުމަކީ އެއީ ހުތުރު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސަގާފަތުން ފެނިގެންދާ ކަމަށް ވަންޏާ މި
ކަންކަމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ރަނގަޅުކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކުގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވަރަށް އުފާކުރަން، ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕްގެ މެންބަރު، ލީޑަރު އަޙްމަދު ނިހާން
ޙުސައިންމަނިކު ތަކުރާރުކޮށް އެމް.ޑީ.ޕީން މިފަދަ ބިލުތައް ހުށަހަޅާ ނަމަ، ތިމަންނަމެން ތާއީދުކުރާނަމޭ
ވިދާޅުވަމުންގެންދަވާތީވެ. ފާއިތުވި މާޒީގައި ތާއީދުކޮށްފައިނުވާކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އެހެންނަމަވެސް، ކުރިއަށް
އޮތް ތަނުގައި ތާއީދުކުރައްވާނެ ކަމުގެ ސިގްނަލެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކޭހިތް އޮތީ. މިއަދު އެމް.ޑީ.ޕީގެ ފަރާތުން
އަޅުގަ ނޑުމެން ހުށަހަޅާފައި ވާނެ އަންހެނުންގެ ކޮމިޓީތަކުގެ ރައީސަކީ ލޯކަލް ކައުންސިލްތަކުގެ މެންބަރުންގެ ގޮތުގައި
ހަމަޖެއްސުމަށް ޓަކައި، އަންހެނުން ސިޔާސީ މައިދާނަށް ނެރުމަށް އިތުރު ފުރުޞަތު ހުޅުވާލުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން
ހުށަހަޅާފައިވާ އިޞްލާޙެއް ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނަށް. އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް އުއްމީދުކުރަން ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ޕާލިމެންޓްރީ
ގްރޫޕްގެ ލީޑަރު މިއަދު އެ ވާހަކަފުޅުދެއްކެވި ގޮތަށް މި އިޞްލާޙަށް ޕީ.ޕީ.އެމުގެ މެންބަރުން ތާއީދުކުރައްވާނެ ކަމަށް.
ތަކުރާރުކޮށް ވިދާޅުވަމުންގެންދިޔައީ ސިޔާސީ ދާއިރާގައި އަންހެނުން މަދުވާތީވެ، އެކަމާ އެ މަނިކުފާނު ހިތާމަކުރައްވާ
ކަމަށް. އެކަމަކު އަޅުގަ ނޑުމެން 5 އަންހެނުން މިތާ ތިބޭއިރުގައި ، ޕީ.ޕީ.އެމް ގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުގައި އެންމެ އަންހެން
ބޭފުޅަކު އިންނަވާއިރުގައި އެ ކަމަނާއާ ދޭތެރޭގައި ވެސް ކަންތައްތައް ކުރެވެމުންދަނީ ރަނގަޅު ގޮތަށް ނޫންކަން
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ހިތާމަޔާ އެކީގައި ފާހަގަކުރަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެން އަޅުގަ ނޑުމެން އަންހެނުންގެ ޙައްޤުތަކުގެ
ވާހަކަދައްކާއިރުގައި ، އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނާ ހަމަހަމައަށް ކަންތައްތައް ކުރުމުގެ ވާހަކަދައްކާއިރު އޮފީހުގެ
މާހަޢުލުގަޔާއި ތަންތަނުގައި އަންހެނުންނަށް ފުރައްސާރަކުރާ މީހުންނަށް ހިތްވަރުދިނުމަކީ މިއީ މިކަމާ އެއްގޮތް
42

ވާހަކައެއް ގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑަކަށް ނެތް ބަލައިގަނެ ވޭ ކަށް. އަންހެނުންނަށް ފުރައްސާރަކުރާ ފިރިހެނުންނަށް
ޕްރޮމޯޝަންދީ، މަތީ މަޤާމުތަކަށް ލާ ކަމަށް ވަންޏާމުން މި ކަންކަން ރަނގަޅުކުރުމަށް އޮތް މަގު ހަލާކުވެގެންދާ ކަމަށް
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން. އެގޮތުން، ކުރީގެ ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަންގެ ރައީސް ފަހުމީ؛ އަޅުގަ ނޑުމެން
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަކުން ދިރާސާކޮށްފައި ، އެކަން ތަޙްޤީޤުކޮށްފައި ބެލިއިރުގައި އަންހެން ކުއްޖަކަށް
ފުރައްސާރަކުރިކަމުގެ ތުހުމަތު އެ ބޭފުޅާގެ ބޮލުގައި އެޅުވިފައިވާ ތުހުމަތަކީ ސާބިތުކުރެވޭ ފެންވަރަށް އެކަން އޮތް ކަމެއް
ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރެވޭތީ، އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ވޯޓެއް ނަގައިގެން އެ މަނިކުފާނު
މަޤާމުން، އެ މަޤާމުން ބޭރުކުރީމާ ސުޕްރީމް ކޯޓުން އަނެއްކާ އެ މަޤާމު އެ ބޭފުޅާއަށް ދީ، މިހާރު ގެންގޮސް
މެލޭޝިޔާގެ ހައިކޮމިޝަނަރަކަށް ބެހެއްޓީމާ ދެން އަންހެނުންގެ ވާހަކަދައްކާނެ ފުރުޞަތު ނެތް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް
ފާހަގަކުރެވެނީ. މި ތަނުގައި އިބްތިހާލު ނިޔާވީމަ، ތުއްތު އިބްތިހާލު ނިޔާވީމަ އެކަމުގެ ހިތާމައިގެ ވާހަކަ މިއަދު
ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުގެ ލީޑަރު ނިހާން ދެއްކެވީމަ އަޅުގަ ނޑުމެން ހިތާމަކުރަން. އަޅުގަ ނޑުމެން އެކަމާ ގުޅިގެން
އެމް.ޑީ.ޕީގެ ފަރާތުން ކޮމިޓީއަ ށް ހުށަހެޅި މައްސަލަ އަދިއަދަށްދާންދެން ވެސް ނުބަލާ އޮތްކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން.
ސިދާތާގެ ވާހަކަ މިއަދު މި ތަނުގައި ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުގެ ލީޑަރު ނުކުމެ ވިދާޅުވާއިރުގައި ކީއްވެގެންތޯއޭ
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ސުވާލުކުރަނީ، އެ ދު ވަހު އަޅުގަ ނޑުމެން ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީގެ ބޭފުޅުން ކޮމިޓީއަށް ހާޒިރުކޮށްފައި
މި ކަންކަމާ ގުޅޭގޮތުން ތަޙްޤީޤު ހިންގަންއުޅުނީމާ އެ ތަޙްޤީޤަށް ހުރަސްއެޅުއްވީ؟ ދެން މިއަދު ކޮންވާހަކައެއްތޯ
ދައްކަން އޮތީ؟ އެހެންވީމަ، މިގޮތަށް ޢަމަލުކުރައްވާފައި ފަހުން ވިދާޅުވެ އެހެން ވާހަކަތަކެއް ދެއްކިޔަކަސް ކަމަކުނުދޭ.
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ތަކުރާރުކޮށް މިތާގައި ބައެއް ބޭފުޅުން ޕާޓީ ބަދަލުކުރުމުގެ
ވާހަކަދައްކާއިރުގައި އެބަ ދައްކައިލާ އެއްކަލަ ކާފަރަކު އިސްލާމްވުމަކީ ވެސް ގޯސް ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ގަބޫލުކޮށްލެވޭ
ހިސާބަށް އިނގޭތޯ. ގޯސް މަގުގައި ހުރި ކަމަށް ވަންޏާ ރަނގަޅު މަގަށް ދިއުމަކީ އެއީ އަބަދުވެސް އޮތް ކަމެއް.
ވަގުންގެ ކައިރީގައި ކަން މި ހުރެވެނީ އެނގޭ ކަމަށް ވަންޏާ އެ ތަނުން ސަލާމަތްވެގެން ނުކުތުމަކީ އެއީ އެ މީހާގެ
ޒިންމާއެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދެކެނީ. އެހެންވީމާ، މިއަދު ޤައުމުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މި ޤައުމުގައި ހިނގައިގެން
އުޅޭ އެންމެ ބޮޑު ވައްކަމުގެ ފަހަތުގައި ހުރި ކަމަށް ކުރީގެ އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ނިޔާޒް ވެސް ވިދާޅުވިއިރުގައި، އެއީ އެ
މަނިކުފާނު ހިތްވަރުދެއްވައިގެން ކުރި ކަމެއް ކަމަށް ވިދާޅުވިއިރުގަ އި، މިއަދު ޕީ.ޕީ.އެމުގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުގައި މި
ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނަކީ ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި މިތަނަށް ވަޑައިގެން ތިއްބެވި ބޭފުޅުން ކަމަށް ވަންޏާމުން މިއަދު
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ތި ލީޑަރުގެ ފަހަތުގައި ހުރުން ހުއްޓައިލާފައި އަވަހަށް ތި ބޭފުޅުން ވެސް އެމް.ޑީ.ޕީއާ
ގުޅިވަޑައިގަންނަވާށޭ. ޤައުމު އިޞްލާޙުކުރުމަށް ކުރާ މަސައްކަތުގައި އެ ދުވަހަކު ހުންނަންޖެހޭނެ ތަނެއްގައި އެ ދުވަހަކު
ހުރުމަކީ އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޒިންމާއެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތިބެނީކީއެއް ވަކި ތަނަކަށް ބަނދެވިގެނެއް ނޫން.
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތިބެނީ އިޞްލާޙީ މަސައްކަތާ އެކީގައި . އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތަނަށް މިކަހަލަ ބިލުތައް ހުށަހަޅާއިރުގައި
43

އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަންޖެހެނީ އަޅުގަ ނޑުމެން މި މަސައްކަތްކުރަނީ އިޞްލާޙާ އެއްކޮޅަށް ކަމަށް. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑުމެން އެމް.ޑީ.ޕީގެ ފަރާތަކުންނެއް މިއަދު ޕީ.ޕީ.އެމުގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުން ހުށަހަޅާ އެއްޗެއް ވެއްޖެއްޔާ
ކޮންމެ އެއްޗަކަށް ނޫނެކޭ ބުނޭ އުސޫލެއް ނޫން އަޅުގަ ނޑުމެން މި ގެންގުޅެނީކީ. އެކަމަކު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ތަކުރާރުކޮށް ފެނިގެން މި ދަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތަނަށް ހުށަހަޅާ މައްސަލަ؛ އެއީ އިބްތިހާލުގެ މައްސަލަ ކަމުގައި
ވިޔަސް، ރިޟްވާންގެ މައްސަލަ ކަމުގައި ވިޔަސް، ފުޑާ ބެހޭ ބިލެއް މި ތަނަށް ހުށަހެޅި ކަމަށް ވިޔަސް، މި ބޭފުޅުން
ނޫނެކޭ ބުނަމުންދާ މަންޒަރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ. އެހެންވީމާ، މިއަދު ނިކަން ބާރަށް އަނގަފުޅާކޮށްފައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެނިގެންދިޔައީ މިކަހަލަ ބިލުތައް ހުށަހަޅާށޭ، އިޖްތިމާޢީ ކަންކަމާ ގުޅޭ ބިލުތައް، އަންހެނުން
ބާރުވެރިކުރުވާ ބިލުތައް، މި ދަންނަވަނީ އެމް.ޑީ.ޕީން ހުށަހަޅާ ނަމަ ތިމަންނަމެން ތާއީދުކުރާނަމޭ ވިދާޅުވަމުންގެންދަ ވާ
މަންޒަރު. އެހަމަ އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އުއްމީދުކުރަން އެމް.ޑީ.ޕީގެ ފަރާތުން އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު މި ހުށަހެޅި
ބިލު ބަހުސަށް މި ތަނަށް އައިމަ ތި ބޭފުޅުން އެއަށް ތާއީދުކުރައްވައި، ދިވެހިރާއްޖޭގައި އަންހެނުންގެ ދައުރު ސިޔާސީ
ދާއިރާގައި ފުޅާކޮށް، އަންހެނުންގެ ކުރިއެރުމަށް ޓަކައި އަންހެނުން ބާރުވެރިކުރުމަށް އެ ބިލަށް ތި ބޭފުޅުން ވެސް
ތާއީދުކުރައްވައިގެން ވީހާވެސް ގިނަ އަންހެނުންނެއް ދެން އަންނަ ލޯކަލް ކައުންސިލު އިންތިޚާބުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ކައުންސިލުތަކުގައި ފެނުމުގެ ފުރުޞަތު ދެއްވާނެ ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ނިންމާލަމުން
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، މި ބިލަކީ ޙަޤީޤަތުގައި އަންހެނުންނަކަށް އެކަނި އޮތް ބިލެއް ނޫނޭ. ޖިންސީ ގޮތުން
ހަމަހަމަކަމެއް ހޯދައިދޭން އުޅޭއިރުގަ އި މިހާރު ގިންތީގެ ހަމަހަމަކަމުގެ ގޮތުގައި ދިވެހި އެކެ ޑެމީން ވެސް މިކަން
ފާހަގަކުރައްވާފައި ވާތީ، ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީގެ ބަދަލުގައި ދިވެހިބަސް ބޭނުންކުރުމަކީ ވެސް ރަނގަޅު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އެހެންވީމާ، އެ ހަމަހަމަކަން ހޯދައިދޭން އުޅޭއިރުގައި އަންހެނުން ގިނައިން ހުރި ފިރިހެނުން
ވެސް ހަމަ ވަންނަން ބޭނުންވާ އިންޑަސްޓްރީތަކުގެ ތެރެއަށް ފިރިހެނުންނަށް ވަދެވުމުގެ ފުރުޞަތު ވެސް އެބަ
އިތުރުކުރަންޖެހޭ. މިސާލަކަށް ނާސިންގ ކަހަލަ ކަންކަމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެކަހަލަ ސަރވިސްތަކުގައި ގިނައިން
މި ފެންނަނީ އަންހެން ބޭފުޅުން. ހަމަ ފިރިހެން ބޭފުޅުން ވެސް އެކަން ކަމުގައި މަސައްކަތްކުރައްވަން ބޭނުންވާ އެބަ
ތިއްބެވި. އެ ބޭފުޅުންނަށް އެ ފުރުޞަތުތައް ލިބޭނެ ގޮތަށް އެ ކަންކަން ވެސް ހަމަޖެހިގެންދިއުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ
އެދޭ ކަމެއްގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން. އަދި މި ބިލުގައި ވަރަށް ޖެނެރަލައިޒްކޮށް ދެއްވިފައި ހުރި މަޢުލޫމާތުތައް
އެއަށްވުރެ ބޮޑަށް ކޮމިޓީ މާޙައު ލުގައި ރަނގަޅުކުރައްވައިގެން ތަންފީޛީ މަރުޙަލާގައި މިއަށްވުރެ ރަނގަޅަށް މި ބިލުން މި
ބުނާ ކަންތައްތައް ތަންފީޛު ކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް ކޮމިޓީގައި މި ކަންކަން ރޭވުމަކީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް. ކޮންމެ ބިލެއް
ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތަނަށް ކޮންމެވެސް ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާއެއްގެ ރިކްއަރމަންޓެއް ގެ ގޮތުގައި
ހުށަހަޅައިލާފައި އެކަން ނިންމާލީމަ ނުވޭ. މި ބިލުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް ލިބެންޖެހޭ ފައިދާ ލިބޭނެ ކަހަލަ
ގޮތަކަށް ބައްޓަންކުރެވިގެން މި ބިލުގެ މަސައްކަތްތައް ކުރެވިގެންދިއުމަކީ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަ ނޑުމެން
44

އެންމެންނަށް ވެސް އޭގެ ފައިދާ ލިބޭނެ ކަމެއްގެ ގޮތުގަ އި. އަދި އެއާއެކީގައި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. މިހާރުވެސް
ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީގައި ހަވާލުވެގެން ހުންނަވާ ބޭފުޅެއްގެ ގޮތުގައި މި ހުންނަވަނީ ދައުލަތުގެ އެޓަރނީ ޖެނެރަލް.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް އެ ބޭފުޅާ ޖެންޑަރ މިނިސްޓަރުގެ ގޮތުގައި ޖަވާބުދާރީކުރެވޭނެ ފުރުޞަތުތައް ނެތްކަން
ފާހަގަކުރެވިގެން މި ދަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެދުމަކީ ކޮންމެ ސަރުކާރެއް ބަދަލުވެގެންދާއިރުގައި ޖެންޑަރ
މިނިސްޓްރީއަކީ ޖަހަން އޮންނަ ފުޓްބޯޅަ ކަމަށް ހަދައިގެން އެއްތަނުން ބަދަލުކޮށްފައި ، އަނެއް ތަނަށް ބަދަލުކޮށްފައި
ކޮންމެވެސް މިނިސްޓަރެއްގެ އަތްދަށުގައި ނުވަތަ ފައިދަށުގައި ބާއްވާ އެއްޗެއްގެ ގޮތުގައި ނުބާއްވައި، ޖެންޑަރ
މިނިސްޓްރީއަކީ އޭގެ އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރެވޭ ގޮތަށް މިނިސްޓްރީގައި މަސައްކަތްތައް ބައްޓަންކުރެވޭނެ
ގޮތަކަށް ރޭވިގެން އަންނަ ހަރުދަނާ މިނިސްޓްރީއެއްގެ ގޮތުގައި އެ މަސައްކަތްކުރަން. މިހާރުވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ހަމަ ފެނިގެން މި ދަނީ ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް ކުރުމުގައި ބޭނުންވާ ބަޖެޓް ވެސް
ނުލިބިގެންދާ ތަން. ކުރީގައި ސޯޝަލް ވޯކާސްއާ އެއްޗެހި ރަށްރަށުގައި ތިބި ކަމުގައި ވިޔަސް، މިހާރު އެކަންކަމެއް
ވެސް ނުހުރޭ. އެންމެ ފަހުން ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހަމަ އަނެއްކާވެސް ހަމަ ހިތާމަވެރިކަމާ އެކީގައި މި
ފާހަގަކުރަންޖެހެނީ ކުޑަކުޑަ އަންހެން ކުއްޖެއް؛ އެ ކުއްޖާގެ މަންމަ މަރާލި ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަޑުއިވިގެން މި
ދިޔައީ. މިކަހަލަ ކަންތައްތައް ދިމާވާން މި ޖެހެނީ އެތައް ބައިވަރު ސައިކޮލޮޖިކަލް އިޝޫ ޒެ އް ވެސް ހުރެ، ރަށްރަށުގައި
އެކަންކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން އެ ބޭފުޅުންނަށް ދޭންޖެހޭނެ ލިބެންޖެހޭ ޚިދުމަތްތަކާއި ލިބެންޖެހޭ ފަރުވާތައް ދެވޭނެ ގޮތެއް
ނެތީމަ. އެހެންވީމާ، މިހާރަށް ވުރެ ބޮޑަށް މިކަން ކަމަށް ސަމާލުކަންދީގެން ބަޖެޓް މިކަން ކަމަށް އިތުރުކޮށްގެން
ދައުލަތުން ވައްކަންކުރުން ހުއްޓައިލާފައި މިކަން ކަމަ އިގެން އުޅުނީމަ އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދެވޭނީ
ރަނގަޅު މަގުންހެން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނަން ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ރިޔާޟަށް.
ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ރިޔާޟް ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލާނީ ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ ބިލަކީ މި ވަގުތަށް
ވެސް ޤައުމަށް ވަރަށް މުހިއް މު ބިލެއް ކަމަށް. އަދި މި ބިލު ރަނގަޅު ނިޔަތުގައި، އިޚްލާޞްތެރި ނިޔަތެއްގައި ދެ
ޖިންސްގެ ފަރާތްތަކަށް، ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާ ހޯދައިދިނުމުގެ ނިޔަތުގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ބިލެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު
އުއްމީދުކުރަމޭ. އަދި އެކަމަށް ޓަކައި ހުށަހެޅުއްވި، މި ބިލު ހުށަހެޅުއްވި ފަރާތަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު ޝުކުރު
ދަންނަވަން. އާދެ! އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ސިޔާސީ، އިޤްތިޞާދީ އަދި އިޖުތިމާޢީ ދާއިރާގައި ދެ ޖިންސްގެ
45

މީހުންނަށް ފުރުޞަތުތައް، ހަމަހަމަ ފުރުޞަތުތައް އޮންނަންޖެހޭނެ ކަމުގައި ދެކެން. ސިޔާސީ ދާއިރާގައި، ޚާއްޞަ ކޮށް
މި ޤައުމުގެ އާބާދީއަށް ބަލައި ލާއިރުގައި ފިރިހެނުންނެކޭ ގާތްގަ ނޑަކަށް ހަމަ އެއްވަރަކަށް، ނުވަތަ އެއަށްވުރެ ގިނައިން
އަންހެނުން ވެސް އޮތް މުޖްތަމަޢެއް ކަމުގައި ވާތީ، ސިޔާސީ ދާއިރާއިން ވެސް އަދި އިޤްތިޞާދީ ދާއިރާއިން ވެސް
އަންހެނުންނަށް މިހާރަށް ވުރެ އިތުރު ފުރުޞަތުތަކެއް ލިބޭނެ ގޮތްތަކަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ގާނޫނުތައް ހަދަންޖެހޭނެ
ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑުވެސް ގަބޫލުކުރަން. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ބިލާ ބެހޭ ގޮތުން މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީގައި
މަޝްވަރާކުރަމުންދާއިރު މި ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރައްވާނެ. ބައެއް ބޭފުޅުންގެ ވަރަށް ތަނަވަސް ޚިޔާލުތައް
ހުށަހަޅުއްވައިފި. ލޯކަލް ކައުންސިލް އަދި މަޖިލީހުގައި ވެސް އެ ފުރުޞަތުތައް ލިބިގެންދިއުން. ޚާއްޞަ ކޮށް
އަންހެނުންނަށް ފުރުޞަތުތައް ލިބިގެންދިއުން އެއީ ޤައުމަށް ފައިދާކުރާނެ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑު ވެސް
ގަބޫލުކުރަން. ހަމައެއާއެއްކޮށް، އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ޤައުމުގެ ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކުގައި ވެސް ، އިސް
ވެރިންގެ ގޮތުގަ އި ވެސް ދިވެހި އަންހެނުނަށް ފުރުޞަތުތައް ލިބޭނެ ގޮތްތަކަކަށް ކަންތައްތައް ހަމަޖެހެން އެބަޖެހޭ.
އިންތިޒާމުތަކެއް ހަމަޖެހެންޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މި ކަންކަން، ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ އިޝޫ ޙައްލުވެގެންދާނީ،
ނޫނިއްޔާ މިހާރު މި އޮތް ތަފާތު ކުޑަކުރެވިގެންދާނީ ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކަލްޗަރ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ސަގާފަތުއްސުރެ އައި އްސަ ހުރި ބައެއް ކަންތައްތައް ، ސޯޝަލް ރެސްޕޮންސިބިލިޓީގެ ތެރެއިން އިޖުތިމާޢީ ކަންކަން
ހަރުދަނާކުރެވިގެންނޭ. ބައެއް ޒިންމާތައް އެބަހުރި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޢާއިލާތަކުގެ ކަންކަން މިހާރުވެސް ހިނގަމުންދާ
ގޮތުން، ޚާއްޞަކޮށް އަންހެނުން އަދާކުރާ ދައުރުތައް. އެ ދައުރުތަކަކީ މި ޒަމާނަށް ބަލައިލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
އެކިއެކި އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޑިވެލޮޕްކުރެވިގެން ނުވަތަ އިންސާނީ ވަސީލަތް ތަރައްޤީކުރެވިގެން މިނިމައިޒްކުރެވިދާނެ،
އަދި ޚާއްޞަކޮށް އަންހެނުން ވަޒީފާގެ މާޙައުލަށް ނެރެވިދާނެ ކަންތައް ކަމުގައި ދެކެން. ހަމައެއާއެކު، އަޅުގަ ނޑު
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު މެން ޤައުމުގައި މިހާރުވެސް އެބަހުރި މުސާރައިގެ ތަފާތުކުރުންތައް. އަންހެނުންނަށާއި
ބައެއް ވަޒީފާތަކުގައި، އަންހެނުންނަށާއި ފިރިހެނުންނަށް ތަފާތުތައް އެބަހުރި. މިސާލަކަށް ބައްލަވާ! ބައެއް ސަރުކާރުގެ
އޮފީސްތައް ފޮޅާސާފުކޮށް ބެލެހެއްޓުމަށް ބޮޑެތި ކުންފުނިތަކަށް މި ދެނީ ކިހާވަރެއްގެ އަދަދުތަކަކަށްތޯ؟ އަޅުގަ ނޑުމެން
އެންމެ އާދައިގެ ރަށެއްގެ ކުނިކަހާ ސާފުކޮށް، ފޮޅާސާފުކޮށް މަގުމަތި ބެލެހެއްޓުމުގަ އި، މަގުމަތި ސާފުކުރުމުގެ
މަސައްކަތުގައި ގިނައިން މި އުޅެނީ އަންހެނުން މަސައްކަތުގައި. އެ މީހުންނަށް ލިބޭ އުޖޫރައާއި އެހެން ފަރާތްތަކަށް
ހަމަ އެ މަސައްކަތް ކުރުމަށް ދެވޭ އުޖޫރުތަކުގައި ތަފާތުތައް އެބަހުރި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި މި
ތަފާތުތައް، މުސާރައާއި އިނާޔާތްތައް ލިބުމުގެ މި ޑިސްޕަޔަރޓީ، ތަފާތުކުރުންތައް މަދުކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ނުވަތަ
އެކަން ހަމައަކަށްއެޅު ވުމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނެ. ހަމައެއާއެކު ، އެކަނިވެރި މައިންނަށް ދެވެނޭ
އިނާޔަތްތަކަކީ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިހާރު މި ރާއްޖޭގެ ޚަރަދުތައް، ކަންކަން ހުރި ގޮތުން ބައެއް މީހުންނަށް
މާލޭގައި ދިރިއުޅުމުގެ ޚަރަދު ބޮޑުކަމުން އަވަށްޓެރި ޤައުމުތަކުގަ އި ވެސް އެ މީހުން އެބަތިބި ދިރިއުޅެން ގޮއްސަ އެ
46

މީހުންގެ ޢާއިލާއާ އެއްކޮށް. އެފަދަ މީހުންނަށް ރާއްޖެއިން ބޭރަށް ދިޔައިމަ އެ އިނާޔަތް، އެކަނިވެރި މައިންނަށް
ލިބެންޖެހޭ އިނާޔަތް ނުލިބޭ ގޮތަކަށް ސިޔާސަތުތައް އޮވެގެންވާނެ ކަމަކަށް އަޅު ގަ ނޑު ގަބޫލެއް ނުކުރަން. އަޅުގަ ނޑު
ދެކޭގޮތުގައި އެއީ ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބިލުގައި، ޚާއް ޞަކޮށް އަންހުންނަށް މި ދެވޭ އިނާޔަތްތަކާއި ކަންކަމަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ވާހަކަދައްކާއިރު ގައި ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހޭނެ ކަންކަން ކަމުގަ އި އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. އެހެންވީމާ، މި ބިލަކީ
އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި މުހިއްމު ބިލެއް. މި ވަ ގުތަށް ވެސް ވަރަށް މުހިއްމު. އަވަހަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮމިޓީގައި ގިނަ
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިގެން އަޅުގަ ނޑުމެން ޤައުމަށް ޓަކައި، ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި، އަންހެނުންނާއި
ފިރިހެނުންނަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިގެން އަވަހަށް ނެރެންޖެހޭނެ ބިލެއް ކަމުގައި،
ގާނޫނެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކޭތީވެ މި ފުރުޞަތުގައި ޝުކުރު ދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާނަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ ބިލު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅައިދެއްވި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕްގެ މެންބަރު، އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިޖުތިމާޢީ ކޮމިޓީގައި ވަރަށް ހަލުވިކަމާ އެކު
ވަރަށް ހީނވާގިކަމާ އެއްކޮށް މަސައްކަތްކުރައްވާ އަސްމާ ރަޝީދަށް އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް؛ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަސްމާ
ރަޝީދަށް އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ޝުކުރު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން މި
ދައްކަނީ ފިރިހެނުންނާއި އަންހެނުންގެ ހަމަހަމަކަމުގެ ވާހަކަ. ބިލެއްގެ ގޮތުގައި މި ގޮތަށް އަންނައިރުގައި މީގައި އެކި
ސުރުޚީތަކަށް ބަލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑަށް ގިނައިން މި ފެންނަނީ އަންހެނުންނަށް މިވެނި ކަމެއް ވާންޖެހޭނޭ. އެހެންވީމާ،
ބޮޑަށް ލަފާ؛ އެއްކަލަ ފިރިހެނުންނާއި އަންހެނުން ހަމަހަމަކަމުގެ ވާހަކަދައްކާ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލެއް
ނުކުރަން މި ބިލުގެ އެއްވެސް ހިސާބަކުން އަންހެނުންގެ ވާހަކަ ހަމައެކަނި ، ނޫނީ ފިރިހެނުންގެ ވާހަކަ ހަމައެކަނި
އަންނަންޖެހޭ އެއްވެސް ސަބަބެއް އޮތް ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އެގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވާހަކަދެކެވޭ ކަމަށް ވަންޏާ
އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހަމަހަމަކަމާ އެކުގައި މި ކަންތައްތައް ކުރެވެނީކީ ނޫން މިއީކީ. އެހެންވީމާ، އެގޮތަށް
އަޅުގަ ނޑަށް ފާހަގަ އެބަ ކުރެވޭ ބައެއް ސުރުޚީތަ ކުގައި އަންހެނުންނަށް ވަކި ޚާއްޞަ ކަންތައްތަކެއް ކޮށްދޭންޖެހޭނޭ.
އެހެން ގަބޫލުކުރެވޭ ކަމަށް ވަންޏާ މިއީ ހަމަހަމަ ބިލެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑަށް ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކޮމިޓީ މަރުޙަލާތަކުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ބިލާ ބެހޭ
ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އިތުރަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަހުސް ކޮށް، އަދި ޚާއްޞަ ކޮށް ދީނީ ޢިލްމުވެރިންގެ ޚިޔާލާއި ދީނީ
47

ޢިލްމުވެރިންގެ ވާހަކަތައް އަޅުގަ ނޑުމެން މީގެތެރޭގައި ހިމަނަން. އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ އެއްކަލަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
މި އިވޭ ޒާތުގެ ދީނީ ޢިލްމުވެރިންގެ ވާހަކަތަކެއް މި ދައްކަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެ ންގެ ރާއްޖޭގައި އެބަތިބި ދީނީ
ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ރަނގަޅު ޚިޔާލު ދެވޭނެ، އެކިއެކި މިނިސްޓްރީތަކުގައި އެކިއެކި ބޭފުޅުން އެބަ ތިއްބެވި. އެ
ބޭފުޅުންގެ ޚިޔާލާއި ވިސްނުން މީގެތެރެއަށް ގެންނަން އެބަޖެހޭ. އެއް ވެސް ހާލެއްގައި އަޅުގަ ނޑަކަށް ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭ
ހުރިހާ މައިދާނެއްގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފިރިހެނުންނާއި އަންހެނުންނަކީ ހަމަހަމަ ބައެއް ކަމުގައި ހެދޭނެ ކަމަކަށް.
އެހެންނަމަ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފިރިހެނުންނަށް ވެސް ދަރިން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވިހޭނެ. އެކަމަކު، މި ދަރީންގެ
މުހިއްމު ޒިންމާތައް މަންމަގެ ބޮލުގައި އެޅިފައި މި އޮންނަނީ. ޚާއްޞަކޮށް ފިރިހެނުންނަށް ގުދުރަތީ ގޮތުން ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބިފައިނުވާ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް އަންހެހުންނަށް ޠަބީޢީގޮތުން ވެސް އެބަހުރި ލިބިފަ.
ކެތްތެރިކަމާއި ކުދިން ބެލުމުގެ ޚާއްޞަ ތަރުބިއްޔަތާ، މި ހުރިހާ ކަމެއް ގުޅިފައި މި އޮންނަނީ ޙަޤީޤަތުގައި ބައްޕައަށް
ވުރެ ބޮޑަށް މަންމަގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ތެރޭގައި މި އޮންނަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހަމަހަމަކަމުގެ ތެރޭގައި
މިސާލަކަށް އަސްކަރީ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިމަތިލާ ކަންތައްތަކެއްގެ ތެރެއަށް، ނޫނީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެކިއެކި
ވަޒީފާތަކުގެ ތެރެއަށް އަންހެނުންނަށް އެކަށީގެންނުވާ މަޤާމުތަކަކަށެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަންހެނުންނަކަށް އެ
ފުރުޞަތުތަކެއް ހޯދައިނުދެވޭނެ. އެހެންނަމަވެސް، މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ ގޮތުން މުޖްތަމަޢުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް، އަޅުގަ ނޑުމެން އަންހެނުންނަށް ހޯދައިދޭ ފުރުޞަތުތައް ހަމަހަމަކަން. އިޖުތިމާޢީ
ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފޯރުކޮށްދޭ ފުރުޞަތުތައް ހޯދައިދެވިދާނެ. އެ ކަންތައްތައް ކުރެވިދާނެ. އެކަމަކު ހުރިހާ
މައިދާނެއްގައި ހުރިހާ ގޮތަކުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެ ފުރުޞަތުތަކެއް އެއްވަރަކަށް ހޯދައިދެވޭނެ ކަމަކަށް
އަޅުގަ ނޑަ ކަށް ގަބޫލެއް ނުކުރެވޭ. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން އިތުރަށް ބަހުސަކަށް ދާންޖެހޭނެ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް
ގަބޫލުކުރެ ވެނީ. ހަމައެއާއެކު އިއްޒަތްތެރި އެހެން މެންބަރަކު ވިދާޅުވި ފަދައިން، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެކަނިވެރި
މައިންނަށް ދެވޭ އިނާޔަތްތަކާއި މި ކަންތައްތަކާ ދޭތެރޭގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން އިތުރަށް ވިސްނަން އެބަޖެހޭ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހެން ދަންނަވަން މިޖެހޭ ސަބަބަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ގިނަ ބަޔަކު މީގެ ބޭނުން އެންމެ ފުރިހަމަ
ގޮތުގައި ހިފިކަމުގައި ވިޔަސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރެއިން މުޖުތަމަޢުގެ ތެރޭގައި އެބަ ތިބި އެކަނިވެރި މައިންނަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދޭ އިނާޔަތްތައް ނަގައިގެން އިތުރު ކައިވެންޏެއް ކުރަން ބޭނުންނުވާ މީހުން. އެހެންވީމާ، މިހެން
ވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އަނެއްކާ މިއިން ވެސް ވަރަށް ގިނަ މައްސަލަތަކެއް އެބަ ދިމާވޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން
ބަލަން އެބަޖެހޭ މި ހުރިހާ އެންމެނަށް ވެސް މި ފުރުޞަތުތައް ތަނަވަސްކޮށްދޭނެ ގޮތްތަކެއް ވޭތޯ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ތާރީޚުގައި، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދިވެހި ތާރީޚުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަންހެނުންނަށް ވެސް އަދި އެކަނިވެރި މައިންނަށް
ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން މި ރާއްޖެއަށް އެންމެ ބޮޑު ޚިޔާނާތެއް ވީ އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން. އެއީ 4.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 4.5 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ އެންމެ ބޮޑު ޚިޔާނާތްވީ އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން. ކޮންމެ ބިލެއް
48

މި ތަނަށް ވެއްދި ކަމުގައި ވިޔަސް އަޅުގަ ނޑު މި ކަ ރަޕްޝަންގެ ވާހަކަތަކާއި އެހެ ން ވާކަތައް ދައްކާއިރުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް ވިސްނަން އެބަޖެހޭ އަޅުގަ ނޑުމެން މައުޟޫޢަށް ވާހަކަދައްކަން. މި 4.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ
އަދި މިއަދާ ހަމައަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި އުޅެނީ އެކިއެކި ޝަރުޢީ މަރުޙަލާތަކުގެ ތެރެއިން ، ތަޙުޤީޤީ
މަރުޙަލާތަކުގެ ތެރެއިން މަސައްކަތްކުރަމުން މި އަންނަނީ. އެހެންވީމާ، މި ވާހަކަ ބާއްވާފައި އަޅުގަ ނޑުމެން މި
ސަރުކާރުގެ ތެރޭގައި ވެސް އެބަ ތިބި އެކަހަލަ ކަންތައްތައް ކުރާ މީހުން އުޅޭނެ. އެކަންތައްތައް އޭގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި އަންނަނީ މި ތަޙުޤީޤީ މަރުޙަލާތަކުގެ ތެރެއިން މި ސަރުކާރުން ކަންތައްތައް ކުރަމުން
އަންނަ ތަން. މިފަދަ މީހުންތައް ހޯދައި، ތަޙުޤީޤީ މަރުޙަލާގެ ތެރެއިން އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް އަޅަމުން އަންނަ ތަން.
އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކަ ނޑައެޅިގެން އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުގެ ތެރޭގައި 4.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ؛ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، އަޑުއައްސަވާތި! 4.5 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. މީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އޮޑިޓް ރިޕޯޓުތަކުން މިއަދު
ފެންނަން ހުރި ޙަޤީޤަތްތައް. މި ހަޤީޤަތްތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ގެނައުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްކުރަމުން އަންނައިރުގައި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލައެއް ހުށަހެޅުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިތަދޫ މެދު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދުދީދީއަށް.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ހިތަދޫ މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދުދީދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ކަ ނޑައެޅިގެން ރައްޔިތުންނަށް އޮޅޭ ގޮތަށް ބޮޑު ބުހުތާނު ދޮގު މިތާ އެ ހައްދަވަނީ. 8 ބިލިއަން ރުފިޔާއޭ
ވިދާޅުވެފައި އެއީ ބުހުތާނު ދޮގު. އެ އޮތީ އޮޑިޓް ރިޕޯޓު ގައި ވެސް އެނގެން. ރައީސް ނަޝީދުގެ ސަރުކާރުގައި ވެސް
އެބަ ހުރި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް، މާލިއްޔަތު ގާނޫނާ ޚިލާފަށް ރައްޔިތުންގެ ނަފައަށް ޚަރަދުތަކެއް ކުރެވިފައި އެބަހުރި.
އެހެންނަމަވެސް 8 ބިލިއަން ޑޮލަރު ރައްޔިތުންގެ މުދަލުން ނޫނީ ރައްޔިތުންގެ ފައިސާއިން ނަގާފައި ބައެއްގެ ޖީބުތަކަށް
އެޅިކަން ސާބިތުވާނެ އެއްވެސް ގޮތެއް ނެތް އެއްވެސް ރިޕޯޓަކުން. އަދި މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންތަކަކަށް ބެހިކަން ވެސް
އެނގޭނެ އެއްވެސް ގޮތެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، ކަ ނޑައެޅިގެން ރައްޔިތުންނަށް އޮޅޭ ގޮތަށް ބުހުތާނު ދޮގު މިތާ ހައްދަވާތީ
އެ ވާހަކަ ތި ބޭފުޅާގެ ސަމާލުކަމަށް ގެނައީ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
49

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ތިޔަ ހުށަހެޅުއްވީ ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލައެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑު
ވާހަކަދައްކަވަމުން ގެންދަވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ މިއަދު ހުށަހެޅިފައިވާ ބިލުގެ މައުޟޫޢުގެ
ތެރޭގައި ، ބިލުގެ ތެރޭގައި ވާހަކަކޮޅު ކުރިއަށް ގެންގޮސް ނިންމާލުމަށް.
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުގެ ޕޮއިންޓަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ސަރުކާރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މި 4.5 ބިލިއަން
ރުފިޔާއަކީ މި ރާއްޖޭގެ ވަރަށް ގިނަ ބަޔަކަށް ވަރަށް ގިނަ ޙައްޤުތައް ހޯދައިދެވޭނެ ފައިސާތަކެއް. އެމް.ޑީ.ޕީ
ސަރުކާރުގައި މި ރާއްޖޭގައި ތާރީޚުގައި 4.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ؛ މުޅި ތާރީޚުގައި، މުޅި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި ހިންގި
އެންމެ ބޮޑު ޚިޔާނާތް. 4.5 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ޚިޔާނާތުގެ މައްސަލަތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލަން އެބަޖެހޭ. އަޅު ގަ ނޑު
އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ވެސް ، އަޅުގަ ނޑު މި މަޖިލީހުގެ އެކިއެކި ކޮމިޓީތަކަށް ވެސް ގޮވާލަން ބޭނުންވަނީ މި
މައްސަލަތައް އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކޮމިޓީގެ ތެރެއިން ހޯދަމާހިނގާށޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ އެމް.ޑީ.ޕީ
ވެރިކަމުގެ ތެރޭގައި ބައެއް މީހުން ހުޅުމާލެއިން ދެތިން ގޯތި ގަނެފައި ހުރި ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަޑުއިވޭ. މީ
އެންމެނަށް ދަންނަ ޙަޤީޤަތްތަކެއް. މާލޭގައި އެތައް އިމާރާތްތަކެއް ހައިދިޔަ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަޑުއިވޭ.
އެއަރލައިންތައް ހެދި ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަޑުއިވޭ. މި ކަންތައްތަކަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު މި ބިލާ
ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކާއިރު މި ޕޮއިންޓުތައް ހައިލައިޓްކޮށްލަންޖެހޭ ސަބަބަކީ، މިހެން ދައުލަތަށް ގެއްލޭ މިފަދަ
ފައިސާތަކަކީ މިއީ ރައްޔިތުންގެ ފައިސާއޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރަށްފުށުގައި ދިރިއުޅޭ ނިކަމެތި
ރައްޔިތުންނާއި އެ ރައްޔިތުންގެ ހައްޤުތައް ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި ، އެ މީހުންގެ މުސާރަ ބޮޑުކުރުމަށް ޓަކައި މި
ކަންތައްތައް ކުރަން ހުރި ފައިސާތައް. 4.5 ބިލިއަން ރުފިޔާއަކީ ދިވެހި ތާރީޚުގައި ހިނގި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލައެއް ހުށަހެޅުމަށް ޓަކައި އަނެއްކާ ވެސް އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތު އަރުވަނީ ހިތަދޫ މެދު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދުދީދީއަށް. އިތުރު އެހެން މައްސަލައެއް ހުށަހަޅުއްވާ ކަމަށް ވަންޏާ
ހުށަހެޅުއްވުމަށް.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ހިތަދޫ މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދުދީދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
50

އާދެ! އަޅުގަ ނޑު މިދަންނަވަނީ 4.5 ބިލިއަން ރުފިޔާއޭ ކިޔައިގެން އެހެން މުޅިން ކަމާ ނުގުޅޭ ވާހަކައެއް މިތާ
ދައްކާއިރު މަނިކުފާނު ތި އިންނަވަނީ ހަމަ އެއް ވެސް އެއްޗެއް ވިދާޅުނުވެ. މިތާ ގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންތަކެއް
ރައްޔިތުންގެ ފައިސާއިން ފައިސާ ނެގިކަން އެ އޮތީ އޮޑިޓް ރިޕޯޓުން އެނގިފަ. އަނެއްކާ އޮޑިޓް ރިޕޯޓުން ކަ ނޑައެޅިގެން
އެބަ އެނގޭ 8.5 ބިލިއަން ރުފިޔާއެއްގެ ޚިޔާނާތުގެ މައްސަލައެއް ނެތްކަން ރައީސް ނަޝީދުގެ ސަރުކާރުގައި.
އެހެންވީމާ، އިތުރުފުޅު އެހެން މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން މިތާގައި ވަކި ސިޔާސީ މަޤްޞަދެއް ހާސިލުކުރުމަށް
ހައްދަވަމުންގެންދަވާއިރު މަނިކުފާނު ތި އިންނަވަނީ ހަމަ އެކަމަށް އަޅައިނުލައްވާ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލައެއް ނޫން ތި ހުށަހެޅުއްވީ. އެހެންކަމުން މިހާރު ވަރަށް ކުޑަ ވަގުތުކޮޅެއް
އޮތީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަދެއްކެވުމަށް. އެހެންކަމުން، ވާހަކަކޮޅު ކުރިއަށް ގެންގޮސް ނިންމާލުމަށް.
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު މިދަންނަވަނީ ދިވެހި ތާރީޚުގައި ހިންގި އެންމެ ވަރުގަދަ ޚިޔާނާތް، އެމް.ޑީ.ޕީގެ
ވެރިކަމުގެ ތެރޭގައި 4.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަޅުގަ ނޑުމެން ހޯދަން އެބަޖެހޭ. މި ފައިސާ ހޯދައިގެން ނޫނިއްޔާ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވާ އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފޯރުކޮށްނުދެވޭނެ.
ކޮންމެ ވެރިކަމެއްގެ ތެރޭގައި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލައެއް. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ ވަގުތުކޮޅު ހަމަވެއްޖެ. ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ ހުށަހެޅުމަށް ޓަކައި
އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމަށް.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ވިދާޅުވާ އޮޑިޓް ރިޕޯޓްތައް ނެރުއްވި ކުރީގެ އޮޑިޓަރ ޖެނަރަލް ނިޔާޒް އިބްރާހީމް
ކުރިން ރޭ ވިދާޅުވެއްޖެ 4.5 ބިލިއަންގެ ޚިޔާނާތެއް މި ވިދާޅުވާ މީހުންނަށް ކޮރަޕްޝަ ންގެ މައްޗަށް ފައިން އެރިފައި
51

ވެއްޓުނަސް ނޭނގޭނެ ކަމަށް އިނގޭތޯ. 4.5 ބިލިއަންގެ ޚިޔާނާތެއް ހިންގާފައިނުވާ ކަމަށް އެ ވިދާޅުވާ އޮޑިޓް ރިޕޯޓް
ނެރުއްވި އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލައެއް ނޫން. މިހާރު އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ގަލޮޅު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އީވާ ޢަބްދުاަلهއށް.
اله
ގަލޮޅު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އީވާ ޢަބްދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ އޮން ލެޖިސްލޭޝަން ނުވަތަ ހަމަހަމަކުރުމަށް ގާނޫނެއް
ބޭނުންވާކަމާ ދޭތެރޭގައި އެއްވެސް ޝައްކެ އް ނެތް. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މި ބިލު ހުށަހެޅުއްވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް
އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރު އަދާކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . އަޅުގަ ނޑު ހިތަކަށްނާރާ އަޅުގަ ނޑު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި
މިއަދު ހުއްޓިގެން ހުންނައިރުގައި ހަމަ ކުރިންވެސް އެ ދައްކާ ވާހަކަތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ކަންފަތުގައި ޖެހޭނެއެކޭ
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ހިތަކަށް ނާރާ. އަޅުގަ ނޑު ހިތަކަށްނާރާ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ޖެންޑަރ
އީކުއަލިޓީއަށް ބިލެއް ހުށަހެޅިއިރު ސަރުކާރުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ތެދުވެ ވިދާޅުވާނެއެކޭ ، އަޅުގަ ނޑު ހަމަ
ގައިމުވެސް ހިތަކަށްނާރާ އަންހެނުންގެ ޙައްޤު ކުރިއަރުވާކަށް ގާނޫނެއް ކޮންމެހެން ބޭނުމެއް ނޫނޭ. އެހެން ވިދާޅުވާނެ
ކަމަކަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ، އަޅުގަ ނޑެއް ހިއެއްނުކުރަން. އެކަމު ދެންމެ އަޑުއިވުނީމާ މިހާރު ގަބޫލުކޮށްފިން.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގައި އަންހެނުންގެ ޙައްޤުތައް ކުރިއަރުވަންވެގެން އަންހެނުންނަށް ޚާއްޞަ
ސިޔާސަތުތަކާއި އަންހެނުންގެ ޙައްޤަށް، އަންހެނުން ކުރިއަރުވަންވެގެން ވަކި ގާނޫނުތަކެއް ކޮންމެހެން ވެސް މުހިއްމު.
އަޅުގަ ނޑުމެން އިންޑިކޭޓަރސް އަދިވެސް ހުރީ އެހެން. މިސާލަކަށް ނުރަސްމީ މަސައްކަތުގައި އުޅޭ މީހުންގެ
ތެރެއިން 90% އަންހެނުން. ނުރަސްމީ މަސައްކަތޭ ބުނީމަ އޭގެ މާނައަކީ ކުޑަކުޑަ އާމްދަނީއެއް ނުވަތަ އެއްވެސް
އާމްދަނީއެއް ނުލިބި އެތައް މަސައްކަތެއް ކުރާ މީހުންގެ ތެރެއިން 90% އަންހެނުން. އަނިޔާއަށް ބަލައިލާއިރު ކޮންމެ
ތިން އަންހެނަކުން އެކަކީ ޖިންސީ އަނިޔާ ލިބިފައި ތިބި މީހުން. އިއް ޒަތްތެރި ރައީސް. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް
ބަލައިލާއިރު 88 ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް މެންބަރުން ތިބޭއިރު ހޮވިފައި މި ތިބެނީ އެންމެ 5 އަންހެނުން އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ފަ ނޑިޔާރުންނަށް ބަލައިލާއިރު ދިވެހިރާއްޖޭގައި 200އާ ގާތަށް ފަ ނޑިޔާރުން އުޅޭއިރު 7 އަންހެން
ފަ ނޑިޔާރުން ވެސް ނެތް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވާހަކައަކީ ބަސްބުނާ ހިސާބުގައި، ސިޔާސަތު އެކުލަވަ އިލާ ހިސާބުގައި
އަންހެނުންގެ ދައުރެއް ނެތް ކަމުގައި ވަންޏާމުން ސިޔާސަތުތައް ތަންފީޛުކުރާ ހިސާބުގައި އަސަރުކުރާނެ. ސިޔާސަތު
އެކުލަވައިލާ ހިސާބުގައި އަންހެނުންގެ ދައުރެއް ނުވާ ކަމުގައި ވަންޏާމުން ސިޔާސަތުތައް ތަޙައްމަލްކުރާ ހިސާބުގައި
52

ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކާއި ކަންކަން ތަޙައްމަލްކުރާ ހިސާބުގައި ވެސް އަންހެނުންނަށް އަސަރުކުރާނޭ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް މި ދަންނަވަނީ. މި ބިލު އޭޝިއަން ޑިވެލޮޕްމަންޓް ބޭންކުން ފުރަތަމަ މި ބިލު އިނގިރޭސި ޑްރާފްޓެއްގެ
ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފޮނުވިއިރު އަޅުގަ ނޑު ވެސް އެ ޑްރާފްޓް ދުށިން. އެ ޑްރާފްޓުގައި އޮތް ޚާއްޞަ ކަންކަމެއް
ފާހަގަކޮށްފައި އޮތް. މިސާލަކަށް ފަތުވެރި ދާއިރާގައި ވަކި ކަންކަމެއް ކުރަންޖެހޭ ކަމަށާއި، ވަކި ޚާއްޞަ
ސިޔާސަތުތަކެއް ބޭނުންވާނެ ކަމަށާއި އޭ.ޑީ.ބީ ބިލުގައި އެބައޮތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މި ބިލު ހުށަހެޅުއްވި
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ސުވާލުދަންނަވަން ކީއްވެގެންތޯ ދިވެހި ޑްރާފްޓުގައި އެބައި އުނިކުރެވިފައި ވަނީ. އަދި
ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ސަރުކާރުގެ އަޣުލަބިއްޔަތެއް އޮވެމެ މި ބިލު ހުށަހެޅިއިރު އަޅުގަ ނޑުގެ ސުވާލަކީ ޚާއްޞަ
ކަންކަމެއް ނުވަތަ އެފަރމެޓިވް އެކްޝަން ކީއްވެގެންތޯ މީގައި ފާހަގަކުރައްވާފައިނެތީ. މިސާލަކަށް ސަރުކާރުގެ
އަޣުލަބިއްޔަތު އޮތް ވަގުތު "ސީޑޯގެ އާޓިކަލްސް "16 އޭގެން ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިހާރު އޮތް ރިޒަރވޭޝަން އޭތި
އުނިކުރަން ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ބިލުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހުށަހެޅުނީސް. ސަރުކާރުގެ މެޖޯރިޓީ އޮތް ވަގުތު
މި ބިލު އެގޮތަށް ފާސްކުރެވޭނެތީވެ. އަދި އެހެން ހުށަހެޅުމަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ގާނޫނު ހެދިދާނެ. ކުރިންވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން 17 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ފާސްކުރިން ގެވެށި އަނިޔާ ހުއްޓުވުމާ ބެހޭ ގާނޫނެއް ވެސް. އެކަމަކު
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ފަ ނޑިޔާރުންނަށާއި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ފުލުހުންނަށާއި އެއާ ގުޅި ގެން ޙައްޤުތަކާއި ، އަންހެނުންގެ
ޙައްޤުތަކާ ބެހޭ ގޮތުން ތަމްރީނުތަކެއް ނުދެވެންޏާ ގާނޫނުން ކުރެވެނީ އަސްލު ޙަޤީޤަތުގައި ވަރަށް ކުޑަ ކަމެއް
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިސާލަކަށް މީހުންގެ ކުރިމަތީގައި އަނބިމީހާ ހޭނެތެންދެން އޭނަގެ ފިރިމީހާ ތަޅައި
ސުންނާފަތިކޮށްލީމާ ފަ ނޑިޔާރު އެ ފިރިހެން މީހާއަށް ޙުކުމްކުރީ އެންމެ 200 ރުފިޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެއީ
ފުރިހަމަ ގާނޫނެއް އެކަމަށް ކަ ނޑައެޅިގެން އޮއްވާ އެންމެ 200 ރުފިޔާއަށް ފިރިމީހާއަށް ޙުކުމްކުރީ. ޕީނަލްކޯޑް
އަޅުގަ ނޑުމެން ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު ރަނގަޅަށް ފާސްކޮށްފައި އޮއްވާ ވަކި ކަންކަމަކަށް ވަކި ޙުކުމްތަކެއް އަންނަ ގޮތަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ރަނގަޅަށް ފާހަގަކޮށްފައި އޮއްވާ، ހަމަ ކޮ ޑިފައި ޕީނަލް ކޯޑެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ފާސްކޮށްފައި އޮ އްވާ
ރަށެއްގައި އިން ފަ ނޑިޔާރަކު އަންހެނަކު ރަޖަމްކުރަން ވެގެން އިހަކަށްދުވަހަކު ޙުކުމްކޮށްފި. ދެން ސުޕްރީމް ކޯޓުން
ޖެހުނީ އޭތި އޯވަރޓަރންކުރަންވެގެން. މަގުމައްޗަށް ނިކުންނަ އަންހެނުންނަށް ފުލުހުން އެބަ ޖިންސީ ފުރައްސާރަކުރޭ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް . އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކައަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިތާގައި ގާނޫނު ހެދިދާނެއޭ. އެކަމަ ކު އެ ގާނޫނާ
ވިއްދައިގެން އެއް ކަމަކަށް ބޭނުންވާ ބަޖެޓު؛ ދެވަނަ ކަމަކަށް ބޭނުންވާ ތަމްރީނުތައް ނުލިބޭ ކަމުގައި ވަންޏާމު
ގާނޫނުން ކުރެވެނީ ވަރަށް ކުޑަ ވަރެކޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖެ ކަހަލަ ޤައުމެއްގައި އަންހެނުންގެ ޙައްޤުގެ
ވާހަކަދައްކާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން އިންސާނީ ޙައްޤުގެ ވާހަކަ ވެސް ދައްކަންޖެހޭ. ދިވެހިރާއްޖެ ކަހަލަ ޤައުމެއްގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޤާނޫނުއަސާސީން ލިބިފައިވާ ޙައްޤުތަކާއި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ގާނޫނުތަކުން ލިބިފައިވާ އެކިއެކި
53

ޙައްޤުތައް ފަހަރަކު ޙައްޤެއް ، ފަހަރަކު ޙައްޤެއް ނިގުޅައިގަންނަމުންދާއިރު އަންހެނުންގެ ޙައްޤުތަކުގެ ވާހަކަ
ވާހަކަދައްކާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން ޖުމުލަކޮށް ޙައްޤުތަކުގެ ވާހަކަ ދައްކަން އެބަޖެހޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ޚިޔާލުފާޅުކުރުމުގެ މިނިވަންކަމުގެ ޙައްޤު އަޅުގަ ނޑުމެން ގެއްލޭ ވާހަކަދައްކާއިރު، އެއްވެއުޅުމުގެ މިނިވަންކަމުގެ ޙައްޤުގެ
ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން ދައްކާއިރު، އެބަ ވިސްނަންޖެހޭ އަންހެނުންނަށް ޚިޔާލުފާޅުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ނުލިބުނީމާ
ޚިޔާލުފާޅުކުރާ ކޮންމެ ފަހަރަކު އަންހެން މީހާ ގެންގޮސް ޖަލަށް ލާ ކަމުގައި ވަންޏާ ހަމަ އަންހެނުންނަށް ވެސް ނޭދެވޭ
އަސަރުކުރާނެ. ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތަކުގެ ހިސާބުގައި ހަމަ އަންހެނުންނަށް ބަސްބުނުމުގެ ފުރުޞަތު ކުޑަވެގެންދަނީ.
މިސާލަކަށް ބަޖެޓުކުރާއިރު އަންހެނުންނަށް ޚިޔާލުފާޅުނުކުރެވޭ ކަމުގައި ވަންޏާމުން އަންހެނުންނަށް ބަޖެޓު ކުރެވޭލެއް
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ކުޑަވާނެ. ޢަދުލުއިންޞާފުގެ ޙައްޤު. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޢަދުލުއިންޞާފަކީ ފަ ނޑިޔާރުންނަށް
ރިޝްވަތުދީގެން ލިބޭ ކަމެއް ކަމުގައި ވަންޏާމުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ހަމަ އަންހެނުން ވެސް ބޭއިންސާފުގެ
ކުރިމައްޗަށް ހައްތަހާވެސް ނިކުންނަންޖެހެނީ. އަންހެނުންނަށް ޢަދުލުއިންޞާފު ވަކާލާތުނުކުރެވޭ ކަމުގައި ވަންޏާމުން
މުޅި ފަ ނޑިޔާރުގެއިން ޢަދުލުއިންޞާފު ނުލިބޭ ކަމުގައި ވަންޏާމުން ހަމަ އަންހެނުންނަށް ވެސް ގޯތީގެ ކަންކަމުގައި
ވިޔަސް، ވިޔަފާރީގެ ކަންކަމުގައި ވިޔަސް، ޢާއިލާގެ ކަންކަމުގައި ވިޔަސް ހަމަ އަންހެނުން ވެސް ބޭއިންސާފުގެ
ކުރިމައްޗަށް ނިކުންނަންޖެހެނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ޙައްޤުގައި ، އަންހެނުންގެ ޙައްޤުގެ ވާހަކަ
ދައްކާއިރު ދިވެހިރާއްޖެ ކަހަލަ ޤައުމެއް ކަމަށް ވަންޏާމުން ޖުމްލަކޮށް އިންސާނީ ޙައްޤުގެ ވާހަކަ ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން
ދައްކަންޖެހޭ. އަންހެނުންގެ ޙައްޤަކަށް ވަކި އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް މަސައްކަތެއް ނުކުރެވޭނެ ދެން ހުންނަ ޙައްޤުތަކަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ބީރުކަންފަތެއް ދޭ ކަމުގައި ވަންޏާމު. އަންހެނުންގެ ޙައްޤަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މަސައްކަތްކުރަން
ވަރަށް އުނދަގޫވާނެ ، އެހެން އަންހެނުންނަށް ލިބޭ ޙައްޤުތައް ނިގުޅިގެންދާ ތަން އަޅުގަ ނޑުމެން ހެވިލާފައި ތިބޭ
ކަމުގައި ވަންޏާމު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ސިޔާސީ ޢަޒުމް؛ ގާނޫނު ހެދިދާނެ. ތަމްރީނު ވެސް ދެވިދާނެ. އެ ކަމަކު މި
ހުރިހާ ކަމަކަށް ވުރެ އެންމެ މުހިއްމީ ޕޮލިޓިކަލް ވިލް ނުވަތަ ސިޔާސީ ޢަޒުމް. އެއީ ކޮންމެ ސަރުކާރެއް ކަމުގައި
ވިއްޔާމު ވެސް ، ބަޖެޓު ކަ ނޑައިލާ ކޮންމެ ފަހަރަކު އެންމެ ފުރަތަމައިނުން ފުރަތަމައިނުން ކުޅޭ އެއްޗަކީ ޖެންޑަރ
ޑިޕާޓްމަންޓު ކަމުގައި ވަންޏާމު، އެއްކަލަ ވަޒީރަކު ވަކިކުރާ ކޮންމެ ފަހަރަކު ފުރަތަމަ ވަކިކޮށްލަނީ ޖެންޑަރ
މިނިސްޓަރު ކަމުގައި ވަންޏާމު، އެންމެ ފުރަތަމައިނުން ކަ ނޑާލަނީ ޖެންޑަރ ބަޖެޓު ކަމުގައި ވަންޏާމު، ސިޔާސީ
ޢަޒުމް ނެތިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ފާސްކުރާ ގާނޫނުތަކުންނާއި އަޅުގަ ނޑުމެން ހުށަހަޅާ ސިޔާސަތުތަކުން މާ ބޮޑު
ކަމެއް ވެސް ނުވާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކަ ނޑައެޅިގެން އަންހެނުންނަށް
ފުރައްސާރަކުރާ ކަމުގައި ވަންޏާމު، ނުވަތަ އަންހެނުންނަށް މަލާމާތްކުރާ ކަމުގައި ވަންޏާމު، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން
އަޅުގަ ނޑުމެން ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަންގެ ރައީސް އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ވަކިކުރީ އަންހެނަކަށް
ޖިންސީ ގޯނާކޮށްގެން އެކަން ސާބިތުވެގެން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ވަކިކުރީމާ ކަ ނޑައެޅިގެން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
54

އޭނާ އަނެއްކާ އެ އަށް ވުރެ އިސް މަޤާމެއް ދިނީމާ ނުވަތަ ޤައުމީ އިނާމެއް ދޭއިރު ހަމަ އެ ކަހަލަ ޖިންސީ
ފުރައްސާރަކުރުމުގެ މައްސަލައެއް ޕްރޮސިކި އުޓަރ ޖެނެރަލްގައި އޮތް މީހަކަށް ޤައުމީ އިނާމު ދޭ ކަމުގައި ވަންޏާމުން،
ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ނިކުމެވަޑައިގެން ލީޑަރަކަށް ވަންޏާ ނިކަން ފިރިހެން ވާންޖެހޭނޭ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވިދާޅުވާ ކަމުގައި ވަންޏާމުން، ދިވެހި އަންހެނުންނަށް އެ ފުރައްސާރަކުރެވެނީ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ޢާއިލާތަކުގަ ޔާއި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވިޔަފާރިތަކުގަޔާއި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގަޔާއި، އަޅުގަ ނޑުމެން ސަރުކާރުގަޔާއި
ފަ ނޑިޔާރުގެ؛ އެކިއެކި ތަންތާގައި، އެކިއެކި އޮފީސްތަކުގައި، އެކިއެކި މަސައްކަތުގައި ޤާނޫނުއަސާސީ
އިޞްލާޙުކުރުމުގައި 17 ވަނަ މާއްދާ، ތަފާތުނުކުރުމުގެ މާއްދާ ގެނައުމަށް ޓަކައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަންހެނުން ކުރި ހުރިހާ
މަސައްކަތަކަށް އަންހެނުން، އަންހެން އެތައް ލީޑަރުން އެ މަލާމާތްކުރެވެނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ނިކުމެވަޑައިގެން ލީޑަރަކަށް ވަންޏާ ނިކަން ފިރިހެންވާންޖެހޭނޭ ވިދާޅުވީމަ. އެހެންވީމާ، ސިޔާސީ
އެންމެ މަތީ ފެންވަރުގައި، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ފެންވަރުގައި އަންހެނުންނަށް އެފަދަ މަލާމާތް ކުރެވޭ ކަމުގައި
ވަންޏާމު، އަންހެނުން ނިކަމެތި ކުރުމާއި އަންހެނުންނަށް ފުރައްސާރަކުރުމުގެ މާޙައުލަކަށް އެ ހިތްވަރުދެވެނީ އި އްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނާއި ތަންތަނަށް މީހުން ކަ ނޑައަޅާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ
ވިސްނަންޖެހޭ ހޭލުންތެރިވެފައި ތިބޭ މީހުން، ތަމްރީނުވެފައި ތިބޭ މީހުން، ތަޢުލީމް ހުރި މީހުން އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ
ލާންޖެހޭ. ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނަށް އިހަކަށްދުވަހު އަޅުގަ ނޑުމެން މީހުން ހޮވިއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ތަނަށް
ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ތަނަށް އެކަކު ލައިފިން، ކޮންވެންޝަން އަގެއިންސްޓް ޓޯޗަރ (ކެޓް) އޭ ބުނީމާ
އެއީ ބުޅަލެއްތޯ ، މުޢާހަދާއެއްތޯ ވަކިނުވާވަރުގެ މީހުން ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ލައިފިން. ސީޑޯއޭ ކިޔާ ކޮންވެންޝަނެކޭ
ބުނީމާ ދުވަހަކު އޭގެ އަޑުނާހާ މީހަކު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނަށް ލައިފިން. އެހެންވީމާ،
ސިޔާސީ ޢަޒުމް، ސިޔާސީ ޢަޒުމް ނެތް ކަމުގައި ވަންޏާމުން އަޅުގަ ނޑުމެން ހަދާ ގާނޫނުތަކަކުން މާ ބޮޑު
ކުރިއެރުންތަކެއް ނުލިބޭނެ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކާށިދޫ ދާއިރާގެ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރު ފައިޞަލް ނަސީމަށް.
ކާށިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ފައިޞަލް ނަސީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ވެސް ހަމަ މިހާރު ހުށަހެޅިފައި މި ވާ ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީގެ ބިލަށް
ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން. ވަރަށް ގިނަ އި އްޒަތްތެރި މެންބަރުން މި ބިލަށް ތާއީދުކޮށް، އަދި ޚިޔާލުތަކެއް ވެސް
ހުށަހަޅައިފި. އަޅުގަ ނޑުގެ އެދުމަކީ އަޅުގަ ނޑުގެ ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި މި ބިލަށް ކޮންމެހެން ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތައް
55

ގެނައުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިގެންދިއުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު މީގައި ދަންނަވާލަން އޮތީ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތުތައް ؛ ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ ގެ ބިލެކޭ ބުނީމާ އަޅުގަ ނޑަށް ހަމަ ބޮޑަށް
ފާހަގަ މި ކުރެވެނީ މިއީ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން އަންހެން ކުރިއެރުވުމަށް ، އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ އާބާދީގެ ދެ ބައިކުޅ އެއް ބަޔަށް ވުރެ ވެސް ގިނަ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ
އަންހެނުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހުރިހާ ކަމެއްގައި ބައިވެރިކުރަން. އަންހެނުންގެ ބައިވެރިވުން ފުރިހަމައަށް ނެތި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ ކަންތައްތައް ކުރިއަރައިގެންނުދާނެކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޔަޤީން އެބަ ކުރެވޭ. މިގޮތަށް
ބަލާއިރު އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ، އަޅުގަ ނޑުމެން ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވާހަކަ އެބަ ދައްކާލެވޭ. ޙަޤީޤަތަކީ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވާހަކަދެއްކިދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެން ހިތުގެ އަޑީން އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ
ކަންތައްތަކެއް ކުރަން. މިސާލަކަށް ސިޔާސީ މައިދާނަށް ބަލައިފި ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވޭތުވެދިޔަ
ތަންތަނުގައި ފާހަގަކުރެވިފައި އެބަހުރި ހަމަ ބައެއް އަންހެން ބޭފުޅުންނާ ދޭތެރޭގައި ވަރަށް ނިކަމެތިކޮށް ކަންތައްތައް
ކުރެވިފައި އެބަހުރޭ. އެއީ މިސާލަކަށް ކެނޑިޑޭޓުންގެ ގޮތުގައި ކުރިމަތިލާން ތައްޔާރުވާ ބައެއް ފަރާތްތަކަށް ވީނަމަވެސް.
މިކަހަލަ ކަންތައްތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ އެއް ހަމަޔަކަށް ގެނެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އިސްލާމް ދީނުން
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަންހެން ބޭފުޅުންނަށް ލިބޭ އެންމެހާ ފުރުޞަތުތައް އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
ފަހިކޮށްދޭން. އަޅުގަ ނޑުމެން މިފަދަ ބިލަކަށް ވާހަކަދައްކާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ ފާހަގަކުރަން އެބަޖެހޭ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފާހަގަކުރެއްވި ގޮތަށް، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މުޖުތަމަޢުގެ ތެރޭގައި އަޅާލުމާއި
އޯގާތެރިކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ ދެވެންޖެހޭ. ޙަޤީޤަތުގައި މިއަދު ވެސް އަޅޫގަ ނޑުމެން ބަލަމާހިނގާ ކިތައް
އަންހެން ބޭފުޅުންތޯ އެކި ތަންތަނުގައި ރާއްޖޭގެ އެކި ހިސާބުތަކުގައި އެކި ގޮތްގޮތަށް ނިކަމެތިކަން ލިބިފައި ތިބީ.
މިފަދަ ފަރާތްތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އިތުރު އަޅާލުން ދެވެން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ޤާނޫނުއަސާސީން ވެސް އަދި
މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެން ބައްޓަންކުރަމުން މި ދާ، ނުވަތަ ހުށަހެޅިފައި މިއޮތް ގާނޫނުން ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ
ފުރުޞަތުތަކެއް ލިބިގެންދޭ އެފަދަ ފަރާތްތަކަށް ޚާއްޞަ އަޅާލުންތަކެއް ދޭން. އެކަނިވެރި މައިންނަށް ވަކި އެއްޗެއް
ލިބެން ކަ ނޑައެޅިފައި އޮންނައިރު ބޭރަށް ފުރައިގެންދިޔައިމަ އެ މީހުންނަކީ އެކަނިވެރި މައިންނަށް ނުވާނެ އެއްވެސް
ގޮތެއް ނޯންނާނެ. ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެއްގޮތަކަށް ވިސްނިގެންނުވާނެ ބޭރަށް އެ ދަނީ ވަކި ލަގްޒަރީ
އިތުރަށް ވެގެންކަން. ބައެއް ފަހަރަށް ބޭރަށް ގޮސްގެން ޚަރަދު ކުޑަކޮށް ވެސް އެބައުޅެވޭ. އެހެންވީމާ، މިހިރަ
ކަންތައްތަކަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ވަކި ބަޔަކަށް ދޭން ކަ ނޑައަޅާފައި ހުންނައިރު އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ވިސްނަންޖެހޭނެ
ކަންތައްތައް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކަންތައްތައް ރަނގަޅުވެގެންދާނީ އަޅުގަ ނޑުމެން ހުރިހާ އެންމެން ވެސް ހެޔޮ
ނިޔަތެއްގައި ކަންތައްތައް ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތް ކޮށްގެން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަބަދުވެސް މި ފެންނަނީ،
ގިނަފަހަރަށް ހަމަ ހިތާމަޔާ އެކު ދަންނަވަން މި ޖެހެނީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މަޖިލީހަށް ބިލެއް ހުށަހެޅުނީމަ، ރަނގަޅު
56

ވާހަކައެއް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ކޮރަޕްޝަން އޮންނަ ކަމަށް ވަންޏާ، ކަންތައްތައް ގޯސްކޮށް ހިނގާފައިވާ ކަމަށް
ވަންޏާ އެކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަ ދެއްކޭނެ. އެ ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަ ދައްކަނީ ކަންތައްތައް ޙައްލުކުރުމަށް ޓަކައި.
އެހެންނަމަވެސް މި ބާވަތުގެ ކަންތައްތައް ވެސް ވާހަކަދައްކާ މިންވަރަށް ނުވަތަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނުވަތަ އެ ކަންތައް
ފެންނަ އޮންނަ މިންވަރުން ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި އޮންނަނީ ރަނގަޅުނުކުރެވިފަ. މިއީ ޝަކުވާއަކަށް ވެގެންދަނީ.
އެހެންނަމަވެސް ބިލެއް ހުށަހެޅިގެން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ކިތަންމެ ފުރިހަމައަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ގާނޫނު އަދި
ފާސްވެގެންދިޔަ ޔަސް އެއީކީ ޙައްލެއް ނޫނޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ގާނޫނު ފާސްކުރުމާ އެއްކޮށް ގާނޫނު
ތަންފީޛުކުރަން. އަންހެން ބޭފުޅުންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ދޭން ކަ ނޑައަޅާ ނުވަތަ އެ ބޭފުޅުންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން
ހުޅުވާލަން ބޭނުންވާ ފުރުޞަތުތައް، އެ ފުރުޞަތުތައް ލިބެން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑު ހަމަގަ އިމު ވެސް ހިތާމަކުރަން 85
މެންބަރުންގެ މި މަޖިލީހަށް ބަލައިލާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ އެންމެ 5 މެންބަރުން އަންހެން ބޭފުޅުންގެ
ގޮތުގައި. އެހެންނަމަވެސް މިދެންނެވީ މިދިޔަ އިންތިޚާބުތަކުގަ ޔާއި ފުރުޞަތުތައް ދިނުމުގައި އެބަހުރި މައްސަލަތަކެއް.
ފުރުޞަތުތައް ދިނުމުގެ މައްސަލަތަކެއް އެބަހުރި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު މިގޮތަށް ވާހަކަދައްކާފައި
އަނެއްކާވެސް ދެތިން އަހަރު ފަހުން އަޅުގަ ނޑުމެން މަޖިލީހަށް އަނެއްކާވެއް އަންހެން ބޭފުޅުން ކުރިމަތިލައްވާއިރު
އަނެއްކާ އެއްކަލަ ތަން ރިޕީޓްވެގެން އައިމަ ހަމަ ކަމަކުނުދާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހަމަ ހިތުގެ އަޑިން އެކަންތައް ކޮށްދޭ
ކަމަށް ވަންޏާ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެއްބާރުލުން ލިބޭ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ކަންތައްތައް
ރަނގަޅުވެގެންދާނޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ވަރަށް ބާރަށް ހަމަ ދެއްކޭ އިނގޭތޯ އިންސާފުގެ ވާހަކަ. ހަމަހަމަކަން
ނެތިގެންދާ ވާހަކަ. ވަކި ޖިންސަކަށް ވީތީ އެކަންތައްތައް އޮވެގެނެ އް ނުވާނެ. ކުރީގަ އި ވެސް މިދެންނެވި ގޮތަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދެ ބައިކުޅަ އެއްބައި އަންހެނުންނަށް ވެގެންދާތީ އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުން އެބަވޭ ދުނިޔޭގެ އެހެން؛
މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިލަމާހިނގާ އެމެރިކާއަށް. މިސާލަކަށް ބަލައިފި ކަމަށް ވަންޏާ އެންމެ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ބެލެވޭ ގޮތުގަ އި ވެސް އެ އަންނަނީ ހަމަ ލީޑަރެއްގެ ގޮތުގައި އަންހެން ބޭފުޅެއް. ހަމަ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަޅުގަ ނޑަށް ވީ
ހުރިހާ މަސައްކަތެއް އަޅުގަ ނޑުމެން މިހިރީ؛ މިކަމަށް އެއްބާރުލުން އަޅުގަ ނޑުމެން ދޭންނަން އަންހެން ބޭފުޅުން
ކުރިއަށް ނެރުމަށް. އެއީ އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަންހެން ބޭފުޅުން ކޭޕަބިލިޓީ އެބަހުރި ހުރިހާ މަޤާމުތަކެއްގައި
ވަޒީފާ އަދާކޮށް ނަތީޖާ ނެރުމަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ހަމަ މީގެ ޚިޔާލު ފާޅުކޮށްލީ. ޝުކުރިއްޔާ ވަރަށް ބޮޑަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖަޢުފަރު ދާއޫދަށް.
އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖަޢުފަރު ދާއޫދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
57

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވޭތުވެދިޔަ މުޅި ތާރީޚުގައި އެންމެ ތިން އަހަރު ތެރޭގައި 4.5
ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބޮޑު ޚިޔާނާތުގެ މައްސަލަތައް ރައީސް ޔާ މީންގެ މިސަރުކާރުން ބައްލަވަމުންދާ މި ދަ ނޑިވަޅުގައި
ސަރުކާރުން މި ހުށަހެޅުއްވި ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީގެ ބިލުގެ ބަހުސްގެ މަރުޙަލާގައި އަޅުގަ ނޑު ވެސް އެއްޗެއް
ދަންނަވާލަން ގަސްތުކުރަން. އާދެ! މި ބިލަކީ ޖިންސްގެ ހަމަހަމަކަން އެއްވަރަކަށް ހަމަޖައްސައިދިނުމަށް ޓަކައި
ވޭތުވެދިޔަ ޒަމާންތަކުއްސުރެ ފަށައިގެން ސަރުކާރުތަކުން ކުރަމުން އަންނަ މަސައްކަތުގެ ދަށުން ވަރަށް ފުރިހަމަ ބިލެއް
ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން މީގެ ކުރީގައި ވެސް އަންހެނުންނާއި
ފިރިހެނުންގެ ހަމަހަމަކަން ޤާ އިމުކޮށްދިނުމާއި، ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް އަނިޔާލިބޭ އެކިއެ ކި ފަރާތްތަކުގެ ޙައްޤުތައް
ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި ގާނޫނުތައް މިއިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހު ން އެބަހުރި ފާސްކޮށްދެއްވާފަ . އޭގެތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން ގެވެށި އަނިޔާ ހުއްޓުވުމުގެ ގާނޫނެއް އެބައޮތް. ގާނޫނު ނަންބަރު 3/2012، އަދި ގާނޫނު ނަންބަރު
17/2014 (ޖިންސީކުށުގެ ގާނޫނު)، ގާނޫނު ނަންބަރު 16/2014 (ޖިންސީ ފުރައްސާރުކުރުމާ އި ގޯނާކުރުން ހުއްޓުވުމުގެ
ގާނޫނު(އެބައޮތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މީގެ ކުރީގަ އި ވެސް އިޚްލާޞްތެރި ނިޔަތުގައި ހަމަހަމަކަން
ހޯދައިދިނުމަށް ބޭނުންވާ ގާނޫނުތައް ވުޖޫދުކުރެވިފައި ހުރީ. މި ގާނޫނުތައް ތަންފީޛުކުރުމުގައި މައްސަލަތަކެއް ހުރިއްޔާ
އެކަން ރަނގަޅުކުރަން އެބަޖެހޭ. އާދެ! މިއަދު މުހުށޑަހެޅުނު ގާނޫނުގެ މަޤްޞަދަށް ބަލާއިރު އަސާސީ ޙައްޤުތަކާއި
މިނިވަންކަން ލިބުމުގައި އެ މީހެއްގެ ޖިންސަށް ނުވަތަ އެނޫންވެސް ކަންކަމަށް ބަލައި ތަފާތުކޮށްގެންނުވާނެ ކަމަށް
ޤާނޫނުއަސާސީގެ 17 ވަނަ މާއްދާގައި އޮންނާތީއާއި، ގާނޫނީ ޙައްޤުތައް މީހުންނަށް ލިބިދިނުމުގައި ހަމަހަމަ އުސޫލަކުން
ކަންތައް ކުރަންވާނެ ކަމަށް 20 ވަނަ މާއްދާގައި އޮންނާތީއާއި، އަދިވެސް މިފަދަ ބައެއް ސަބަބުތަކާ ހެދި ހުށަހެޅުއްވި
ގާނޫނެއް ކަމަށް މަޤްޞަދުތަކުގެ ތެރޭގައި ބުނެވިފައި އެބައޮވޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ،
އަޅުގަ ނޑުމެން އުޅެމުން މި ދަނީ މާތްވެގެންވާ އިސްލާމް ދީނަށް ކަމަށް ވާއިރު، އިސްލާމް ދީނުގައި އަންހެނުންނާއި
ފިރިހެނުންގެ އެއްވެސް ތަފާތުކުރުމެއް ނެތް. މިހެން މިދެންނެވީ ވަރަށް ކުޑަކުޑަ އަސާސީ ވިސްނާލުމަކުން
ވިސްނާލިޔަސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެނގޭ، އިސްލާމް ދީނުގައި އޮންނަ ގޮތުން ވާޖިބުކަމެއް ކުރުމުން ނުވަތަ
މާތްކަނލާގެ ހަރާމްކުރެއްވި ކަމެއް ކުރުމުން، ނުވަތަ ސުންނަތް ކަމެއް ކުރުމުން އަންހެނަކަށް ވިޔަސް ، ފިރިހަނަކަށް
ވިޔަސް އޭގެ ޖަޒާ ލިބުމުގައި އެއްވެސް ތަފާތެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، މިނޫން އެހެން ގޮތްގޮތަށް ވިސްނާލި ކަމުގަ އި
ވިޔަސް އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންގެ ހަމަހަމަކަން ފުރިހަމައަށް ޤާއިމުކޮށްދީފައި އޮތް ދީނެއް އަޅުގަ ނޑުމެން އުޅެމުން
މި ދާ މާތްވެގެންވާ އިސްލާމް ދީނަކީ. އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނާލަން އެބަޖެހޭ ޖިންސީ ތަފާތުކުރުން ހަމަހަމަކޮށް،
އިކުއިޓީގެ ހަމަހަމަކަން ޤާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި ރާއްޖޭގެ އިއްޒަތްތެރި ކުރީގެ ރައީސް މައުމޫން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމްގެ
ވެރިކަމުގައި ވަރަށް ގިނަ ޚިދުމަތްތަކެއް އެބަހުރި ކުރައްވާފަ. އޭގެތެރޭގައި ސިޔާސީ ގޮތުން އަންހެނުން ބާރުވެރިކުރުމުގެ
ގޮތުން އޭރުގެ އެންމެ މަތީ އެއް މަޤާމު ކަމުގައިވާ މިނިސްޓަރުކަމާއި އަތޮޅުވެރިކަމާއި ކަތީބުކަން އެބަހުރި
58

އަންހެނުންނަށް ދެއްވާފަ. މީގެއިތުރުން ރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި އެންމެ ފުރަތަމަ ފަހަރަށް ކޯޓުތަކުގެ ފަ ނޑިޔާރުކަމަށް ވެސް
އަންހެނުން އިސްކުރައްވާފައި އެބަހުރި. އާދެ! މަދަނީ މައްސަލަތައް ބެލުމަށް ޓަކައި މަދަނީ ކޯޓުގެ ޤާޟީންގެ ގޮތުގައި
އަންހެން ބޭފުޅުން ހަމަޖެއްސެވީ ވެސް ކުރީގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ. އެހެންވީމާ، ސިޔާސީ ދާއިރާގެ
ހަމަހަމަކަން ދެއްވުމުގަޔާއި މިކަންކަން ކުރެއްވުމުގައި ސަރުކާރުތަކުން އުސޫލެއްގެ ގޮތުން އަންހެނުންނަށް ލިބޭ
ފުރުޞަތުތަކުގައި އެއްވެސް ތަފާތެއް ނެތް. ޤާނޫނުއަސާސީއަށް ބަލައިލި ކަމުގަ އި ވިޔަސް ޤާނޫނުއަސާސީގައި
ފާހަގަކޮށްފައި ހުރި ސިޔާސީ އެކިއެކި މަޤާމުތަކަށް ވެސް ވަކި ޖިންސަކަށް ތަފާތުކުރުމެއް ނެތި ހުރިކަން އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކުރަން. ޚާއް ޞަކޮށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މަޤާމު ފު ރުއްވުމުގައި ވެސް ވަކި ޖިންސަކަށް ތަފާތުކުރުމެއް ނެތި
ޝަރުތުތައް ފުރިހަމަކޮށްފައިވާކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މި ހުރިހާ ގާނޫނުތަކެއް
ހަދައިގެން ހަމަހަމަކަން ޤާއިމުކޮށްދޭން ސަރުކާރުން މަސައްކަތްކުރަމުންދާއިރު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ތެރޭގައި ބައެއް
މުއައްސަސާތަކުން ކުރާ ކަންތައްތަކުގެ ސަބަބުން މި ހަމަހަމަކަން ގެއްލޭ ކަހަލަ ކަންތައް އަޅު ގަ ނޑުމެންނަށް
ފެންނަމުން އެބަ ދެއޭ. ދާދި ފަހުން އަޅުގަ ނޑަށް ފެނުނު ކަމެއް ދަންނަވައިލާނަން. ވަކިވަކި ކަންކަމުގެ މައްޗަށް
ބިނާކޮށް ތަފާތުކުރުމެއް ބާއްވައިގެންނުވާނެ ކަމަށް ހުށަހެޅިފައި މި އޮތް ބިލުގެ 9 ވަނަ މާއްދާގައި އެބަ ބުނޭ. މިއާ
އެއްގޮތަށް އަޅުގަ ނޑަށް ފެނުނު ކަމަކީ، ސަރުކާރުގެ ފެކްޓްރީއެއް ހިންގާ ކުންފުންޏަކުން މުވައްޒަފުން ހޯދުމަށް ކުރި
އިޢުލާނެއްގައި ހަމަ ހުސް އަންހެން ބޭފުޅުން ބޭނުންވާ ކަމަށް. ފިރިހެނަކަށް ފުރުޞަތެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، ވަކި
ފިރިހެނުން ހޯދަން، ވަކި އަންހެނުން ހޯދަން މިގޮތަށް އިޢުލާންކުރުމުގެ ބަދަލުގައި އެ މަސައްކަތް ކުރެވޭނެ ކަމުގެ
ޤާބިލުކަން ހުރި ކޮންމެ މީހަކަށް ވެސް ވަޒީފާ އޮތްކަމަށް ދޭހަވާ ގޮތަށް މި ކަންކަން ކުރުމަކީ މި ގާނޫނު
ތަންފީޛުކުރުމަށް ފުރުޞަތު ލިބިގެންދާނެ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން. އަޅުގަ ނޑު ހަމައެއާއެއްކޮށް
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، ޚާއްޞަކޮށް ޙައްޤުތަކުގެ ތެރޭގައި ދަރިމައިވުން ނުވަތަ ދަރިމައިވުމުގެ ފުރުޞަތު އޮތުމާއި،
ވިހެއުން ނުވަތަ ވިހެއުމުގެ ފުރުޞަތު އޮތުމާއި ، ގާތުން ކިރުދިނުން ނުވަތަ ގާތުން ކިރުދިނުމުގެ ފުރުޞަތު އޮތުމުގެ
ވާހަކަ ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކޮށްފައިވޭ. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރުއަދާކުރަން ދާދި ފަހުން އިއްޒަތްތެރި
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ޢަބްދުاله ޔާމީން ވަނީ އެ މަނިކުފާނުގެ ސަރުކާރުގައި ވަޒީފާ އަދާކުރާ ހުރިހާ އަންހެން
ބޭފުޅުންނަށް ވެސް މިފުރުޞަތު ވަރަށް ތަނަވަސް ގޮތެއްގައި ފަހިކޮށްދެއްވާފަ. ގޭގައި ތިބެގެން ވެސް މިދެންނެވި
ހާލަތްތަކުގެ ދުވަސްވަރު ގޭގައި ތިބެގެން ވެސް ވަޒީފާގެ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެއްވޭނެ ލުއި ގޮތްތަކެއް ވަނީ
ހަމަޖައްސަވައިދެއްވާފަ. އަޅުގަ ނޑު އަދި އެއް ވާހަކަ ދަންނަވައިލާފައި ނިންމައިލާނަން. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން
ބޭނުންވާ ވާހަކައަކީ ، ކުޑަކުޑަ ވަގުތުކޮޅެއް ދެއްވާތި! އަޅުގަ ނޑުމެން ދާދި ފަހުން، އެންމެ ފަހުން ބޭއްވި ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއަށް ބޭފުޅަކު ހުށަހެޅުއްވި ކުއްލި މައްސަލައާ ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެން ވޯޓުދިން ގޮތަކާ ގުޅޭގޮތުން
އެމް.ޑީ.ޕީން ވަރަށް ބޮޑަށް ވަނީ އަޅުގނޑުމެންނަށް ނުރުހުން ފާޅުކޮށް ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް އޮޅޭގޮތަށް
59

ކަންތައް ކޮށްފަ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ ކަ ރަޕްޝަނުގެ މައްސަލައެއް އުފެދިގެން އުޅޭ މައްސަލައަކާ
ގުޅިގެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން އެންމެ ފަހުން ހުށަ ހެޅި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިމްތިޔާޒު ފަހުމީއަށް.
މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިމްތިޔާޒު ފަހުމީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީގެ ބިލެއް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި ކަމަށް
ޓަކައި ޕީ.ޕީ.އެމްގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަސްމާ ރަޝީދަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި އަޅުގަ ނޑުމެން
ހަމަ އެ ނޭވާގައި ވަރަށް ކަންބޮޑުވާ ކަންތައްތަކެއް އެބަ ފެނޭ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން އެކަމަނާ
ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ ޕާޓީ ން މި ބިލާ މެދުގައި ވިސްނުންފުޅު ހުރި ގޮތް ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ފަރާތުން
ފެންނަ ގޮތާ މެދު އަޅުގަ ނޑު ކަންބޮޑުވޭ. އެއް ޕާޓީއަކުން މި މައްސަލަ، މިފަދަ ބިލެއް ހުށަހަޅާއިރުގައި އެ ޕާޓީތަކަށް
ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ ގިނަ ފިރިހެން ބޭފުޅުން އެ ބިލާ އިދިކޮޅުހައްދަވާކަމީ އަރައިރުންތައް އިންތިހާއަށް އެކަމުގަ އި
ވެސް އޮތްކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަންގައިދޭ ކަމެއް. އަޅު ގަ ނޑުމެން އުފާކުރަނީ މިފަދަ މާޙައުލެއްގައި ވެސް މި
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ކިތަންމެ މަދު އަންހެން ބޭކަނބަލުން ތިއްބެވި ކަމުގަ އި ވީ ނަމަވެސް އެ ތިއްބެވި މަދު
ބޭކަނބަލުންނަކީ، އެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަކީ ހަމަ ނަމޫނާ ބޭފުޅުންގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑަށް ފާހަގަކުރެވެނީ.
މިސާލެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕާޓީގެ އިއްޒަތްތެރި އަންހެން މެންބަރުން؛ އީވާ ޢަބްދުاله، އެ އީ މި ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހަށް ލިބިވަޑައިގެންނެވި ފުރުޞަތުގެ އިތުރުން އެ ކަމަ ނާއަކީ އިންޓަރ ޕާލިމެންޓްރީ ޔޫނިއަންގެ މުޅި އޭޝިއާ
ޕެސިފިކް ތަމްސީލުކުރެއްވުމަށް ޓަކައި އިންޓަރ ޕާލިމެންޓްރީ ޔޫނިއަނުން ޢައްޔަންކުރައްވައި، ނޫނީ
އިންތިޚާބުކުރައްވާފައިވާ ބޭކަނބަލަކަށް އެބަ ވަޑައިގަންނަވާ. ސެލްފް މޭޑް ބޭބޭފުޅުން މި ތިއްބަވަނީ. ހަމައެއާއެކުގަ އި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕާޓީގެ އަލްއުސްތާޛާ މާރިޔާ އަޙްމަދުދީދީ؛ އެ ކަމަނާއަކީ އެމެރިކާގެ ސްޓޭޓް ޑިޕާޓްމަންޓުން މުޅި
ދުނިޔެއިން އެންމެ ހިތްވަރުގަދަ އަންހެން ބޭކަނބަލުންގެ ޝަރަފުވެރި އިނާމު ލިބިވަޑައިގެންފައިވާ، ހާސިލުކުރައްވާފައިވާ
ބޭކަނބަލެއް. ހަމައެއާއެކުގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމްގެ ހިތްވަރުފުޅަކީ ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ފިރިހެނަކަށް ދޫނުކުރާ ވަރަށް ވުރެ ހިތްވަރުގަދަ ބޭކަނބަލެއް. އެހެންވީމާ، ކިތަންމެ މަދު ފުރުޞަތެއް ލިބުނު ކަމުގައި
ވީނަމަވެސް މިފަދަ ކޮންމެ ޕްލެޓްފޯމަކުން އަންހެން ބޭކަނބަލަކަށް ފުރުޞަތެއް ލިބިވަޑައިގެންފި ކަމަށް ވާނަމަ، އެ
ދައްކަވާ ހިތްވަރާއި، އެ ދައްކަވާ ޢަޒުމާ މިއީ ހަމަ އަރައި ހުރި މިސާލުތަކެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން އަންހެން
ބޭކަނބަލުންނަށް ފުރުޞަތުތައް މި ޤައުމުގައި ހުޅުވެންވީ. މި ކަންކަމަށް ހުރަސްއަޅުއްވަ އި، މި ކަންކަން
60

ބަންދުކުރުމުގެ ވިސްނުންފުޅު ނުގެންގުޅެންވީ ސަރުކާރުން ވެސް. އަޅުގަ ނޑު އުފާކުރަނީ އަސްމާ ރަޝީދު މި ބިލު
މިގޮތަށް ހުށަހެޅުއްވި ކަމަށް ޓަކައި. އަޅޫގަ ނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ ދައުލަތުގެ ނިޒާމު އޮންނަ ގޮތުން ވަރަށް ގިނަ
ފަހަރަށް އަންހެން ބޭބޭކަނބަލުންނަށް ވަރަށް ގިނަ ފުރައްސާރަ، ދުއްތުރާތައް އެބަ ކުރިމަތިކުރުވާ. މިސާލަކަށް މާލޭގެ
ކޯޓުތަކުގައި ތިއްބެ ވުމަށް ޓަކައި މީގެ ކުރީގައި ފުރުޞަތު ލިބިވަޑައިގަތް 3 ފަ ނޑިޔާރަކު މި ވަގުތު ކޮބައިތޯ؟ އެއްވެސް
ބޭފުޅަކު ނެތް. ހައިކޯޓުގެ ފަ ނޑިޔާރު ކަމަށް އިސްކުރެއްވީ އެ ކޯޓު ގައި ހުންނެވި ތަޢުލީމީ ގޮތުން އެންމެ ޤާބިލު ބޭފުޅާ،
އަޒްމިރަލްދާ. މިއަދު ކޮބައިތޯ؟ ކޮންމެވެސް ރަށަކަށް އަރުވަ އިލާފައިވާ ފަދަ ހާލަތަކަށް ގެންނަވާފަ. އެހެން ރަށަކަށް
އަރުވަ އިލާފަ. އެ ދަރަޖައަށް ގެންނަވާފަ. އޭގެ ބަދަލުގައި ގްރޭޑް 5ގެ ތަޢުލީމީ ބޭބޭފުޅުން ހައިކޯޓުގައި އެ ތިއްބެވި
ތަޢުލީމީ ބޭބޭފުޅުންގެ އިސް ޤާޟީއެއް ގެ ގޮތުގައި، ނޫނީ އިސް ފަ ނޑިޔާރެއް ގޮތުގައި ޢައްޔަންކޮށްފަ. މިއީ ވަރަށް
ބޮޑެތި ފުރައްސާރަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަރަށް ބޮޑެތި ނާއިންސާފުތައް. ހަމައެއާއެކުގައި މަދަނީ ކޯޓުގައި މީގެކުރިން
މަސައްކަތްޕުޅުކުރެއްވި ޤާޟީ އަލްއުސްތާޛާ ޝުޖޫން. އެ ބޭފުޅާ މިއަދަކު ނެތް. އެ ބޭފުޅާގެ މައްޗަށް ވެސް ފަހުން
މައްސަލަތަކެއް ތުހުމަތުކުރެއްވީ ، އެ ބޭފުޅާ ހާމަކުރެއްވީ ފަ ނޑިޔާރުންނަށް ރިޝްވަތު އެބަ ދެއޭ އާއްމު ފަރާތްތަކުން.
ރިޝްވަތުދޭކަން ފާހަގަކުރެއްވުމާ އެކުގައި އެ ކަމަނާގެ މައްޗަށް އަނެއްކާ މައްސަލަ ބަލަން މި ފެއްޓެވީ. އެކަން،
ޙަޤީޤަތް ހާމަކުރެއްވި ކަމަށް ޓަކައި. ހަމައެއާއެކުގައި މަދަނީ ކޯޓުގައި އިންނެވި އަލްއުސްތާޛާ ނިހާޔަތު. ފިޔަވަޅު
އަޅުގަ ނޑު ހަނދާންވާ ގޮތުން މިހާރު އަޅުއްވައިފި. މާލޭގެ ކޯޓެއްގެ ފަ ނޑިޔާރުކަމުގެ ފުރުޞަތު ލިބުނު ކަމުގައި ވަނީ
ނަމަވެސް އެއީ ވެސް އަންހެނުންގެ ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތްކޮށްދީފާނެ ކަމަށް ޓަކައި، އެ ފިކުރު، ނޫނިއްޔާ އެ ހަމަހަމަކަން
ގެންގުޅުއްވަފާނެ ކަމަށް ޓަކައި ހިންގައި ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑު ތުހުމަތު އެބަ ކުރަންޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
މީގެ ކުރީގަ އި މަޖިލީހުގައި ވާހަކަފުޅުދެއްކެވި ބައެއް ބޭބޭފުޅުން އެބަ ވިދާޅުވޭ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކީއްވެގެންތޯ
އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެންބަރުން މި ރާއްޖެއަށް ރަނގަޅުވާނެ ކަހަލަ ބިލުތަކާ އެއްޗެހި ހުށަނާޅަނީ. އަޅުގަ ނޑުމެން ހުށަހަޅަމޭ.
މިއަދު މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅި ކުއްލި މައްސަލައަކީ އާދައިގެ ކަމެއްތޯ؟ ކުޑަ ކަމެއްތޯ؟ 1.5 ބިލިޔަން ކަޅު ފައިސާ
ދޮވުމުގެ ބޮޑު ބައިނަލް އަޤްވާމީ ވައްކަމުގެ ޖަރީމާއެއްގައި ބައިވެރިވިކަމުގެ ހެކިތަކާ އެކުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައެއް. މި މައްސަލަ ބަލައެއް ނުގަތް. ބޭރުކޮށްލީ. އަޅުގަ ނޑުމެން، ކީއްކުރަންތޯ؟ ރިޟްވާން،
ވަގަށް ނަގާފައި ރިޟްވާންގެ ޢާއިލާއިން މި މަޖިލީހަށް ހުށަނާޅާތޯ އެއް ހާސް ފަސް ސަތޭކައަށް ވުރެ ގިނަ މީހުން
ސޮއިކޮށްފައި ޕެޓިޝަނެއް ރިލްވާނަށް ވީގޮތް މައްސަލަ ބަލައިދިނުމަށް ޓަކައި؟ މިއަދާ ހަމައަށް އެ މައްސަލަ ވަނީ
ދިރުވައިލާފައި މި ސަރުކާރުގެ އަޣްލަބިއްޔަތާ އެކުގައި. ކިތައް ކޮމިޓީއަށްތޯ އެ މައްސަލަ ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން
ހުށަހެޅީ؟ މިއަދާ ހަމައަށް އެ މައްސަލަ ބައްލަވާފައެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، މިއީ ވަރަށް ކަންބޮޑުވާ ދަރަޖައަކަށް މި
ރާއްޖޭގައި މިހާރު މި އޮތް ސަރުކާރުން މިހެން އޮވެގެން، އަޣްލަބިއްޔަތު މަޖިލީހުގައި އޮވެގެން އަމިއްލަފުޅަށް ޕާޓީގެ
ފަރާތުން ހުށަހަޅުއްވާ ބިލުތަކަށް ވެސް އިދިކޮޅު ހައްދަވާ ތަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ. ވަރަށް ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް.
61

މިއީ ހަމަހަމަކަން ޤާއިމުކުރެވޭނެ ސަރުކާރެއް ނޫން ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދެކޭތީވެ، އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ޙަމްދަރުދީ ވެސް
ވަން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަޚު އަސްމާ ރަޝީދު، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ހުށަހެޅުއްވި ބިލު ރަނގަޅު ގޮތުގައި
ފާސްނުވެދާނެ ކަމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑު މިހާރު ބިރުގަންނަ ހިސާބަށް ގޮއްސި. އަޅުގަ ނޑު އު އްމީދަކީ މި ބިލު
ފާސްކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ފޭދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމްދީދީއަށް ފުރުޞަތުއަރުވަން.
ފޭދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމްދީދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަސްމާ ރަޝީދު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ޖެންޑަރ އީކްއަލިޓީގެ ބިލަށް އަޅުގަ ނޑު ވެސް ހަމަ ވަރަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ
ދަންނަވަން. މި ބިލަކީ މިއީ ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވަރަށް މުހިއްމު ބިލެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑު ދައްކާނީ،
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މި ބިލު ދިވެހިރާއްޖެއަށް މުހިއްމުވެގެން މި އަންނަނީ ދިވެހިރާއްޖެއަކީ ވެސް ބައިނަލް އަޤްވާމީ
މުޖުތަމަޢުގެ ތެރޭގައި ވާ ޤައުމަކަށް ވާތީއޭ. މިފަދަ ބިލެއް އޮތުމަކީ މިފަދަ ގާނޫނެއް ވުޖޫދުގައި އޮތުމަކީ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބޭނުންތެރި ކަމަކަށް ވާތީ އޭ. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރުވެސް މުޅި ދުނިޔެއަށް ބަލާއިރު ވެސް، އަދި
ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ރީޖަނަށް ބަލާއިރު ވެސް ދިވެހިރާއްޖެއަކީ އަންހެނުންނާއި ކުޑަކުދިންނާ، އަދި މުޅި
ޖުމުލަ ގޮތުގައި ހަމަހަމަކަމަށް ބަލާއިރު ވަރަށް ހަމަހަމަ ދަރަޖައެއްގައި ކަންތައްތައް ކުރެވެމުންދާ ޤައުމެއްކަން
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އެގޮތުން މި ސަރަހައްދުގެ ޤައުމުތަކަށް ބަލާއިރު ވެސް އަންހެނުންނަށާއި ކުޑަކުދިންނަށް ދެވޭ
ގެވެށި އަނިޔާއާއި އަދި އެހެނިހެން އަނިޔާތައް އެންމެކުޑަ ޤައުމަކީ މި ރާއްޖެކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން މިފަދަ
ގާނޫނެއް ވުޖޫދުގައި ނެތްކަމުގައި ވިޔަސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ފާހަގަކޮށްލަން އެބަޖެހޭ މިކަހަލަ
ގާނޫނެއް ނެތި ދިވެހިރާއްޖެ ވޭތުވެދިޔަ ދިގު މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ވެސް އަދި ޚާއްޞަކޮށް ރައީސް މައުމޫންގެ
ވެރިކަމުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަހަމަކަމަށް މަސައްކަތްކޮށްފައިވާކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އެގޮތުން،
ދިވެހިރާއްޖޭގައި މީގެ ކުރިންވެސް ފާހަގަކުރެވިގެންދިޔަ، އަތޮޅުތަކުގެ އަތޮޅުވެރިންނަށާއި އަދި ބައެއް ރަށްރަށުގެ
ކަތީބުންނަށް ވެސް އަންހެނުން ޢައްޔަންކުރެވިފައިވެ އޭ. ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން، ރާއްޖޭގެ އަތޮޅުތަކުގައި
އަންހެނުންގެ ކޮމިޓީތައް އުފައްދަވައިގެން އަންހެނުންގެ ޙައްޤުތަކަށް މަސައްކަތްކުރެވިފައިވާކަން. ދެން އަޅުގަ ނޑުމެން
އަންހެނުންގެ ވަޒީފާތަކާއި ފުރުޞަތުތަކަށް ބަލައިލާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކަންތައްތައް ރަނގަޅުކުރަން
މަސައްކަތްކުރަން މިހާރު ވެސް އެބަޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު ވެސް ދިވެހިރާއްޖެއަށް ބަލައިލާއިރު، އަޅުގަ ނޑުމެން
62

މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަށް ބަލާއިރު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ގާނޫނީ ލަފާދެއްވަން ވެސް މި މަޖިލީހުގެ މި ހުރިހާ
ފިރިހެނުންނަށް ވެސް މި ހުންނެވީ ހަމަ އަންހެން ބޭކަނބަލެއްކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އަޅުގަ ނޑު
ފަޚުރުވެރިވަން އެކަމަށް ޓަކައި. އެހެންނަމަވެސް، މި މަޖިލީހުގެ އިދާރީ މަސައްކަތްކުރަން ވެސް މި ތިއްބެވީ ހަމަ
ގިނައިން އަންހެން ބޭފުޅުންކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އެހެންވީމާ، އަންހެނުންގެ ފުރުޞަތުތައް ރާއްޖޭގައި މަދެއް
ނޫން. ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުގެ ސިވިލް ސަރވިސްގެ ވަޒީފާގެ ތެރޭގައި ވެސް ގިނަ ފުރުޞަތުތައް ލިބިފައި ތިބީ އަންހެން
ބޭފުޅުންނަށް. އަޅުގަ ނޑުމެން އެއްގޮތަކަށްވެސް އަންހެން ބޭފުޅުން ބާކީކޮށްލާކަށް ބޭނުމެއް ނޫން. އަންހެން
ބޭކަނބަލުންނަށް މިހާރަށް ވުރެ ވެސް އިތުރު ފުރުޞަތުތައް ލިބެން އެބަޖެހޭ. ގާނޫނުތައް ހެދިފައިވާ ގޮތުން މުހިއްމު
އިލެކްޝަންތަކަށް ވާދަކުރުމުގެ ފުރުޞަތުތައް މި އޮތީ ދެ ޖިންސަށް ހަމަހަމައަށް ހުޅުވައިލެވިފަ. ވާދަވެރި
އިންތިޚާބުތަކުގައި އެ ބޭފުޅުންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން މަރުޙަބާކިޔަން. އެހެންނަމަވެސް، ޕްރައިމަރީތަކުގައި
ވާދަކުރައްވައިގެން ، އިންތިޚާބުތަކުގައި ވާދަކުރައްވައިގެން އިންތިޚާބުތަކުގައި ކާމިޔާބު ހޯއްދެވުމަކީ ހަމަ އެ ބޭފުޅުންނަށް
ވެސް އޮތް ފުރުޞަތެއް. ރާއްޖޭގެ އާބާދީއަށް ބަލާއިރު އަންހެނުންގެ އާބާދީ މަދެއް ނޫން. ފިރިހެނުންނާ ހަމަ
އެއްވަރަކަށް އާބާދީ އެބައޮތް. އެހެންވީމާ، މި ފުރުޞަތުތައް މިހާރުވެސް ރާއްޖޭގައި ވަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް
ހުޅުވައިލެވިފަ. ދެން ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ވާހަކަފުޅުގައި މިތާގައި ކަ ރަޕްޝަނުގެ ވާހަކަ ދައްކާތީވެ
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި އެންމެ ބޮޑު ކޮރަޕްޝަނެއް ހިންގާފައި ވަނީ
ވޭތުވެދިޔަ ސަރުކާރުގައި ރައީސް ނަޝީދުގެ ސަރުކާރުގައި. އޭގެތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަން އޮތް 4.5
ބިލިޔަން ރުފިޔާގެ ވާހަކަ މިތާ އިއްޒަތްތެރި ބައެއް މެންބަރުން ވާހަކަފުޅުދައްކަވައިފި. އަޅުގަ ނޑަށްވުރެ ކުރީގައި
ދެންމެއަކު ވާހަކަދެއްކެވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް އުފާވޭ އެ ކަންތައްތައް އަލިއަޅުވައިލެއްވީތީވެ. އެއީ
ރާއްޖޭގެ ފަ ނޑިޔާރުންގެ ވާހަކަފުޅު ދައްކަވައިފި. އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަކުރަނީ ފަ ނޑިޔާރުގޭގައި ފަ ނޑިޔާރު މީހާ
ހުންނަވާއިރު އެއީ ގްރޭޑް 5ގެ ފަ ނޑިޔާރަކަށް ވަނީ. އެ ބޭފުޅާ ޖަލަށް ވަޑައިގަތީމަ ރާއްޖޭގައި ނެތްވަރުގެ
ފަ ނޑިޔާރަކަށްވޭ. ހައިކޯޓުގެ ފަ ނޑިޔާރު ވެސް ފަ ނޑިޔާރުގޭގައި ފަ ނޑިޔާރުކަން ކުރައްވާއިރު އެ ބޭފުޅާ ނެރުއްވާ
ޙުކުމެއް އެއީ ރަނގަޅު ޙުކުމަކަށް ނުވޭ. ހައިކޯޓުން ނެރޭ އެއްވެސް ޙުކުމެއް ރަނގަޅެއް ނޫން. ފަ ނޑިޔާރުގޭ ގައި އެ
ތިއްބެވީ އެއްވެސް އެއްޗެއް ނޭނގޭ ފަ ނޑިޔާރުންނަށް ވަނީ. ޖާހިލުންނަށް ވަނީ. ވަގުންނަށް ވަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އެ
ފަ ނޑިޔާރު މީހާއާ ދޭތެރޭގައި ކޮންމެވެސް ކުށެއް ސާބިތުވެ ފަ ނޑިޔާރު މީހާއަށް އަދަބެއް ނޫނީ ޙުކުމެއް އަންނައިރަށް
ނޫނިއްޔާ އެ މީހާ ޖަލަށް، ނޫނިއްޔާ އެ މީހާ އަރުވައިލެވޭ ހިސާބުން އެވަރުގެ ފަ ނޑިޔާރެއް ނުހުރޭ. މިއީ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދިމާވެގެން މި އުޅޭ މައްސަލައަކީ. އެހެންވީމާ، ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އޮޅުވައިލުމާއި،
މަކަރުހެދުމާއި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ބިރުދެއްކުމާ، މި ކަންތައްތައް ކުރަނީ. އަންހެނުންގެ ޙައްޤުތަކާއި ކުޑަކުދިންގެ
ޙައްޤުތަކަށް މިކަހަލަ ބިލެއް، ޚާއްޞަކޮށް މަޖިލީހަށް ވަދެގެންއުޅޭއިރު އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން ރާއްޖޭގެ މަގުތަކުގެ
63

މަތީގައި ކުޑަކުދިންނަށް ބިރުދައްކައި އަންހެނުންނަށް ބިރުދައްކައި ސްކޫލް ދޮށުގައި ފުރައްސާރަކޮށް މި ހަދަނީ
ކޮންބައެއްތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިލަން އެބަޖެހޭ. މި ކަންތައްތަކަކީ ވެސް މާލޭގަޔާ އި ރާއްޖޭގެ އަތޮޅުތަކުގެ ރަށްތަކުގައި
ޚާއްޞަކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ސަރުކާރަށް ނިސްބަތްވާ، އަބަދުވެސް އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރާ ދެކޮޅަށް މަސައްކަތްކުރާ
ނޫނީ އެ ބޭފުޅުންގެ އިދިކޮޅު ފިކުރުގެ މީހެއް ވެއްޖެއްޔާ އެ މީހެއްގެ އަންހެނުންނަށް، ނޫނިއްޔާ އެ މީހެއްގެ ދަރިންނަށް
މަގުމަތީގައި އުޅެން އުނދަގޫ އެބަވޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަޔާ އެއްކޮށް މިއަދު މިކަން ފާހަގަކޮށް އިދިކޮޅު
ފަރާތްތަކަށް ގޮވާލަން މި ބިލާ އެއްގޮތަށް މި ބިލުގައި މިހިރަ ކަންތައްތަކާ އެއްގޮތަށް ތި ބޭފުޅުން ވެސް ޢަމަލުތައް
ކުރިއަށް ގެންދަވާށޭ. اله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ފަރާތަކުން މި ބާވަތުގެ ޢަމަލެއް މިހާތަނަށް ފެނިފައެއް
ވެސް ނޯންނާނެ. ނުވެސް ފެންނާނެ. އެހެންވީމާ، މިއީ ރަނގަޅު ކަންތައްތައް. މި ކަންތައްތަކަށް އެންމެން ވެސް
ހިތްވަރުދޭން އެބަޖެހޭ އެއްބާރުލުންދޭންޖެހޭ. ވައްކަންކުރުމަކީ އެއީ ކޮށްގެން ވާނެ ކަމެއް ނޫން. އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން
މި ރާއްޖޭގެ ޚަޒާނާ އެއްކޮށް ދޮވެލި. އަޅުގަ ނޑުމެން މިދަނީ އެ މައްސަލަތައް ބަލަމުން. اله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެކަން
ބަލާނަން. މިއަދުގެ ސަރުކާރުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ވަގަށް ގޮވާއިރު މިހާތަނަށް ނެތް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއާ
ބެހޭގޮތުން އެއްވެސް އޮޑިޓް ރިޕޯޓެއް ނެރެފަ. އެއްވެސް ސަރުކާރުގެ ދައުލަތުގައި މި މަޖިލީހުން ނިންމައިގެން
އުފައްދާފައިވާ މުއައްސަސާއަކުން ނެތް އެ މަނިކުފާނާ ބެހޭ ގޮތުން އެއްވެސް ކަހަލަ ކުށެއް ސާބިތުކޮށް ނޫނީ ރިޕޯޓެއް
ނެރެފައެއް. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ ދައްކަންޖެހެނީ އެ ހިސާބަށް ދިޔައިމަ. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކަނީ ރިޕޯޓުތައް
ނެރެފައި، މި މަޖިލީހުން އުފައްދާފައިވާ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުން ރިޕޯޓުތައް ނެރެފައިވާ ވާހަކަ. އެހެންވީމާ ، މިކަމަށް
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ހިތާމަކޮށް މި ކަންކަން ހުއްޓާލަން ގޮވައިލަން. ދިވެހިރާއްޖެ ފަސާދަނުކުރުމަށް ގޮވާލަން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ
އިޤްތިޞާދު ފުނޑާނުލުމަށް ގޮވާލަން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެއްބައިވަންތަކަން ނަގާލަން މަސައްކަތްކުރުން ހުއްޓާލަން
ގޮވާލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑަށް މި ފުރުޞަތު ދެއްވީތީވެ އަޅުގަ ނޑު ހަމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ޝުކުރު
ދަންނަވަން. އަދި މި އިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން މިއަދުގެ ޖަލްސާގައި މި ބިލާ ބެހޭ ގޮތުން ފާޅުކުރައްވާ
ޝުޢޫރަށް ވެސް ހަމަ އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރު ދަންނަވަން. މި ބިލު ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި އިތުރަށް ތަރައްޤީކޮށް އިތުރަށް
ރަނގަޅުކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ހުރިއްޔާ ރަނގަޅުކޮށް އެންމެން އެއްބާރުލައިގެން މި ކަންތައް ނިންމާލުމަކީ އަޅުގަ ނޑު
ވެސް އެދޭ ކަމެއް. ސަރުކާރުން މި ބިލު ހުށަހެޅުއްވީތީވެ މެންބަރަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި ސަރު ކާރުން މި ބިލު
ފޮނުއްވައިދެއްވީތީވެ ސަރުކާރަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނަން މައްޗަންގޮޅީ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މާރިޔާ
އަޙްމަދުދީދީއަށް. އެއަށްފަހު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނީ ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު މުބީނަށް.
64

މައްޗަންގޮޅީ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މާރިޔާ އަޙްމަދުދީދީ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީގެ ބިލެއް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވީތީ މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު
އަސްމާ ރަޝީދަށް އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރު ދަންނަވަން. މިތާ ކުރިން ވެސް ފާހަގަކުރެވުނުހެން މިއީ ކިހާވަރެއްގެ ސިޔާސީ
ޢަޒުމެއް އޮވެގެން ހުށަހެޅިފައިވާ ބިލެއްތޯ އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސުވާލުއުފެދޭ. އެހެން މި ދަންނަވާލަންޖެހުނީ އެންމެ
ފުރަތަމައިނުން މި ބިލުގެ ނަން؛ އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނާ ހަމަހަމަކުރުމުގެ ބިލޭ ބުނަން ވެސް ލަދުން އުޅޭހެން
ހީވޭ. އެ ބައި ވެސް ގެންނަން ނުކެރިފައި މި އޮތީ. އިނގިރޭސި ބަހުން މީހުންނަށް އޮޅޭނޭ ކަހަލަ ގޮތަކަށް ، ނުވަތަ
އާއްމު އެހާ ބޮޑަށް ނުދަންނަ މީހުންނަށް ނޭނގިދާނެ ކަހަލަ ގޮތަކަށް ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ އެއީ ފާޑެއްގެ ކޮންސެޕްޓެއް
ކަމަށް ހަދައިގެން ކޮންސެޕްޗުއަލް ވާހަކައެއް، ނުވަތަ ޢިލްމީ ފެންވަރުގައި ދައްކާ ވާހަކައެއްހެން ދައްކައިގެންނެއް
މިކަމެއް ހަމަޔަކަށް ނޭޅޭނެ. ހަމަޔަކަށް އަޅުވަން ބޭނުމިއްޔާ ސިޔާސީ ޢަޒުމު އެގޮތަށް ހުރެ، އަންހެނުންނާއި
ފިރިހެނުންނާ ހަމަހަމަކުރުމުގެ ވާހަކަކަން މި ދައްކަނީ އެންމެ އާއްމު މީހާއަށް ވެސް އެނގޭނެ ގޮތަށް ބިލުގައި ވެސް
ނަން ބަދަލުކޮށް، އަދި ސިޔާސީ ޢަޒުމާ އެކީގައި މިކަން އެބަ ހުށަހަޅަންޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން މިތާ މިއަދު މި އިނީ މި
އަޑުއަހާލަން މިތާ މި ދެކެވޭ ވާހަކަތައް. ދައްކާއިރު ބައެއް ފަހަރަށް ހިތަށްއަރާ މިއީ ސަރުކާރުން ހުށަހަޅުއްވައިގެން
އުޅުއްވަންޖެހޭ އުޅުއްވާ ބިލެއް ބާއޭ. އެހެން މި ދަންނަވަނީ ކޮމިޓީއަށް ގެންގޮސް ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ ކިތަންމެ ކަމެއް
އެބަހުރިކަން ސަރުކާރުން މެންބަރުން ތެދުވެވަޑައިގެން އެބަ ވިދާޅުވޭ. އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާ އެއްގޮތަށްތޯ މި ބިލު އޮތީ
ވެސް އެބަ ބައްލަވަންޖެހޭ ކަމަށް އެބަ ވިދާޅުވޭ. މިހެން އެތައް ވާހަކަތަކެއް ދައްކަވަމުންދާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން
ހިތަށްއަރާ މިއީ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ބިލެއްތޯ. ޕީ.ޕީ.އެމުގެ ޕާލިމެންޓްރީ ލީޑަރު ތެދުވެވަޑައިގެން ވިދާޅުވީ،
މިކަހަލަ ބިލެއް މާރިޔާމެންނަށް ވެސް ތަރުޖަމާކޮށްލާފައި މި ތަނަށް ހުށަހަޅައިލެވުނީހޭ. ދަންނަވަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ
އިނގިރޭސި ތަރުޖަމާއެއްގެ ވާހަކަތޯ މި ދައްކަނީ، ނުވަތަ މި ރާއްޖޭގައި ކަންކަން ހުރި ގޮތް ބަލާފައި އެ ކަންކަމަށް
ބޭސްކޮށްގެން މި ރާއްޖެއަށް އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނާ ހަމަހަމަކަމެއް ނެތްކަން މި ރާއްޖޭގައި ގަބޫލުކުރެވިގެން
އެނޫން ގޮތަކަށް ރަނގަޅު ގޮތްތަކެއް އަންހެނުންނަށް ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި ހުށަހަޅައިގެން އުޅޭ ބިލެއްތޯ އެއީ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ސުވާލުއުފެދޭ ކަމަކީ. މިކަހަލަ ދިރާސާތަކެއް އޮވެގެން މިގޮތަށް ހުށަހަޅާ ބިލެއް ކަމަށް ވާނަމަ،
ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން އެ ބޭފުޅުންގެ ޕާލިމެންޓްރީ ލީޑަރު ތެދުވެވަޑައިގެން އެ ދަންނަވާ ވާހަކަހެން
މިތަނަށް ހަމަ މިހެން ޓްރާންސްލޭޓްކޮށްލާފައި ބިލެއް ހުށަހަޅައިލެވުނީސް ނޫންހޭ. މި އޮތް ހުރިހާ ދުވަހު ވެސް މިހެން
އޮތީހޭ، ތިމަންނާމެން ތާއީދުކުރީމުހޭ. މިކަހަލަ ގޮތަކަށް ނޫން ވާހަކަފުޅު ހުންނާނީ. މިއަށްވުރެ ރަނގަޅު ގޮތަކަށް މާ
އިޚުލާޞްތެރިކަމާ އެކީގައި މިކަމުގައި ވާހަކަފުޅު ދެއްކެވުނީސް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން
ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މިތާ ހަމަ ކުރިން ވެސް ބޭފުޅަކު ވިދާޅުވެއްޖެ. ލީޑަރަ ކަށް ވަންޏާ ފިރިހެން ވާންޖެހޭނޭ
65

ވިދާޅުވެ ، ލީޑަރުންނަކީ ހަމައެކަނި ފިރިހެނުންގެ ގޮތުގައި ތިބެންޖެހޭ ބައެއް ކަމުގައި ދެކެވަޑައިގަންނަވައިގެން
ވާހަކަފުޅުދައްކަވާ ތަން ވެސް ފެނިގެންހިނގައްޖެ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނޭ މި މަޖިލީހުގައި އަންހެން މެންބަރުންނާ
ދޭތެރޭގައި ކަންކުރާ ގޮތް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހަމަ މި މަޖިލިސް ތެރެއިން ފެނޭ، ކިތަންމެ ދުވަހަކު ޕީ.ޕީ.އެމް
ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުގެ ބައްދަލުވުން ނިމިގެން މިތާ އިންނަވާ އެ ބޭފުޅުންގެ ހަމައެކަނި އަންހެން މެންބަރު ލޮލުފުޅުން
ކަރުނަ ބާލުއްވައި އަޅުގަ ނޑުމެން ގާތަށް ވަޑައިގަންނަވާ ތަން އެ ބޭފުޅާއާ ދޭތެރެ މުޚާޠަބުކުރެވޭ، އަދި އެ ބޭފުޅާ
ދައްކަވަން ބޭނުންފުޅުވާ ވާހަކަ އެ ބޭފުޅާއަށް ދެއްކެވުމުގެ ފުރުޞަތު ޕާޓީ ތެރެއިން ނުލިބޭތީ. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ލޯ
ކުރިމަތީގައި ފެންނަ ކަންކަން. ވީމާ، މިގޮތަށް މި ހާލަތު ބާއްވައިގެން މިތަނަށް ގެނެސް ބިލެއްގެ ވާހަކަދައްކައިގެން
ތިމަންނާމެން މި އުޅެނީ ކަން ރަނގަޅުކުރާށޭ ކިޔައިގެނެއް މި ވާހަކަ ދެއްކުމަކީ ބޭނުންތެރި ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑަށް
ވެސް އެނގޭ އަންހެނުންގެ ސިޔާސީ އެހީތެރިކަން ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ބޭނުންފުޅުވާކަން. އެހެން މި ދަންނަވަނީ މި
ރާއްޖޭގައި 7 ފެބުރު ވަރީގައި ބޮޑު ބަޣާވާތެއް ކުރީމާ އިސް ސަފުގައި އަންހެން ބޭފުޅުން ތިއްބަވައިގެން އެ ބަޣާވާތުގެ
އަހުލުވެރިން ފަހަތަށް ޖައްސާލި ތަން އަޅުގަ ނޑުމެން ދުށީމު. އެ ދުވަސްވަރު ހަމަގައިމު ވެސް ހުރިހާ ފިރިހެން ބޭފުޅުން
އަޅުގަ ނޑުމެން ޕާޓީގައި ވިޔަސް ބުނަމުންދިޔައީ އަންހެން ކަނބަލުން ކުރިއަށް. އަންހެން ކަނބަލުން ކުރިއަށް މިހެން.
ލިބުނު އަނިޔާއަކަށް ވިސްނަވާކަށް ނެތް. އެ ބޭފުޅުން ނުކުމެވަޑައިގަތީ ޤައުމަށް ޓަކައި ރައްޔިތުންގެ ބާރު ރައްޔިތުންގެ
އަތްމައްޗަށް ގެނައުމަށް ޓަކައި، އެ ބޭފުޅުންގެ ދަރިންނާއި ދަރިންނަށް ޓަކައި. އެހެންވީމާ، މިހެން އަންހެނުން
ނުކުމެގެން މި މަސައްކަތްތައް ކުރޭ. އިންތިޚާބެއްގެ ތެރޭގައި ވިއްޔާ ދޮރުން ދޮރަށް ހިނގައި، މެނިފެސްޓޯ ވިއްކައި،
ވޯޓު ހޯދުމުގެ އެންމެ ބުރަ މަސައްކަތް ކުރަނީ ރާއްޖޭގެ އަންހެނުން. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެންމެންނަށް ފެންނަ
ތަނެއް. ހުރިހާ ތަނެއްގައި ވެސް އެކަން އެގޮތަށް ހިނގަނީ. ވީމާ، އަންހެނުން ރުއްސާލަން، ތިމަންނާމެން ދެން އަންނަ
ފަހަރަކު ހަމައެކަނި އެންމެ މެންބަރެއް ނޫނޭ ތިމަންނާމެން ޕާޓީ ތެރެއިން މި ތަނަށް ގެންނާނީ، އެހެން ބުނަންވެގެން
މިހެން އެކަން ނުކޮށް އިޚުލާޞްތެރިކަމާ އެކީގައި އަންހެނުންނަށް ރަނގަޅު ކަމެއް ކޮށްދޭ ނަމަ، މިއަށްވުރެ ރަނގަޅަށް
ކަންކަން ކުރާތަން ފެންނާނެ. ދަންނަވަންތޯ! މިތާ މަޖިލިސް ތެރޭގައި ތިބެގެން އެންމެ ފުރަތަމައިނުން ކޮމިޓީއަކުން
ބަލަން ސިވިލް ސަރވިސްގެ ކޮމިޝަންގެ އަންހެނަކަށް ގޯނާކުރީމާ އެ ކަންތައްތައް ވެސް ބަލައި ނިންމީމާ އެންމެ
ފަހުން ކޯޓުތަކަށް ގެންގޮސްގެން ވެސް އޭނާ އެ މަޤާމުގައި އިނދެވޭނެ ގޮތްގޮތް ހަދައިދީގެން މިކަހަލަ އެތައް ބައިވަރު
ކަންތައްތަކެއް ކުރި ތަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔަ. އަދި އޭގެ އިތުރަށް ނިމިގެންދިޔަ އާޚިރުގައި އޭނާ ރާއްޖެއިން
ބޭރުގައި ވަޒީފާއެއްގައި ހުންނަވާ އިސް ބޭފުޅަކަށް އެ ބޭފުޅާ ޢައްޔަންކުރެއްވީމާ ދެން އެތާ ތިބޭ އެހެން އަންހެން
މުވައްޒަފުންގެ ކަންތައްތަކާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ވިސްނާލަންޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން މިކަން ރަނގަޅަށް ކުރަން
ބޭނުމިއްޔާ ކީއްވެތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން އީކުއަލިޓީސް ކޮމިޝަނެއް މީގެ ދަށުން ނަހަދަންވީ؟ ކޮންމެ ބިލެއް އަންނައިރު
ކޮމިޝަނެއް ވެސް ހަދާ. ދުނިޔޭގެ އެހެން ތަންތަނުގައި ވެސް އީކުއަލިޓީސް ކޮމިޝަން ހުރޭ. އީކުއަލިޓީ ކޮމިޝަނަރެ އް
66

ހުރޭ. އެހެންވިޔަސް މި ދަންނަވާހެން އެ ތިބޭ މީހުން، މިކަހަލަ ކޮމިޝަންތައް ހަދައިގެން ތިބޭ މީހުން އަންހެނުންނޭ
ކިޔައިގެން، ކުޑަކުދިންނޭ ކިޔައިގެން ވާހަކަދެއްކީމަ ހިއުމަން ރައިޓް ކޮމިޝަންގެ ބޭފުޅުން ސޫމޯޓޯއޭ ކިޔައިގެން
ކޯޓުތަކަށް ދަމާތަން ފެނުނީ. ވީމާ، މިގޮތަށް ކަން ކުރަން ބޭނުން ކަމަށް ވަންޏާ މިކަހަލަ ކަމެއް ނުކުރެވޭނެ.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަބަދުވެސް މި ފެންނަނީ ޖެންޑަރ މިނިސްޓަރާ އަޅުގަ ނޑު މިދިޔަ ދައުރުގައި އަޅުގަ ނޑު
ސުވާލުކުރިން. ޓީވީ މޯލްޑިވްސްގައި އަންހެނަކަށް ފުރައްސާރަކޮށްގެން ކަން ހިނގަ އިދިޔަ ގޮތުގެ ވާހަކަ ހަވީރު ނޫހާއި
އެތައް ނޫހެއްގައި ވާހަކަދައްކާފައި އޮތީމަ އަޅުގަ ނޑު ބޭނުންވީ ޖެންޑަރ މިނިސްޓަރ މި ތަނަށް ވަޑައިގަންނަވައިގެން
ކޮންމެވެސް އެއްޗެއް ވދާޅުވަން. އެ މަނިކުފާނު އަޅުގަ ނޑަށް، އަލްއުސްތާޛު އަނިލް ޖަވާބު ދެއްވާފައި އޮތީ
ތިމަންނާއަކީ އެ ކަމާ ހަވާލުވެ ހުންނަ މީހާއޭ. ތިމަންނާއަކީ ޖެންޑަރ މިނިސްޓަރެއް ނޫނޭ. ބައްލަވާ! މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދު
ތެރެއިން ބަޔާން ދެއްވޭނެ އެތައް ގޮތެއް އޮވެއޭ. އިޚުލާޞްތެރިކަމެއް ހުރި ނަމަ، މަޖިލީހަށް ވަޑައިގަންނަވައިގެން
މިކަހަލަ ކަންކަމުގައި އެ ބޭފުޅާ ކަން ކުރައްވާނެ ގޮތުގެ ވާހަކަފުޅު ވެސް ވިދާޅުވެއްޖައިސް. އެހެންނަމަވެސް، ބޮލުން
ނައްޓާލައްވާފައި، އެއްފަރާތަށް، ޖައްސަވައިލައްވާފައި ފައިލްކޮށްލައްވާފައި އެންމެ ކުޑަވެގެން މީޑިއާއަކަށް އަރުއްވައި
ވެސް މިއާ ބެހޭ ގޮތުން ބަސްފުޅެއް ވިދާޅުވީކީ ނޫން. ވީމާ، މިއަދު މިގޮތަށް ލަދުން ތިބެގެން ދުރުގައި ތިބެގެން
ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީއޭ ކިޔާފައި އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނާ ހަމަހަމަކުރަން އުޅޭ ވާހަކައިގެ ބަސް ވެސް ބުނަންނުކެރޭ
ހާލު ބިލެއް ހުށަހަޅައިގެން މިތާގައި ހަމައެކަނި ބޭރުމީހުންނަށް ގޮތް ދައްކަން އުޅުމުގެ ބަދަލުގައި އިޚުލާޞްތެރިކަމާ އެކީ
އަންހެނުންނަށް ކަމެއް ކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި އެބަ ކަންތައްތަކެއް ކުރަންޖެހޭ. ތި ބޭފުޅުންނަށް ވެސް
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، މިތާގައި މި ފްލޯރގައި ދެއްކިއްޖެ ކުރީގައި ޖުޑިޝަރީގައި ވެސް ބޭފުޅުން ތިއްބެވި އަންހެން
ބޭފުޅުން. އެ އަންހެން ބޭފުޅުންނާ ދޭތެރޭގައި ކަން ކުރެވިގެންދިޔަ ގޮތް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެނގޭ މި މަޖިލީހުގައި
ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ ވާހަކަ ވެސް ދެއްކިން. އޭގައެއް ނުބުނޭ ވައްކަންކުރީމަ އަތް ކެނޑުމޭ އޮންނަނީ ވައްކަމުގެ
ޢުޤޫބާތަކަށް އެއްވެސް ބޭފުޅަކު ވިދާޅުވި އަޑެއް ނީވޭ. ކޮންމެހެން އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަ ވަނީކީ އަތްކަ ނޑަންޖެހެއެކޭ
ނޫން. އެހެންވިޔަސް އެ ވާހަކަ ނުދެކެވޭ ހާލު މިއަދު އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނާ ހަމަކުރާ ވާހަކަ ދެއްކީމަ ،
ހަމަހަމަކުރުމުގެ ވާހަކަ ދެއްކީމަ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ވާހަކަ އަންނާތީ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ވާހަކަ ދައްކަންޖެހެނީ.
އަޅުގަ ނޑުމެން ޝަރީޢާގެ އުސޫލުތައް ގެންގުޅެން ބޭނުންވާ ކަމަށް ވަންޏާ އޭގެ ޒާތުގައި އޮންނަ ގޮތަށް ހުރިހާ
ކަމެއްގައި ވެސް އެކަމާ ދޭތެރޭގައި ވިސްނަންޖެހޭނެ. އެކަމަކު، ހަމައެކަނި އަންހެނެކޭ ބުނާ ފަހަރު އަންހެނާއަށް
އަދަބުދިނުމަށް ޓަކައި އަންހެނުންގެ ކަންކަން އެކި ގޮތްގޮތަށް ހެދުމަށް ޓަކައި މިކަން ކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ އެއީ
ހިތާމަހުރި ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ އިޚުލާޞްތެރިކަން ނެތްކަން ފެންނަވަރޭ، އަންހެނުންނަށް ވަރިވީމަ މުދަލުން
ބައެއް ލިބެންޖެހޭނޭ ކިޔައިގެން ގާނޫނެއް މިތާގައި ވާހަކަދައްކާފައި އެ ގާނޫނު ކޮމިޓީއަށް ދިޔައިމާ ކިހާވަރަކަށް
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ވިސްނުންފުޅުގައި މިކަން ނެތީމަތޯއޭ ޕީ.ޕީ.އެމްގައި އާއްމު ޖަލްސާއަށް ނުކުމެވަޑައިގެން އެ ބިލު
67

އެ މަނިކުފާނު ތަޞްދީޤުކުރެއްވި ކަމަށް ވާހަކަފުޅުދެއްކެވެނީ. އެ ބިލު ތަސްދީ ގުކު ރެއްވުނުތޯ ނޫންތޯ ވެސް
ބައްލަވަ އިނުލެއްވުނީ އަންހެނުންނާ ދޭތެރޭގައި އިހުމާލުވުން. ވީމާ، ކުރީގައި ވެސް ހަމަ ދަންނަވާލިހެން ސިޔާސީ ޢަޒުމު
އޮވެ ، އަންހެނުންނަކީ ވެސް މި ރާއްޖޭގެ 1/2 ގެ މީހުން ކަމަށް ދެކި، ވޯޓުލައިގެން އިންތިޚާބުކުރަނީ ވެސް އަންހެނުން
ކަމަށް ގަބޫލުކޮށްގެން އަންހެނުންނަށް ދޭންޖެހޭ މަޤާމު އަންހެނުންނަށް ދިނުމަށް ޓަކައި ބިލެއް ގެންނަވައިގެން އެކަން
ކުރައްވައިފި ކަމުގައި ނުވާ ނަމަ، އަންހެނުންނަށް އެ ލި ބެންޖެހޭ ޙައްޤުތަކެއް ނުލިބޭނެ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު މުބީނަށް.
ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މުބީން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުރިމައްޗަށް ހުށަހެޅިފައި މި އޮތް ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ
ބިލަށް އަޅުގަ ނޑު ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން. އަދި މި ބިލު ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން
ހުށަހެޅުއްވި މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަސްމާ ރަޝީދަށް ވަރަށް އިޚުލާޞްތެރިކަމާ އެކު
އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރު ދަންނަވާލަން. އާދެ، މި ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ ބިލާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެން
ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވާދަވެރިން ވަރަށް ބޮޑަށް އެބަ ވިދާޅުވޭ، ސަރުކާރަށް
ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ މެންބަރުން މި ބިލުގައި ބައެއް ކަންކަން އިޞްލާޙުކުރަންޖެހޭ ވާހަކަ އެބަ ހުއްޓޭ ވިދާޅުވާތީ
ވަރަށް ބޮޑަށް އެ ބޭފުޅުން ކަންބޮޑުވެގެން އެބައުޅޭ. އާދެ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތަނަށް
ރައްޔިތުން ހޮވާފައި އިންތިޚާބުކޮށްފައި ފޮނުވާފައި މި ތިބީކީ ސަރުކާރުން ހަމަ ފޮނުވާހާ ހުރިހާ ގޮތަކަށް އެ އޮތް
ގޮތަކަށް ނިންމައިލާކަށް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޚިޔާލާއި މަޝްވަރާ ވެސް އެއަށް ލައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަ
ގޮތަކަށް ބަދަލުގެނެސްގެން ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ މަންފާކުރަނިވި ގޮތަކަށް ކުރިއަށްގެންދަން އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތަނަށް
އައި އްސަ މި ތިބީ. އެހެންނަމަ ، އަޅުގަ ނޑުމެން މިތަނަށް އައިސް ތިބޭކަށްނުޖެހޭނެ ޙަޤީޤަތުގައި. އެހެންވީމާ، ވަރަށް
ބޮޑަށް ރައްޔިތުންނަށް މިކަން އޮންނަ ގޮތް އޮޅުވާލުމަށް ޓަކައި ކުރެވޭ މަސައްކަތެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަނީ.
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ހިތަށްއަރާ މި ބޭފުޅުން މިހާ ބޮޑަށް ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީގެ ވާހަކަދައްކާއިރުގައި ކާށިދޫ ދާއިރާގެ ، 17
ވަނަ މަޖިލީހުގެ ކާށިދޫ ދާއިރާގެ ޕްރައިމަރީއެއް އެމް.ޑީ.ޕީން ބާއްވަން ތައްޔާރުވެ، އޭރުގައި ހޮވިވަޑައިގެންނެވި މެންބަރު
ޖާބިރާ ވާދަކުރެއްވި އަންހެން ބޭކަނބަލެއްގެ ޕްރައިމަރީއަށް 8 ގަޑިއިރަށް ވެފައި އޮއްވާ ރައީސް ނަޝީދު އެ ޕްރައިމަރީ
ކެންސަލްކުރެއްވީ. މިއީތޯ މި ބޭފުޅުން މި ދައްކާ އީކުއަލިޓީއަކީ؟ ކޮން ގޮތަކުންތޯ މި ބޭފުޅުންނަށް އީކުއަލިޓީ މާނަ މި
68

ކުރެވެނީ އަޅު ގަ ނޑު ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ސުވާލު އުފެދޭ. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ އެމް.ޑީ.ޕީ ގެ މެންބަރުން ދެން އެމް.ޑީ.ޕީން
ވާހަކަދައްކަވާ މެންބަރަކު މިއަށް ޖަވާބު ދެއްވާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އުއްމީދުކުރަން. އާދެ، އަޅު ގަ ނޑުމެން
ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ދައްކާލަން މި އުޅެނީ ވަރަށް މުހިއްމު ވާހަކަތަކެއް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ މެދުގަ އި
ހަމަހަމަކަން؛ އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންގެ މެދުގައި ހަމަހަމަކަން އޮންނަ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކަނީ. ޙަޤީޤަތަކީ
މިއަދާ ހަމައަށް އައިއިރުގައި އަޅުގަ ނޑު ހަމަ އެންމެ ބޮޑަށް ބަލައިލަން ބޭނުންވަނީ މި ބޭފުޅުންނަށް މި ލިބިލެއްވި
ފުރުޞަތުގައި މި ބޭފުޅުން ކޮންކަމެއްތޯއޭ އަންހެން ބޭފުޅުންގެ ޙައްޤުތައް ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި ކުރެއްވީ. ކޮން ކަމެއްތޯ
މި ބޭފުޅުންނަށް ކުރެވިގެންދިޔައީ. މި ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ލިބިލެއްވިއޭ ދެ އަހަރާއި ބައި. ކޮންކަމެއްތޯ މި ބޭފުޅުންނަށް
އަންހެން ބޭފުޅުންގެ ޙައްޤުތައް ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި ކޮށްދެވުނީ. އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ހަމައަށް މި ޖީލުތައް
އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ހަމައަށް އައިއިރުގައި އަންހެނުންގެ ކޮމިޓީއެއް އެބަ އިންތިޚާބުކުރެވޭ. އަންހެނުންނަށް ލައްކަ ގިނަ
ފުރުޞަތުތައް މި ޤައުމުގައި ދެވެމުން މި އައީ. ދެން މިތާގައި އަޑަށް ބާރުލާފައި ރާއްޖޭގައި ތިއްބެވި އަންހެން
ބޭފުޅުންގެ ހިތްތަކާ ކުޅޭކަށެއް އަންހެން ބޭފުޅުންގެ ވާހަކަ މިތާ ދައްކާކަށްނުޖެހޭ. މިއީ ދެ ޖިންސްގެ ހަމަހަމަކަމުގެ
ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކަނީ. ޖެންޑަރ އީކުއެލިޓީ ބިލެއްގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން. ހުސް އަންހެން
ބޭކަނބަލުންގެ ވާހަކައެއް ނޫން އަޅުގަ ނޑުމެން މިތާ މި ދައްކަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، މިއީ ވަރަށް ބޮޑަށް
މި މުޅި އެތި އޮޅުވާލުމަށް ޓަކައި ބައެއްގެ ޖަޒުބާތުގައި ޖައްސައިގެން އެ ބަޔަކު އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ދޭތެރޭ ނަފްރަތުކަން
އުފެއްދުމަށް ޓަކައި މި ލިބޭ ކޮންމެ ފުރުޞަތެއްގެ ބޭނުން މި ބޭފުޅުން ކުރައްވަމުން މި ދަނީ. މިއީ ވަރަށް ބޮޑު ގޯހެއް
އިނގޭތޯ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން އޮތީ ތި ބޭފުޅުންގެ ވެސް އިޚްލާޞްތެރިކަމެއް އޮތިއްޔާ ތި ބޭފުޅުންގެ ވެސް
ކޮންޓްރިބިއުޝަން މިކަމަށް ދެއްވާށޭ. ތި ބޭފުޅުންގެ ޕްރައިމަރީތަކުގައި ވެސް ތި ބޭފުޅުން ފުރުޞަތުތައް ދެއްވާށޭ
އަންހެން ބޭފުޅުންނަށް ވެސް ހަމަހަމަކަންމަތީގައި ކުރިއަށްދިއުމުގެ. ޕާޓީގެ އިސް ސަފުގައި ވެސް ކުރިއަށްދާން ދެއްވާށޭ
އަންހެން ބޭފުޅުންނަށް ފުރުޞަތުތައް. ކީއްވެގެންތޯ އެ ފުރުޞަތުތައް ނުދެއްވާ ހަމަ އަބަދާއިއަބަދު ސަރުކާރަކަށް މި
ކަންކަން އަޅުވަމުން ގެންދަވަންވީ؟ އެހެން ނަހައްދަވަންވީ. އާދެ! އަޅުގަ ނޑު ހަމަ އިލްތިމާސްކުރަން ހުރިހާ
ވުޒާރާތަކުން ވެސް، ހުރިހާ ފަރާތްތަކުން ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްތަކެއް ކުރާއިރުގައި މީގައި އެންމެ މުހިއްމު
ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދެކެނީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ގާނޫނުތަކެއް ހެދުމެއް ނޫން މުހިއްމީކީ. މި ކަންކަން،
އެންމެން މުހިއްމު ކަމަކަށް ވެގެން އަންނާނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިޚްލާޞްތެރިކަން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިޚްލާޞްތެރިކަމާ
އެކު ކަމެއް ކުރަން ރަނގަޅު ނިޔަތުގައި ނިކުމެގެން މެނުވީ އަޅުގަ ނޑުމެން ހާސިލުކުރަން މި އުޅޭ ލަ ނޑުދަ ނޑިތަކެއް
ހާސިލުނުކުރެވޭނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން މިފަދަ ގާނޫނުތައް ހަދާފައި ކިތަންމެ ބައިވަރެއް ވެސް ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް
ގެންދެވިދާނެ. އެހެންނަމަވެސް، މި ހުރިހާ ވުޒާރާތަކެއްގެ ހުރިހާ ފަންތިއަކުން، ހުރިހާ ގިންތިއަކުން އަޅުގަ ނޑުމެން
ޖެހޭނެ މިއަށް އެއްބާރުލުން، އެހީތެރިކަން ދެއްވަން. އެހެންވީމާ، ހަމައެކަނި މިއިން ލިބޭ ކޮންމެ ފުރުޞަތެއްގައި
69

އަޅުގަ ނޑުމެން ސިޔާސީ މަޤްޞަދެއް ހާސިލުކުރުމަށް ޓަކައި ވާހަކަތަކެއް ދައްކާލައިގެން މިކަންކަމެއް ނިމިގެން
އަންނާނެ ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑު ނުދެކެން. ވަކިން ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން މިހެން ހުށަހެޅިގެން
އަންނަ ބިލެއްގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މުޅިން ވެސް މި ދައްކަނީ އަންހެން ބޭފުޅުންގެ ވާހަކަ. ކޮންމެހެން އަންހެން
ބޭފުޅުންގެ ވާހަކަތަކެއް ނޫން މީގައި މުހިއްމުވެގެން މި އުޅެނީ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި އުޅެނީ؛ ހަމަހަމަކަން ގެންނާނެ
ވާހަކަތައް އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކަނީ. އަޅުގަ ނޑުމެން ދައްކަން މި ޖެހެނީ ޖިންސީ ތަފާތުކުރުންތަކެއް ނެތި ކަންކަން
ކުރިއަށް ގެންދާނެ ގޮތުގެ ވާހަކަ. ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަކީ ހަމަހަމަ ބައެއްގެ ގޮތު ގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރިއަށްދެވޭތޯ
އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަމުން މި އަންނަނީ. އެހެންވީމާ، މުޅި މަފްހޫމު އޮޅުވާލުމަށް ޓަކައި ބަޔަކު
މަސައްކަތްކުރަމުންދާތީ މިއީ ވަރަށް ބޮޑު ގޯހެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ކަމަށް މިހެން ފުރުޞަތު ދެވިގެންނުވާނެ.
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކަނީ އަބަދު ރައްޔިތުންނަށް ރަނގަޅު ހެވާއި ލާބަޔަށް މަންފާކުރަނިވި ކަންތައްތަކެއް.
އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް ހަމަ ގަބޫލުކުރަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކަންކަން ނެގޭނީ، ކަންކަން ބެލޭނީ ދުނިޔޭގައި
ކުރިއަރާފައި އޮތް ޤައުމުތަކުން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނަމޫނާއަކަށް ބެލޭ ޑިމޮކްރަސީ، މި ބޭފުޅުން
މި ގަބޫލުކުރާ ޑިމޮކްރަސީ ހަމަތަކުގެ މަތީން ކަންކަން ކުރެވޭތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތް މި ކުރަނީ.
އެހެންނަމަވެސް، މި ކޮރަޕްޝަނުގެ ވާހަކައެއް ވެސް، ފަސާދައިގެ ވާހަކައެއް ވެސް ހަމަ މުޅިންވެސް މި ބޭފުޅުން
ކުރި އެއްވެސް ކަމެއް ނެތް ކަމަށް ހަދާފައި އެހެން ބޭފުޅުންގެ ބޮލަށް ކަންކަން ޖަހަން މަސައްކަތް ކުރަމުން އަންނަނީ.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އޮޑިޓު ރިޕޯޓުތަކުން އެބަ ފެނޭ 4 ބިލިޔަންގެ ޚިޔާނާތެއް. ބޮޑުސިންގާ ޚިޔާނާތެއް ވެފައި އޮތް ތަން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަފެނޭ. ކިހިނެއްތޯ އެ ވާހަކަ ނުދައްކާ ހަމައެކަނި މިއަދުގަ ފެނިގެން މި އުޅޭ؛ މިއަދުގެ ޚިޔާނާތް
އޮތީމަ މި ސަރުކާރުން އެކަމަށް އިސްނަގައިގެން އެކަމުގެ ޚިޔާނާތުގަ އި ބައިވެރިވާ ފަރާތްތައް؛ ޝައްކުކުރެވޭ
ފަރާތްތައް އެ ތިބީ ހައްޔަރުގައި މިއަދު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކީއްވެގެންތޯ މިހާ ބޮޑަކަށް ރައްޔިތުން ދަލުގައި
ޖައްސަން، މިހާ ބޮޑަކަށް ރައްޔިތުންނަށް؛ އިންސަލްޓުކުރުން މިއަށް މި ކިޔަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން އިނގޭތޯ. ވަރަށް ބޮޑު
ބޭއިންސާފަކުން މި ކަންތައްތައް ކުރަމުން މި ދަނީ. ވަރަށް ބޮޑަށް ކަންކަން އޮޅުވާލުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްކުރަމުން މި
ދަނީ. އަޅުގަ ނޑުމެން މީގެކުރީގައި އެމް.ޑީ.ޕީއާ އިދިކޮޅަށް ތިއްބެވި ބޭފުޅުން ވެސް މި ކަންކަމަށް ގޮވާލައި މިއަދު
ކުއްލިއަކަށް އޭގެތެރެއަށް ދޮންނަމެޝިނަކަށް ވަދެގެން ރީއްޗަށް ހުދު ފޮތިކޮޅަކަށް ވެގެން ނިކުމެ ތިބޭ ތަން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ. އެހެންވީމާ، މިއީ އިޚްލާޞްތެރިކަމެއް ހުރެގެން ކުރެވޭ މަސައްކަތެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް މިއަދު މިކަމާ ވިސްނާ. އޭގެ ނަތީޖާ މިއަދު ފެންނަމުން މި ދަނީ. އަޅުގަ ނޑުމެން
ބޮޑެތި ރަށްރަށަށް އަރަ އިލީމަ، ތިނަދޫ ކަހަލަ ބޮޑެތި ރަށްރަށަށް އަރައިލީމަ މީގެ ކުރިން އެމް.ޑީ.ޕީގެ ހަމަ އިންތިހާއަށް
ސަޕޯޓު އޮތް ރަށްރަށުގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކަނީ. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނާ އެއްކޮށް ލެނބިފައި މި ރަށްރަށް
މިހިރީ. ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން މި އަންނަނީ ސަރުކާރާ ދިމާއަށް ލެނބެމުން. މި ކަންކަމާ ދޭތެރޭ މިއަދު ވިސްނާ
70

ރައްޔިތުން އެބަ. އެހެންވީމާ، މިހެން އަންނަ ކޮންމެ ބިލަކަށް ބޮޑު ސިޔާސީ މަޤްޞަދުތަކެއް ހާސިލުކުރުމަށް ޓަކައި
ވާހަކަތަކެއް ދައްކަމުންދާ ތަން މި ފެންނަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މަޚްލޫފަށް 3 މިނެޓުގެ ފުރުޞަތެއް.
ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މަޚްލޫފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރާއްޖޭގެ އެކި ރަށްރަށުގެ ހާލަތު، އެ ރަށްރަށުގެ ރައްޔިތުންގެ ވިސްނުމާއި
ފިކުރު ހުރި ގޮތެއް ހަމަގައިމު ވެސް އަޅުގަ ނޑަކަށް ހިއެއްނުވޭ މިހާރު ރާއްޖޭގެ ވެރިކަމުގައި ހުންނެވި ޢަބްދުاله ޔާމީން
ޢަބްދުލްޤައްޔޫމަށް، ނޫންނަމަ އަދި އެ މަނިކުފާނު އަރިހުގައި ދަތުރުކުރައްވާ ބޭބޭފުޅުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެހެން.
އެއީ އެންމެ ފަހުން ވެސް އެ ވިދާޅުވި ރަށް ތިނަދޫއަށް ވަޑައިގެން ހަމައެކަނި ބަނދަރުމަތީ އުޅުއްވާފައި ރަށުން
ފައިބާވަޑައިގަތީ. އެހެންވީމާ، ބަނދަރުމަތިން ފެންނަ މަންޒަރެއް އެކަނި ޙަޤީޤަތުގައި އެ ބޭފުޅުންނަށް އެ
ސިފަކުރެވިގެންދަނީ. ދެން ވަރަށް ބާރުލާފައި ވިދާޅުވެއްޖެ، ތިމަންނަމެން ބޭނުންވާ ގޮތަކަށޭ އަދި މި ތަނުގައި މި
ކަންކަން ކުރާނީ. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބޭނުންފުޅުވާ ގޮތަކަށް ނޫނޭ. އެއީ ހަމަ އަމިއްލަފުޅަށް، އަމިއްލައަށް ކުރެވޭ
މަލާމާތް އިނގޭތޯ. އެއީ ހަމަ މި ތަނުގައި ޕީ.ޕީ.އެމަށް ނިސްބަތްވަޑައިގަންނަވާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ހަމަ
ވޯޓު ވެސް ދެއްވަންޖެހޭނީ، ވާހަކަ ވެސް ދައްކަވަންޖެހޭނީ ހަމަ ސީދާ ރައީސް ޔާމީން ބޭނުންފުޅުވާ ގޮތަށް. އެހެންވީމާ،
ތިމަންނަމެންގެ މާ އަމިއްލަ ގޮތްތަކަކަށް ، އަމިއްލަ ވިސްނުމެއްގަ އި، ފިކުރެއްގަ އި، މަސައްކަތްކުރެވޭ ކަމަށް ވާނަމަ
މިއަދު ވެސް މިތަނަށް އެ ހުށަހެޅުނު މައްސަލަ، ކުއްލި މައްސަލައިގަ އި ހަމަގައިމު ވެސް މި ތަނުގައި ބަހުސްކުރުމަށް
ޓަކައި ފުރުޞަތު ހުޅުވާލީސް. އާދެ! ދެންމެގައި މިތާ ބައެއް އެހެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް ފާހަގަކުރެއްވިހެން،
އަސްމާ ރަޝީދު؛ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަސްމާ ރަޝީދުގެ ވިސްނުންފުޅަކީ، ނޫންނަމަ ބޭނުންފުޅަކީ މިކަން މިގޮތަށް
އޮތުން ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ގަ ބޫލުކުރެވޭ އިނގޭތޯ. އަޅުގަ ނޑާ އެކީ ގައި އެހެން މަސައްކަތްކޮށްފައި ހުރީމަ. އެކަމަކު،
އަސްމާ ރަޝީދާ ދޭތެރޭގައި ކަންތައް ކުރެވުނު ގޮތް ކުޑަކުޑަކޮށް ދެންމެ މާރިޔާ އަޙްމަދުދީދީ އެ ފާހަގަކުރެއްވީ
ދެއްތޯ. އަޅު ގަ ނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގައި ޕީ.ޖީ؛ އަޅުގަ ނޑު ޕީ.ޕީ.އެމްގަ އި ހުރިއިރުގަ އި ޕީ.ޕީ.އެމް ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުގައި
ކިތަންމެ ދުވަހު އަޅުގަ ނޑުގެ ލޮލުން ދުށުނީމޭ އިނގޭތޯ އަސްމާއްތަ ރުއްވާލި ތަން ކަރުނަ އަންނަ ވަރަށް. ދެން ކޮން
ޖެންޑަރ އީކުއެލިޓީއެއްގެ ވާހަކައެއްތޯ. މިކަން ކުއްލިއަކަށް އައިސްގެން މިއުޅޭ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ހަމަ ގަބޫލުކުރެވެނީ
މިހާރު ބޭރުދުނިޔޭގެ އެކި ފަރާތްތަކުން، އދ. އާއި ކޮމަންވެލްތު ފަދަ ދިމަދިމާލުން މި އަންނަ ޕްރެޝަރުގެ ތެރެއިން
ކުޑަކުޑަ ދުލެއް ދޭ ކަހަލަ ގޮތެއް ޙަޤީޤަތުގައި ސިފަކޮށްދިނުމުގެ މަޤްޞަދުގައި. މި ބިލު ހުށަހެޅުމުގެ ސަބަބުގައި
71

އެބައޮތް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީން ރައްޔިތުންނަށް ލިބިދީފައިވާ ޙައްޤުތައް ކަށަވަރުކުރުމުގެ ތެރެއިން ، އެ
ހަމަހަމަކަން އަންހެނުންނަށް ފޯރުކޮށްދިނުން ކަމަށް. މި ސަރުކާރަކީ އެ ޙައްޤުތަކުގެ ވާހަކަ ދައްކަން އެންމެ ރަނގަޅު
ސަރުކާރެއް ނޫން. އިއްޔެގަ އި ބާރީގެ ފޮޓޯއެއް ނަގައިގެން އެހެރީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމީ ކުޅުންތެރިއެއް، އަޑުބަރޭ
ތިން ދުވަހަށް ޖަލަށް ލާފަ. ފޮޓޯއެއް ނަގައި ގެން. އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެންބަރެއް. ޙަސަން، ހަސަންޓޭ ދުޢާކޮށްގެން 10
ދުވަހަށް ޖަލަށް. މުޒާހަރާކޮށްގެން ކިތައް މީހުންނަށްތޯ އަނިޔާކޮށްފައި ގެންގޮސްފ ޖަލަށްލަނީ އެއްވެސް ކަމަކާ ނުލާ؟
ކިތައް އަންހެނުންގެ މޫނުމައްޗަށްތޯ ކޮންމެ ދުވަހަކު އެ މީހުން ފޫހިވީމަ އެ ފިތާލަނީ ޕެޕަރސްޕްރޭ ފުޅިއެއް.
އެހެންވީމާ، ޙައްޤުތަކެއް ކަށަވަރުކޮށްދިނުމަށް، ޙައްޤުތަކެއް ރަނގަޅުކޮށް ރައްކާތެރިކޮށްދިނުމުގެ ވިސްނުމުގައި މި ތަނަށް
ހުށަހަޅާ ބިލެއް ގޮތަށް މި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އައިމަ އަޅުގަ ނޑު ގާތަށް އަންނަނީ ހިނި. މި އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަނީ
ބޮޑު ޖޯކެއް ގޮތަށް. މި ސަރުކާރަކީ، ޚާއްޞަ ކޮށް ރައީސް ޔާމީނަކީ ރައްޔިތުންގެ ކަށަވަރުކޮށް އެ ވާހަކަދެއްކުމުގެ
އެއްވެސް ކަހަލަ ހައިސިއްޔަތެއް އޮތް މީހެއް ނޫން. އެ ފުރުޞަތެއް ނެތް. ދެން ހަމަ މި ތަނުގައި މި ވާހަކަތައް ދެކެވޭ
ކޮންމެ ފަހަރަކު އަޅުގަ ނޑަށް އެބަ ފެނޭ ޕީ.ޕީ.އެމަށް ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ މެންބަރުން ރައީސް ޔާމީން ވަގަށް
ނަންގަވައިގެން އުޅުއްވާ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލިނގިލީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ސަޢުދު ޙުސައިނަށް.
ވިލިނގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ސަޢުދު ޙުސއިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީގެ ބިލު ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މަޖިލީހަށް
ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި ކަމަށް ޓަކައި މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަސްމާ ރަޝީދަށް ޝުކުރު
ދަންނަވަން. އާދެ! އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން ދިވެހި ތާރީޚުގައި ވެސް މިހާރު ނުދެކޭ ފަދަ އިޖުތިމާޢީ
ރައްކާތެރިކަމެއް ދިވެހިރާއްޖެއަށް ރައީސް ޔާމީން މި ވަނީ ހުށަހަޅުއްވަ އިދެއްވާފަ. އޭގެތެރެއިން ގާނޫނީ ގޮތުން
އެކަންކަން ފުރިހަމަކުރެއްވުމަށް ޓަކައި އެ މަނިކުފާނުގެ އިސްނެންގެވުމުގެ މަތީން ސަރުކާރުން މި ވަނީ މިފަދަ ޖެންޑަރ
އީކުއެލިޓީ ހަމަހަމަކަން ޤާއި މުކުރުމަށް ޓަކައި އެކަށައަޅުއްވަ އި ބިލެއް ފަރުމާކުރައްވާފައި މަޖިލީހަށް މި އޮތީ
ހުށަހަޅުއްވާފަ. ހަމައެއާއެކީ އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކުރައްވަން ބޭނުން، ދިވެހި ތާރީޚުގައި ރައީސް މައުމޫން
އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންގެ ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތްކޮށްދެއްވުމަށް ޓަކައި މި ދިވެހި ޤައުމަށް ކޮށްދެއްވާފައި ހުރި އަގުހުރި
މިންނަތް މަސައްކަތްޕުޅުތަކަށް މި ފުރުޞަތުގައި އެ މަނިކުފާނަށް ވަރަށް ޚާއްޞަ ޝުކުރެއް ދަންނަވާލަން ބޭނުން. އެ
މަނިކުފާނުގެ ޒަޢާމަތުގައި ދިވެހި ތާރީޚު ނުދެކޭ ފަދަ ބޮޑެތި ކުރިއެރުންތައް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަންހެންވެރިންނާއި އަދި
72

ފިރިހެންވެރިންނަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ކުރިއެރުންތައް އެކިއެކި ސިފަސިފައިގަ އި، އެކިއެކި ޙައްޤުތައް ބައިނަލްއަޤްވާމީ
މުޢާހަދާތަކުގައި ބައިވެރިވުމަށް ފަހު ކުރިއެރުން ހޯއްދަވައިދެއްވާފައި ވަނީ. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން މިއަދު
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދިމާވެފައި އޮތް އެންމެ ބޮޑު ގޮންޖެހުންތަކުގެ ތެރޭގައި މި ބިލު ފަރުމާކުރެވިގެން އައި ގޮތުން، މި
ބިލުގައި މިނިސްޓްރީ ނުވަތަ މިކަމާ ބެހޭ ވުޒާރާތަކުން އަދާކުރަންޖެހޭ އިސް ދައުރުތަކުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް
އުފަލާއެކު ފާހަގަކުރަން ބޭނުން، ލޯކަލް ކައުންސިލްތަކަކީ މިނިސްޓްރީތަކުގެ އެޖެންޓުންތަކުގެ ގޮތުގައި މަސައްކަތްތައް
ކުރެއްވުމުގެ ގާނޫނީ ބާރުވެރިކަން މި ގާނޫނުން ފަހިކޮށްދެއްވާފައި އެބަހުރި. އެހެންވީމާ ، އަޅުގަ ނޑު މި ފުރުޞަތުގައި
ގޮވާލަން ބޭނުން، ކޮމިޓީ މަރުހަލާގައި ބިލު ފަރުމާކުރެވިގެންދާއިރު ކައުންސިލްތަކަށް ބާރުވެރިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ
އިތުރުން މި ބިލު ރާއްޖޭގެ އެކިއެކި ކަންކޮޅުތަކުގަ އި މި ބިލަށް އަންހެންވެރިންނާ އަދި ޚާއްޞަކޮށް ދެ ޖިންސް ގެ
ހަމަހަމަކަން ޤާއިމުކުރެއްވުމަށް ޓަކައި ރާއްޖޭގެ އެކިއެކި ކަންކޮޅުތަކުގައި ޤާއިމުކުރާނެ އު ސޫލުތައް؛ އަންހެން ކޮމިޓީ
ފަދަ ތަންތަނާއި އަދި ޖަމުޢިއްޔާ ޖަމާޢަތްތައް ބާރުވެރިކުރެވޭނެ އިންތިޒާމުތަކެއް މީގެތެރޭގައި ހަމަޖެހިގެންދިއުމަކީ މި
ބިލު އިތުރަށް ފުރިހަމަވެގެންދާނެ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރަން. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން، ދިވެހި ތާރީޚުގައި
ނުދެކޭ ފަދަ އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމެއް ދިވެހި ދައުލަތުން މިއަދު ރައީސް ޔާމީން ދިވެހި ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް
ގެނެސްދެއްވަމުންދާއިރު ދިވެހި ހަމަ މި ފަހުގެ ތާރީޚުގައި އަންހެންވެރިން ގޭގައި ތިބެގެން ވަޒީފާއަދާކުރުމުގެ ފުރުޞަތު
ވެސް މި ވަނީ ޤާއިމުކޮށްދެއްވާފަ. އެހެންވީމާ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކަންބޮޑުވެގެންއުޅޭ މައްސަލަތަކުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑު
މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން، އެމް.ޑީ.ޕީން އިސްނެންގެވި ބައެއް މެންބަރުން ވެސް މިއަދު މި ބިލުގައި ވާހަކަދެއްކި،
މި ބިލާ ގުޅިގެން ޚިޔާލުފާޅުކުރެއްވުމުގައި އެ ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅަށް ވެސް އަޅު ގަ ނޑު ވަރަށް ތާއީދުކުރަން.
ހަމައެއާއެކީގަ އި އެފަދަ ބޭފުޅުން މިއަދު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ތެރޭގައި މިގޮތަށް ވަކާލާތުކުރެއްވުމަށް އަންހެންވެރިންގެ
ގޮތުގައި ތަމްސީލުކުރެވިގެންދާދިއުމަކީ ހަމަޔަޤީނުންވެސް މިއީ ރައީސް މައުމޫންގެ އުފެއްދުންތައް. ރައީސް މައުމޫން މި
ޤައުމަށް ގެނެސްދެއްވި ރީތި ޑިމޮކްރަސީއާއި ރީތި އަސާސްތައް މިއީ މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ދެކެމުން މި ދަނީ.
އެހެންނަމަވެސް، ހިތާމަޔަކީ ފަހުގެ ތާރީޚުގައި 2005 ،2004 ހާހިސާބުގައި މި ޤައުމަށް އުފަންވި ބޮޑު ވައިރަލެއް،
އެމް.ޑީ.ޕީ ކިޔާ ޖަމާޢަތަކުން މުޅި މި ޤައުމު ފަސާދަކުރުމުގެ ތެރެއަށް ވައްޓާލައިފި. ޑިމޮކްރަސީ ނަމުގައި މި ބައިގަ ނޑު
އައީ މުޅި ޤައުމު ފަނާކުރެއްވުމުގެ ޝިޢާރަކަށް ހަދައިގެން. އެހެންވީމާ، މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ
އަންހެންވެރިންނަށް ވެސް ފިރިހެންވެރިންނަށް ވެސް އެންމެ ބޮޑަށް ދިމާވެފައި އޮތް އެންމެ ބޮޑު ގޮންޖެހުމަކީ މި
ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޑާޓީ ޕޮލިޓިކްސް ނުވަތަ ހުތުރުވެގެންވާ ގޮތަށް ސިޔާސީ ހަރަކާތްތައް ހިންގުމުގެ ހަރަކާތްތުގައި ބަޔަކު
އުޅެމުންދާދިއުމުގައި ދިވެހި ތާރީޚުގައި ނުދެކޭ ފަދަ ބޮޑު އަނދަވަޅަކަށް ދިވެހިރާއްޖެ މި އޮތީ ވެއްޓިފަ. 2004 އިން
ފެށިގެން ދިވެހި ތާރީޚު އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދަނީ ފަހަތަށް ވަރަށް ބާރު ސްޕީޑުގަ އި ޤައުމު ކުރިއަށްދަމުންދަނިކޮށް.
އެހެންނަމަވެސް، މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ، ރައީސް ޔާމީން މި ގެންދަވަނީ މި ޤައުމު ޑާޓީ ޕޮލިޓިކްސްއިން
73

އެއް ކިބާކުރައްވަމުން. މި ޤައުމުގެ އެއްވެސް ރައްޔިތަކަށް ޤައުމުގެ އެހެން ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުތަކަށް އަރައިގަތުމަށް
ޓަކައި ވަކި ފަރުދަކަށް ފުރުޞަތުދެވިގެންނުވާނެ. އަޅުގަ ނޑު މި އިޝާރާތްކުރައްވަނީ ހަމަހަމަކަން ޤާއިމުކުރެއްވުމުގެ
ބިލެއްގެ ތެރެއިން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން، ފަހުގެ ތާރީޚުން ފެށިގެންދިޔަ މަންޒަރުތަކެއްގެ ތެރެއިން.
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން، ސިޔާސީ ހަރަކާތް ހިންގުމުގައި ކޮންމެ ޕާޓީއަކަށް ވެސް ފުރުޞަތުތަކެއް އެބަހުރި.
ޢަދާލަތު ޕާޓީން މި ޤައުމުގައި މިހާރު ސިޔާސީ ހަރަކާތް ހިންގަމުންދަނީ އެ ބަޔަކަށް ފެނުނު، އެ ވަގުތަކު އެ އޮތް
ގޮތަކަށް އެކި ކަންކަން ރިޢާޔަތްކުރެއްވުމަށް ޓަކައި. ވަރަށް ފަހުން ޝައިޚް ޢިމްރާނަށް ކުރެވިގެންދިޔަ ޙުކުމަކާ ގުޅިގެން
ޝައިޚް އިލްޔާސް ދެއްކެވި ވާ ހަކަތަކަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ގަބޫލުކުރެވިގެންދާނެ ވާހަކަތަކެއް ނޫން އެއީ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ޝަރްޢީ މަރުޙަލާގައި އިސްތިޢުނާފްކުރުމުގެ ދެ މަރުޙަލާ ބާކީ އޮއްވާ އެ މަރުޙަލާތަކަށް ނުގޮސް އަމިއްލަފުޅަށް އެކި
ކަންކަމުގައި އެކިއެކި ބަދުނާމުތައް ސަރުކާރާއި ރައީސް ޔާމީންގެ ބޮލުގައި އެޅުވިގެންދިޔަކަމީ އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ގަބޫލުކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން. މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫ ރިއްޔާ އަކީ ގާނޫނަށް ބާރުދެއްވައި، ގާނޫނީ ވެރިކަން
ތަންފީޛުކުރެއްވުމުގައި ލާމަސީލު ނަމޫނާއެއް. މި ޤައުމު ހަމައަކަށް އެޅުވުމުގައި އެ މަނިކުފާނު ކުރައްވަމުންގެންދަވާ
މަސައްކަތަކީ މިއަދު ދިވެހި ރައްޔިތުން ގަބޫލުކުރައްވާ މަސައްކަތްތަކެއް. ދިވެހި ތާރީޚު ގައި ދެ ޖިންސަށް ހަމަހަމަކަމާ
އެކީގައި ކުރިއެރުން ހޯއްދަވައިދެއްވައި ލީޑަރަކީ ރައީސް ޔާމީން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން މިކަން މިކަން އުފަލާއެކީ
ގަބޫލުކުރައްވާތީ އެއްވެސް ޝައްކެއް ނެތް މިންވަރަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެ މަނިކުފާނާ ދޭތެރޭގައި އިތުބާރު އޮތީމާ
އަޅުގަ ނޑުމެން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ކަ ނޑައެޅިފައިވާ ވަގުތުން ބާކީ އޮތީ 2 މިނެޓު. މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ
اله
ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްބާރީ ޢަބްދު އަށް.
ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްބާރީ ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ، މިއަދު މި މަޖިލީހަށް މި ހުށަހެޅިފައިވާ ޖެންޑަރ އީކު އަލިޓީ ބިލަށް އަޅުގަ ނޑު
ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން. އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަސްމާ ރަޝީދަށް އަޅުގަ ނޑު މި
ފުރުޞަތުގައި ޝުކުރު ދަންނަވަމުން، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ވޭތުވެދިޔަ 35 އަހަރުގައި މިފަދަ ބިލެއް
މަޖިލީހަށް އައިސްފައިނުވާއިރުގައި މިއަދު މި ބިލަށް ބަހުސްކުރެވިގެންދާއިރުގައި އަސްމާ ރަޝީދުމެން ކަހަލަ
ބޭފުޅުންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ޝުކުރު އަދާކުރުމަކީ މުހިއްމު ކަމެއް. އެއީ ވޭތުވެދިޔަ 30 އަހަރު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
އަސްމާއްތަމެން ބޭނުންކުރަމުންގެންދިޔައީ އަންހެނުންގެ ކޮމިޓީގައި ޖޫސްގިރަ އި، ކައްކައި، ފެންފޮތިލާ ބޭފުޅުންގެ
74

ގޮތުގަ އި. ސިޔާސީ ގޮތުން ކުރިއަރުވައި، އެ ބޭފުޅުން ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް މަސައްކަތްކޮށްފައިނުވާތީ މިއަދު
އަސްމާއްތަމެން ކަހަލަ ބޭފުޅުން މިއަދު މަޖިލީހަށް މި ބިލު ހުށަހަޅަނީ. އެހެންވީމާ، މި ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަ ނޑު
ޝުކުރުދަންނަވަމުން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، އަދި ބިލެއް ހުށަހެޅިޔަކަސް އަންހެނުންނަށާއި ފިރިހެނުންނަށް
ހަމަހަމަކަމެއް ނުލިބޭނެ. މި ބިލުގައި އެއްގޮތަކަށްވެސް ފާހަގަކުރެވިގެންނުދޭ، ދުނިޔޭގެ އެހެން ޤައުމުތަކުގައި މިފަދަ
ބިލުގައި އޮވޭ ކޮމިޝަނެއް. އެ ކޮމިޝަނުން ސަރުކާރުން އެ ސިޔާސަތު ތަންފީޛުކުރާ މިންވަރު ބެލޭނެ އިންތިޒާމެއް
ހަމަޖައްސާ. އެހެންނަމަވެސް، މި ބިލުގައި އެ ކޮމިޝަންގެ ވާހަކަ ލިޔެފައެއް ނުވޭ. އަނެއްކާ އޭގެއިތުރުން
ޓްރައިބިއުނަލެއްގެ ވާހަކަ ވެސް ލިޔެފައެއް ނުވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނާ
ހަމަހަމަކޮށް ތަރައްޤީގެ ސަފުގައި ، ސިޔާސީ ގޮތުންނާއި އިޤްތިޞާދީ ގޮތުންނާ ކުރިއެރުވުމަށް ވާހަކަދައްކާއިރުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިހާރުވެސް ފެންނަ މަންޒަރަކީ އަންހެނަކު މަގުމަތިން ހިނގާފައިދާ ކަމަށް ވަންޏާ ޖިންސީ
ގޯނާކުރުމާއި މިފަދަ ކަންތައްތައް ކުރާއިރުގައި ވެސް އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅެއް ނޭޅޭ. އަޅުގަ ނޑު އަނެއްކާވެސް
ކުރުކުރުކޮށް މި ދަންނަވަނީ، ސަރުކާރަށް ގާނޫނު ތަންފީޛްެއ ނުކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، އަނެއްކާވެސް މި ބިލުގައި
ކޮމިޝަނެއް ނުވަތަ ޓްރައިބިއުނަލެއް ނުހިމަނައި މި ބިލު ފާސްވެގެން ގޮއްސި ކަމަށް ވަންޏާ މި ގާނޫނަކީ ވެސް ހަމަ
އެހެން ގާނޫނުތަކެކޭ އެއްފަދައިން މި ސަރުކާރުން ގާނޫނު ތަންފީޛުނުކުރާ ގާނޫނަކަށް ވެގެންދާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ޔޫ.އެންގެ ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް މި ވަގުތު ރާއްޖެ އުޅުއްވާތީވެ ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލްގެ ލޮލުގައި އަދުން އަޅުވާލަން
ނުވަތަ ކުލަޖައްސައި...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ވަގުތު ހަމަވީ. މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާނަށް. ދެވަނަ ފުރުޞަތެއް.
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖަމީލް ޢުޘްމާން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ދެވަނަ ފުރުޞަތެއްގައި އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން މި ބޭނުންވީ، ސަބަބަކީ
ބައެއް މެންބަރުންގެ ވާހަކަފުޅުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ސަރުކާރަށް ތާއީދުކުރާ ބައެއް މެންބަރުން، ސަރުކާރާ އެކު
މަސައްކަތްކުރާ ބައެއް މެންބަރުން މި ބިލަށް އިދިކޮޅުހަދައި ވާހަކަދެއްކި ވާހަކަ، އެކަހަލަ ރޫހެއްގައި ވާހަކަ ދެއްކި.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރެއިން އެއްވެސް ބޭފުޅަކު އެކަހަލަ ރޫހެއް ގައި ވާހަކަ ނުދައްކަވާ. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ވާހަކަދައްކަނީ
ޖެންޑަރ އީކު އަލިޓީ ބިލެއްގެ ވާހަކަ ދައްކަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފިރިހެނުންނާއި އަންހެނުންނަށް ދޭންޖެހޭ
ފޯރުކޮށްދޭ ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި ނޫނީ ފުރުޞަތުތައް ތަނަވަސްކޮށްދިނުމުގައި ހަމަހަމަކަމާ އެކު ،
75

އިންސާފުވެރިކަމާ އެކު މި ފުރުޞަތުތައް ފޯރުކޮށްދޭނެ ގޮތެއްގެ ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ގާނޫނުތައް
ކޮންމެ ދުވަހަކު މަޖިލީހަށް ވައްދައިގެން މި ހަދަންޖެހެނީ ކީއްވެތޯ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ސުވާލު އުފެދޭ. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ވިދާޅުވެބައްލަވާ އަޅުގަ ނޑުމެން ކީއްކުރަން ހަދަންޖެހޭ ގާނޫނެއްތޯ؟ އަޅުގަ ނޑުމެން ހަދާ ގާނޫނުތަކުން
އަޅުގަ ނޑުމެން ލާޒިމްކުރާ ބައެއް ކަންތައްތައް ތަންފީޛުކުރުމުގެ މަރުޙަލާއަށް ދާއިރުގައި އެ ކަންތައްތައް ހުއްޓުވުމަށް
ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ ކޮބައިތޯ އަޅުގަނޑުމެން މި ގާނޫނުތައް ހެދުމުގެ ބޭނުމަކީ؟
އަޅުގަ ނޑުމެން ހަދައި ދޫކޮށްލާ ގާނޫނުތަކުގެ ތެރެއިން އަޅުގަ ނޑުމެން މި ނިންމަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ގާނޫނުތަކުގެ
ތެރެއިން ބަޔާންކޮށްފައި މި އޮންނަނީ 13 އަހަރަށް ޖަލަށް ލާން، ނޫނީ 12 އަހަރަށް ޖަލަށް ލާން. ނޫނީ އެ ޝަރްޢީ
އެކި މަރުޙަލާތަކުގެ ތެރެއިން ކަންތައްތައް ދާންވާ ގޮތް މި އަންނަނީ. އެކަމަކު އެ ގާނޫނުތައް ހެދި މަޖިލީހުގައި ތިބި
މެންބަރުން ނިކުމެ އެ ބޭފުޅުން ދޫކޮށްލަން ގޮވައިލީމާ އެއީ މައްސަލައެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ މައްސަލަ
އަޅުގަ ނޑުމެން ތެރޭ ޖެހިގެން މި އުޅެނީ. އަޅުގަ ނޑުމެން ޝަރްޢީ ނިޒާމުގެ މައްސަލަތައް ނިންމަންޖެހޭ އެކިއެކި
މަރުޙަލާތަކެއް އެބަހުރި. ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނިންމަންޖެހޭ މަރުޙަލާތަކެއް އެބަހުރި. ހައިކޯޓުން ނިންމަންޖެހޭ މަރުޙަލާތަކެއް
އެބަހުރި. މި މަރުޙަލާތައް ފުރިހަމަނުކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ގާނޫނުހެދި މެންބަރުން، މި ގާނޫނަށް
ތާއީދުކޮށް މިއަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުން މިއަދު ޕްބަލިކުގައި ނޫނީ މީޑިއާގައި ނުކުމެ މި ކަންތައްތައް ދަނީ އިންސާފަ ކުން
ނޫނޭ، މިހެން މި ކަންތައް ކުރާށޭ ގޮވީމާ މިއީ މައްސަލައަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ގާނޫނުތަކުގެ
ތެރޭގައި މައްސަލައެއް އުޅޭ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑު މި ގާނޫނުތައް އިޞްލާޙުކުރުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ
ކަމެއް. މިކަން އިޞްލާޙުކުރުމަށް ޓަކައި މި ގާނޫނު އަޅުގަ ނޑުމެން މި ހަދަންޖެހޭ ގޮތަކީ މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް
ގާނޫނުތައް އިޞްލާޙަށް ހުށަހަޅައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެން ބަހުސެއްކޮށް މިކަން ނިންމަނީ. ދެން، އެ ހުށަހަޅާ އިޞްލާޙެއް
އަނެއްކާ ފާސްވީމާ އަނެއްކާ އަނެއް މައްސަލައަށް މި ވަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ޤައުމުގެ ރައްޔިތުން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް، ނޫނީ ޕީ.ޕީ.އެމަށް، ނޫނީ ޕީ.ޕީ.އެމާ ގުޅިފައިވާ ޕާޓީތަކަށް މެޖޯރިޓީ މި ދިނީ އެ ބޭފުޅުންނަށް
އިތުބާރާއެކު މި ޤައުމު މިގޮތަށް ގެންދެވޭނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން އޮތީމަ. ދެން، އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކުން ހުށަހަޅާ ބިލެއް ނޫނީ
ގަރާރެއް ފާސްނުވެގެން ގޮސް މަޖިލީހުން ބޭރުވެގެންދިޔަ އިމާ ދެން އެވެސް މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ މެންބަރުންގެ ބޮލުގައި
އިލްޒާމު އަޅުވަންވީ. މި މަޖިލީހުން ކަންތައްތައް ނިމިގެން މި އަންނަނީ. މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ ތެރޭން އެންމެ ގިނަ
މެންބަރުން ތާއީދުކުރާ ގޮތަކަށް ކަންތައް ނިމިގެން މި އަންނަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި
އަންނަނީ އިންސާފުވެރިކަމާ އެކު ކަންތައްތައްކުރުމަށް ޓަކައި ވެސް ނޫނީ މި ކަންތައްތައް ހަމަޖެހިފައި އޮންނަ
އުސޫލުން މި ކަންތައްކުރުމަށް ޓަކައި ވެސް ހުރަސްއަޅަމުންދާ މަންޒަރު މި ފެންނަނީ. އަޅުގަ ނޑުމެން އަންހެނުންގެ
ޙައްޤުތަކުގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރު އެންމެ ފުރަތަމަ ވިސްނަން އެބަޖެހޭ އަންހެނުންނަށް މަގުމަތީގައި ހަމައަށް ހިނގަ އިލެވޭނެ
ގޮތް ހަދަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ކުޑަ ޅަކުދިން ހިނގައިލެވޭނެ ގޮތްތައް ހުންނަން އެބަޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް،
76

އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ މުޒާހަރާތަކަށް ނުކުމެ އަންހެނުން ވެސް މުޒާހާރާތަކުގެ އެންމެ ކުރިއަށް ނެރެ ،
މުޒާހާރާތަކުގެ ތެރޭން ވެސް އެވެރިންނަށް ތަފާތު އެކިއެކި އުނދަގޫތަކާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭން ކުރިމަތިވަމުންދާ ތަން
މި އަންނަނީ. އެހެންނަމަވެސް، ސިޔާސީ ގޮތުން ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަމުންދާއިރު، އަދި އިޖުތިމާޢީ
ގޮތުން ވަޒީފާގެ މާޙައުލުގައި ވެސް މަސައްކަތްކުރަމުންދާއިރު އަންހެނުންނަށް ހަމަހަމަކަމާއެކު އަޅުގަ ނޑުމެން
ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ. މި ރާއްޖޭގައި އެބަތިބި ޑިގްރީ ހަދާފައި ތިބި، މާސްޓަރސް ހަދާފައި ތިބި، ނޫނީ އެއަށްވުރެ މަތީ
ތަޢުލީމް ޓެކްނިކަލް ކޮލިފިކޭޝަން ހުރި އަންހެން ކަނބަލުން އެބަ ތިއްބެވި. އެ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އެކަށީގެންވާ
މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކާއެކު މަސައްކަތްކުރެވޭނެ ގޮތްތަތަކެއް ހަމަޖައްސަން؛ އަޅުގަ ނޑު އުފާކުރަން މި ސަރުކާރުން
މިއަދު އެކިއެކި ބޯޑުތަކުގައި، ސަރުކާރަށް ނިސްބަތްވާ އެކިއެކި ބޯޑުތަކުގެ މެންބަރުންގެ ގޮތުގައި އެބަ ތިއްބެވި އަންހެން
ކަނބަލުން ޢައްޔަންކުރައްވާފަ. ޚާއްޞަކޮށް ކޮންމެ ބޯޑެއްގައި ވެސް އަންހެން ކަނބަލެއް މަސައްކަތްކުރުމަކީ ހަމަ
ސަރުކާރުގެ ޕޮލިސީއެއްގެ ތެރޭން ކުރާ ކަމެއް ގޮތުގައި މި އޮންނަނީ. ހަމަ އެއާއެކުގައި، މިއަދު ރަށްފުށުގެ އެކިއެކި
ކޮމިޓީތައް އިންތިޚާބުކުރެވި، އަންހެނުންގެ ދައުރު ތަރައްޤީކުރުމުގައި އަންހެނުންގެ ހިއްސާ މިއަދު ވަނީ އިތުރުކުރެވިފައި
މި އޮތީ. ތަފާތު އެން.ޖީ.އޯތައް އުފައްދައި، އެން.ޖީ.އޯތަކުގައި އަންހެނުންގެ ޙައްޤުތަކަށް ޓަކައި މަސައްކަތްކުރާ މީހުން
އިތުރުވަމުން މި އަންނަނީ. އެހެންވީމާ، މި ސަރުކާރުން މި ފުރުޞަތުތައް މި އަންނަނީ ހޯދައިދެމުން. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަ ނޑުމެން ގާނޫނުތަކުގެ ތެރޭން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކަންތައް އިޞްލާޙުވަމުންދާއިރު އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ވެސް
ދަންނަވަން މި ޖެހޭނީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ދީނީ ގޮތުން ވެސް އެކަން އޮންނަ ގޮތް ވެސް ބަލަން އެބަޖެހޭ. ދީނީ
ގޮތުން އަންހެނުންނަށް ކިހާ ވަރަކަށްތޯ މުޖުތަމަޢަށް ނުކުމެގެން މަސައްކަތްކުރެ ވޭނީ ބަލަން އެބަޖެހޭ. މިކަން ނިންމޭނީ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިކަން ނިންމޭނީ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބިލު ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި
މަސައްކަތްކުރަމުންދާއިރު. އިޖުތިމާޢީ ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތްކުރަމުންދާއިރު ދީނީ ޢިލްމުވެރިންނާއި ނޫނީ އެކަމާ ގުޅުންހުރި
މުއައްސަސާތަކާ މަޝްވަރާކޮށްގެން. ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާ ކޮންމެ ބިލަކީ ހަމަ އެ އޮތް ގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ފާސްކޮށް
ސިއްކަޖަހައި ނިންމާލަންޖެހޭ އެއްޗެއް ނޫން އެއީކީ. އަޅުގަ ނޑުމެން އިޖުތިމާޢީ ކޮ މިޓީގައި މަސައްކަތްކުރާއިރު
އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރަންޖެހޭނީ މިގޮތަށް. މިސާލަކަށް، ދަންނަވާ ކަމަށް ވަންޏާ ޒުވާނުންގެ ބިލު، އަޅުގަ ނޑުމެން
ފާސްވެގެންދިޔައިރު އެކިއެކި ކުޅިވަރު ޖަމުޢިއްޔާތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ގެނައިމު. މަހާސިންތާއެއް ބޭއްވީމު ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލިސް ތެރޭގައި. އެއީ، ސަރުކާރުން ހުށަހެޅުއްވި ބިލެއް. އެހެންނަމަވެސް، އެ މަހާސިންތާ ބާއްވައި ގެން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބޭ މަޢުލޫމާތުތަކަކީ ވަރަށް މުހިއްމު މަޢުލޫމާތުތަކެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން ހުރި ގާނޫނީ އެކިއެކި
ނުކުތާތަކާ ދޭތެރޭގައި އިތުރަށް ނަޒަރު ހިންގާލައި، ފުރިހަމަކޮށްލުމަށް ޓަކައި ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް،
މަޢުލޫމާތުތަކެއް، ތަނަވަސްކަން ގެންނާނެ ކަންތައްތަކެއް. އެހެންވީމާ، ގާނޫނު އަޅުގަ ނޑުމެން ދޫކޮށްލާއިރު
ދޫކޮށްލަންޖެހެނީ މުޖުތަމަޢުގެ އެންމެންނަށް އޭގެ ފައިދާއާއި ލަބަޔާއި މަންފާ ލިބޭ ގޮތަށް. އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރާ
77

ގޮތުގައި މިއީ މުހިއްމު ބިލެއް. އެކަމަކު، އަޅުގަ ނޑު އިތުރަށް މަޝްވަރާކޮށް، މަޢުލޫމާތުތަކެއް ހޯދަންޖެހޭ ބިލެއް.
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު އިބްރާހީމަށް.
ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` މިއަދު މަޖިލީހުގައި ބަހުސްކުރެވެމުންމިދާ ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ ބިލަކީ ވަރަށް މުހިއްމު ބިލެއް. މި ބިލަކީ މިއީ
ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ބިލެއް. މި ބިލު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަސްމާ ރަޝީދު ހުށަހަޅުއްވަމުން ވަރަށް ގިނަ ނުކުތާތަކެއް ފާހަގަކުރައްވައިފި. ތެދު ވާހަކައެއް ވެސް މެ.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާ ކޮންމެ ބިލަކީ، އަދި އޭގައިވާ ކޮންމެ ކަމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެއާ
މެދުގައި މަޝްވަރާނުކޮށް ހަމަ ފޮނުވާ ގޮތަށް ސިއްކަޖަހައި ދޫކޮށްލަންޖެހޭނެ އެއްޗެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެން އެއާ
ދޭތެރޭގައި ވިސްނަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ނިންމާ ކޮންމެ ނިންމުމެއްގައި އިސްލާމީ ޝަރީޢަތް އަޅުގަ ނޑުމެންނާ
ހަމައަށް ގެނެސްދީފައިވާ ކަންތައްތަކީ ކޮބަ އިތޯ އެންމެ ފުރަތަމަ ބަލަން އެބަޖެހޭ. އަންހެނުންގެ ޙައްޤުތައް ގެނެސްދިނީކީ
ގާނޫނަކުންނެއް ނޫން. އަންހެނުންގެ ޙައްޤުތައް ގެނެސްދިނީކީ އދ.އިންނެއް ނޫން. އަންހެންނުންގެ ޙައްޤުތައް
ގެނެސްދިނީކީ އެއްވެސް ހާލެއްގައި ވަކި ކޮމިޓީއަކުންނެއް ނޫން. އަންހެނުންގެ ޙައްޤުތައް ވެސް ގެނެސްދެއްވީ
އެއްކައުވަންތަ މާތްاله. މިކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަނީ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުން ވަރަށް ސާފުކޮށް އެނގިގެން ގޮއްސަ.
އެހެންވީމާ، މި ކަހަލަ ބިލުތަކެއް ހުށަހަޅާއިރުގައި ވެސް ، މި ގޮތަށް ހަމަހަމަކަމުގެ ގޮތްތަކެއް ގެންނައިރުގައި ވެސް
އެއް މާއްދާއެއްގައި ހަމަހަމަކަން، އަނެއް މާއްދާއެއްގައި ހަމަހަމަކަން ގެއްލޭ ގޮތަށް އޮވެގެންނުވާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު
ގަބޫލުކުރަނީ. މިސާލަކަށް، ދަންނަވާ ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، ބަލަމާހިނގާ، 19 ވަނަ މާ އްދާގެ (ހ) ގައި ތަޢުލީމުގެ
މަންހަޖުގައި އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންގެ ދެމެދުގައި ހަމަހަމަކަން ބޭއްވުމުގައި އަސާސްއާއި އެންމެނަކީ ހަމަހަމަ، އެއް
ހަމައެއްގެ ޙައްޤާއި ފުރުޞަތު ލިބިގެންވާ ބައެއް ކަމަށް ގަބޫލުކުރާ ވިސްނުން ކުރިއެރުވުން. މިއީ، އަޅުގަ ނޑުމެން
ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން އެއްވެސް ހާލެއްގައި އަންހެނުންނަށް ލިބިގެންވާ ޙައްޤުތަކުން
މަޙްރޫމްކުރުމަށް ޓަކައި އެއްވެސް ބަޔަކު އެއްވެސް ގޮތަކަށް މަސައްކަތްކޮށްގެންނުވާނެ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މިފަދަ
ބިލެއް ހުށަހެޅިގެންދާއިރުގައި މި ނޫން އެހެން ގާނޫނުތަކުން އަންހެނުންގެ ޙައްޤުތައް ގެއްލެމުންދާ، ދައުލަތުން ސީދާ
އިސްނަންގަވައި ގެން ސަރުކާރުގެ އިސްނަންގަވައިގެން މީހުންނާ ހަވާލުކުރަމުންދާ ބައެއް ޕްރޮޕަޓީ ނުވަތަ
މިލްކިއްޔާތުތަކުން އަންހެނުން ބައެއް ފަހަރު ހާލަތްތަކުގައި މަޙްރޫމްކުރަމުންދާ ތަން އެބަފެނޭ. މިސާލަކަށް، ދަންނަވާ
78

ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، އެ މީހުންނަށް އެންމެ އެ ކަނބަލުންނަށް އެންމެ އުނދުގޫވާ އެއް ކަމަކަށް ވެގެންދޭ، ދިރިއުޅުމުގެ
ޙައްޤު. ދިރިއުޅޭ ތަނުގެ ޙައްޤު. ނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެހެން ގާނޫނެއްގައި ބަ ޔާންކޮށްފައި އޮންނަ ގޮތުގެ މަތީން
އެ މީހާގެ އަސްލު ދަރިން، އަންހެން ދަރިން ކަމަށް ވުމުން، އެ މީހާ ދިރިއުޅޭނެ ޙައްޤުން މަޙްރޫމްކުރެވޭ ގޮތަކުން މާ
ދުރުން އަންނަ މީހަކަށް އެ ގޯތިން ބައި ލިބޭ ގޮތަށް އޮތުމަކީ އެއީ ރަނގަޅު ކަމެއް ނޫން. ސަބަބަކަށް ވަނީ އިސްލާމީ
ޝަރީޢަތުގައި ތަރިކަ އިގެ އުސޫލުން އެ މީހަކަށް ލިބިގެންވާ ޙައްޤެއް އެ މީހަކަށް ލިބުމުގެ ޖާގަ އޮތީ ވަރަށް ރީއްޗަށް
ދެއްވާފަ. ސަބަބަކީ ކޮބައިތޯ؟ ސަބަބަކީ ކޮންމެ އަންހެނަކީ ވެސް ކޮންމެ ފިރިހެނެއްގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ހުންނަންޖެހޭ
ފަރާތެއް ކަމުގައި އިސްލާމީ ޝަރީޢަތް ކަ ނޑައަޅުއްވާފައި މި އޮތީ. އެހެންވީމާ، އެގޮތުގެ މަތީން ބަލާއިރުގައި، މީހަކަށް
އިހާނެތި ގޮތެއް، ދެރަ ގޮތެއް ހަދައިފި ހާލަތެއްގައި ވެސް ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އެ މީހަކަށް ދޫކުރެވޭ ގޯއްޗެއްގެ، އެ
މީހާގައި ތިބީ ހުސް އަންހެން ދަރިން ކަމުގައި ވާނަމަ، މާ ދުރުން އަންނަ ފިރިހެނަކު އެ ގޯތިން ބައި ލިބޭ ކަމުގައި
ވެއްޖެ އްޔާ އެ އަންނަނީ އަސްލު އަންހެން ނުވަތަ އަންހެން ކުދިން ބަލިކަށިވުމުގެ ހާލަތަށް އެ އަންނަނީ. އޭނަ ކޮންމެ
ފަދަ ހާލަތެއްގައި އުޅުނު ކަމުގައި ވިޔަސް ދިރިއުޅުމުގެ ޙައްޤު އޭނައަށް ލިބެން އެބަޖެހޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާނީ އެއްވެސް ގާނޫނަކުން އަންހެން ދަރިން މަޙްރޫމްކުރެވޭ ފަދަ ހާލަތެއް އޮތް ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، މާ ދުރުން
އަންނަ ވާރިސަކު ބިމުގެ ބޭނުންކުރަން ނިންމައިފި ކަމުގައި ވަންޏާ މި އޮތް ކުޑަކުޑަ ގޯތިތަކުން އެ އަންހެން ކުދިންގެ
ޙައްޤުތައް ގެއްލިގެން އެބަދޭ. އެންމެ ފުރަތަމަ ދިރާސާކުރަންވީ މި މަޖިލީހުގެ އެއްވެސް ގާނޫނެއްގައި އެބައޮތްތޯ އެފަދަ
ގާނޫނެއް އެފަދަ ގޮތަކަށް. އެބަހުރި. އެހެންވެއްޖެއްޔާ ފުރަތަމަކަމަކީ ޖެންޑަރގެ މި ބިލުގެ ދަށުން އީކުއަލިޓީ
ގެނެސްދިނުމަށް ޓަކައި މިކަން ރަނގަޅުކުރުން. އާދެ! ދަން ނަވާލަން ބޭނުންވާ އަނެއް ވާހަކައަކީ ، މިސާލަކަށް މި ފަދަ
ހަމަހަމަކަމުގެ ބިލެއް ގެނެއްސަ އޮތްއިރުގައި މީގެ މާއްދާ އެއް ގައި ބަޔާންކޮށްފަ އެބަވޭ؛ އެއީ، 21 ވަނަ މާއްދާ. 21
ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތު ގެ މަތިން ބަލައިފި ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، އޭ ގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައި އޮތީ ،
ސިޔާސީ މައިދާނުގައި ހުރިހާ ފަންތިއެއްގެ ފިރިހެނުންނާ އެއް ހަމަ ފުރުޞަތުތަކެއް އަންހެނުންނަށް މަގުފަހިކޮށްދިނުމަކީ
ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ޒިންމާއެއް ކަމަށް. އަދި އެހެން މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެބަވޭ، ފިރިހެނުން ކުރިމަތިލާ ތަނެއްގައި
އަންހެން ކުރިމަތިލާ ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، އެކަށީގެންވާވަރަށް ކުރިމަތިނުލައިފި ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ، ދަޢުވަތުދީގެން
ވިޔަސް އަންހެނުން އެ ތަނަށް ކުރިމަތިލާންވާނޭ. ގަދަކަމުން، މަޖުބޫރުން ވެސް އެކަން ކުރަން އެބަޖެހޭ. އެހެން
އޮވެގެންނުވާނެ. ހަމަހަމަކަމެއް ގެންނަ ކަމުގައި ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މި މަޖިލީހުން ވެސް އެބަ ފެނޭ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެމް.ޕީ؛ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަސްމާ ރަޝީދު ވެސް ހަމަ ފިރިހެނަކާ ވާދަކޮށްގެން އިނގޭތޯ
މަޖިލީހަށް ހޮވިވަޑަ އިގަތީ. މާރިޔާ އަޙްމަދުދީދީ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު؛ އީވާ ޢަބްދުاله، ހަމަ އެފަދައިން ރޮޒައިނާ
އާދަމް ވެސް ހަމަ ފިރިހެނުންނާ ކުރިމަތިލައިގެންނޭ އިނގޭތޯ. ކޮބައިތޯ ގެއްލިފައިވާ ޙައްޤަ ކީ؟ އެހެންވީމާ، ގަދަކަމުން
ގެނެސް ވަކި ތަނެއްގައި ބޭންދުމަކީ އެއީ ޙައްޤު ދިނުމެއް ނޫން. އެއަށް ކިޔަނީ އަންހެނުންނަށް ގޯނާކުރުން ނުވަތަ
79

ގެއްލުންދިނުން. އެއީ، މަޖުބޫރުން ކަންތައްތައް ކުރުމަކީ އެއީ ކޮންގެންވާނެ ކަމެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، އެ މާއްދާ ކޮމިޓީ
މަރުޙަލާގައި އިސްކުރަން އެބަޖެހޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަނީ މިފަދަ ހާލަތްތަކަށް އަންނައިރުގައި އެ
ހާލަތްތަކުގައި ހުންނަ ގޮތްތަކު ގެ މައްޗަށް ވަރަށް ފުރިހަމަކޮށް ރިޢާޔަތްކުރަން އެބަޖެހޭ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެން ބަރު ވަގުތު ހަމަވީ . އާދެ! މިހާރު އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ބިލު ހުށަހެޅުއްވި
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު؛ އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ބިލާ ބެހޭ ގޮތުން އެންމެ ފަހުން ވިދާޅުވުމަށް ޓަކައި ، އެއްޗެއް
ވިދާޅުވުމަށް ޓަކައި އެރުވޭ ފުރުޞަތެއް. ބަހުސްގެ މަރުޙަލާގައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ކުރައްވާފައިވާ ސުވާލުތަކާއި
ސާފުކުރަން އެދިވަޑައިގެންނެވި ކަންކަމަށް ރިޢަޔާތްކުރައްވަ އި ކަމަނާގެ ފަހުބަސްކޮޅު ވިދާޅުވެދެއްވުމަށް މި ފުރުޞަތު
އަރުވަން.
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަސްމާ ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް. އަޅުގަ ނޑަށް ބަހުސްގެ މަރުޙަލާގައި ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް ދެއްވި ހިތްވަރާއި މި ބިލަށް ދެއްވި
އިތުބާރާއި، އަޅުގަ ނޑަށް ކޮށްދެއްވި ސަޕޯޓާ އި، މި ބިލު ފާސްވެގެން ވަރަށް ރަނގަޅު ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންތެރި
ބިލެއްގެ ގޮތުގައި ނުކުންނާނެ ކަމަށް ދެއްވި އިތުބާރަށް ވަރަ ށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. އަދިވެސް އެއް ފަހަރު އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، މި ބިލު ހުށަހެޅުއްވުމުގެ ފުރުޞަތު ދެއްވީ ވަރަށް އިޚްލާސްތެރިކަމާ އެކު ސަރުކާރުންނޭ. މި
ބިލު ފާސްވެގެން ނު ކުތުމުގެ ބާރު އޮތީ މި މަޖިލީހުގައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުންގެ އަތްޕުޅުގައޭ . ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ބޭފުޅުންގެ ހުރިހާ ބޭފުޅުންގެ ވެސް ޚިޔާލުފުޅާއި ފިކުރާ އި އެ ބޭފުޅުން ދެއްވާ ހުރިހާ އެއްޗެއް ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެން މަރުޙަލާގައި ބަހުސްކޮށް، އެކިއެކި ދިމަދިމާލުން މިކަމުގެ ޤާބިލު ބޭފުޅުން ގެނެސްގެން އެ ބޭފުޅުންގެ
ޚިޔާލާއި ފިކުރު ލައި ގެން މިކަން ކުރިއަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ގެންދާނީ. މީގެ ކުރިންވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން މިކަހަލަ ހުރިހާ
ބިލެއް ގެންދަނީ މިގޮތަށް. ދެން، މި ބިލު ފާސްކޮށްދެއްވާނެކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ވަރަށް ބޮޑު ޔަޤީންކަން އެބައޮތް. އެއީ،
މިއީ މުޖުތަމަޢަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުންވެފައި އޮތް ބިލެއް. ފަހަރެއްގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑަށް ބޭނުންވެގެން ހަދާ ބިލެއް
ނޫން. ނޫނީ މިތާ މެންބަރުންގެ ބޭނުންމަށް، މުޅި މުޖުތަމަޢަ ށް ބޭނުންތެރި ބިލެއް. އެއީ، މުޖުތަމަޢެއް އެކުވެގެންވަނީ
އަންހެން ބޭފުޅުންނާއި ފިރިހެން ބޭފުޅުންނާ އެއްކޮށް. މީގައި ފަހަރެއްގައި ވެސް އަންހެން އިސްކުރަން، ނޫނީ ފިރިހެން
އިސްކުރާ ވާހަކަ މީގައި ނޯންނާނެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު ފެށުނުއިރު ވެސް ދެންނެވިން. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ވެސް މި
ބިލު ހުށަހަޅުއްވާފައި މި އޮންނަނީ، ސަރުކާރުން ހުށަހެޅުއްވުމުގެ ބޭނުމަކީ އަސާސީ ޙައްޤުތަކާއި މިނިވަންކަން
ލިބުމުގައި އެ މީހެއްގެ ޖިންސަށް ނުވަތަ އެ ނޫންވެސް ކަމަކަށް ބަލައި ތަފާތުކޮށްގެންނުވާނެކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ
80

ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 17 ވަނަ މާއްދާ ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހިނދު، އަދި ގާނޫނުގެ ރައްކާތެރިކަމާއި
ގާނޫނުން ލިބިދޭ މަންފާތައް ހަމަހަމަކަމާއެކު ލިބުމަކީ ހަމަ ކޮންމެ މީހެއްގެ ޙައްޤަކަށް ވެސް ވާ ކަމަށް
ޤާނޫނުއަސާސީގެ 20 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވީތީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. މިހާހިސާބުން މި ބިލުގެ؛ އާދެ! ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އަސްމާ ރަޝީދު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ޖެންޑަރ އީ ކުއަލިޓީގެ ބިލު. ބިލުގެ ބަހުސްގެ މަރުޙަލާ ނިމިގެން އެ
ދިޔައީ. އެހެންކަމުން، އޮންނާނީ މި ބިލު މަޖިލީހުން ބަލައިގަތުމަށް ނެގޭ ވޯޓުނެގުން. ވޯޓުނެގުން އޮންނަނީ މިއަދުގެ
1:30 ގައި. އެހެންކަމުން، 1:30ގައި މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާ ފެށޭނެ ވާހަކަ ދަންނަވަމުން، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް
ހުސް ވަގުތުކޮޅެއް އަރުވާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
[ހުސްވަގުތުކޮޅު: 12:30 އިން 13:30 އަށް]
(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ރައީސް ޢަބްދުاله މަސީޙް މުޙައްމަދު)
8. ވޯޓަށް އެހުމަށް ހުރި ކަންކަމަށް ވޯޓަށް އެހުން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ال ساّلم عليكم. މި ދަންފަޅީގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދަން ކަމަށް. އެޖެންޑާ އައިޓަމު 8. ވޯޓަށް އެހުމަށް ހުރި
ކަންކަމަށް ވޯޓު އެހުން. ވޯޓު ރަނގަބީލު ޖައްސަވައިދެއްވުމަށް އިދާރީ މޭޒުގައި ދަންނަވަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މި
ފުރުޞަތުގައި ކޮމިޓީތަކަށް އައި ބައެއް ބަދަލުތައް ދަންނަވައިލާނަން. އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ
ހެންވޭރު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޢަބްދުލްކަރީމްގެ ބަދަލުގައި އެ ކޮމިޓީއަށް ގަލޮޅު އުތުރު
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އީވާ ޢަބްދުاله ހަމަޖައްސަވައިދެއްވުން އެދިވަޑައިގެން އެމް.ޑީ.ޕީ ޕާލިމެންޓަރީ ގްރޫޕުން
ސިޓީ ފޮނުއްވާފައިވޭ. އެ ލިޔުން ލިބުމުން މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 107 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި ވާ ގޮތުގެ މަތީން
މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުގެ ލީޑަރުންނަށް އެކަން ވާނީ އެސް.އެމް.އެސްއަކުން 15
ފެބުރުވަރީ 2016 ގައި އަންގާފަ. އެހެންކަމުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 107 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ވާ
ގޮތުގެ މަތީން އެކަން އެގޮތަށް އިޢުލާންކުރަން. އާއްމު ކޮމިޓީގައި ހިމެނިވަޑަ އިގަންނަވާ އަލިފުށީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ޙުސައިންގެ ބަދަލުގައި އެ ކޮމިޓީއަށް ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު
81

ނާޡިމް ހަމަޖައްސަވައިދެއްވުން އެދިވަޑައިގެން އެމް.ޑީ.ޕީގެ ޕާލިމެންޓަރީ ގްރޫޕުން ސިޓީ ފޮނުއްވާފައިވޭ. އެ ލިޔުން
ލިބުމުން މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 107 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި ވާ ގޮތުގެ މަތީން މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ
ޕާލިމެންޓަރީ ގްރޫޕުގެ ލީޑަރުންނަށް އެކަން ވާނީ އެސް.އެމް.އެސްއަކުން 15 ފެބުރުވަ ރީ 2016 ގައި އަންގާފަ.
އެހެންކަމުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 107 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ވާ ގޮތުގެ މަތީން އެކަން އެގޮތަށް
އިޢުލާންކުރަން. އިމްތިޔާޒު ކޮމިޓީގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ މެދުހެންވޭރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާޡިމްގެ
ބަދަލުގައި އެ ކޮމިޓީއަށް ހޭންވޭރު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޝާހިދު ހަމަޖައްސަވައިދެއްވުން
އެދިވަޑައިގެން އެމް.ޑީ.ޕީގެ ޕާލި މެންޓަރީ ގްރޫޕުން ސިޓީ ފޮނުއްވާފައިވޭ. އެ ލިޔުން ލިބުމުން މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 107
ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި ވާ ގޮތުގެ މަތީން މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ޕާލިމެންޓަރީ ގްރޫޕުގެ ލީޑަރުންނަށް
އެކަން ވާނީ އެސް.އެމް.އެސްއަކުން 15 ފެބުރުވަރީ 2016 ގައި އަންގާފަ. އެހެންކަމުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
ގަވާއިދުގެ 107 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ވާ ގޮތުގެ މަތީ ން އެކަން އެގޮތަށް އިޢުލާންކުރަން. ސުލޫކު ކޮމިޓީގައި
ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޙަސަންގެ ބަދަލުގައި އެ ކޮމިޓީއަށް ކެޔޮދޫ
ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާ ނަޒީރު އިބްރާހީމް ހަމަޖައްސަވައިދެއްވުން އެދި ވަޑައިގެން ޖުމްހޫރީ ޕާޓީގެ
ޕާލިމެންޓަރީ ގްރޫޕުން ސިޓީ ފޮނުއްވާފައިވޭ. އެ ލިޔުން ލިބުމުން މަ ޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 107 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައިވާ
ގޮތުގެ މަތީން މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުގެ ލީޑަރުންނަށް އެކަން ވާނީ
އެސް.އެމް.އެސްއަކުން 17 ފެބުރުވަރީ 2016 ގައި އަންގާފަ. އެހެންކަމުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 107
ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން އެކަން އެގޮތަށް އިޢުލާނުކުރަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން
ކާޑުކޮޅުތައް ޗެކުކޮށްދެއްވުމަށް ހަނދުމަފުޅުކޮށްއަރުވަން. ވަޑައިގެންތިއްބެވި ބައެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ކާޑު އޭގެ
މަޤާމުގައި ނުވާކަން އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ. ވޯޓަށް ދަންނަވައިލާނަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަސްމާ ރަޝީދު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ޖެންޑަރ
އީކުއަލިޓީ ބިލު މަޖިލީހުން ބަލައިގަތުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން
އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
82

ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަސްމާ ރަޝީދު
މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 85
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 62
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 59
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 59
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 30
ޖުމްލަ: 59
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ދަންނަވާލަނީ ދެންމެ ނެގުނު ވޯޓުގެ ނަތީޖާ. މަޖިލީހުގެ ޖުމުލަ އަދަދު؛ 85. ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވި
މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 62. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 59. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު
ނެތް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި
މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 59. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 30. ޖުމުލަ؛ 59. އެހެންކަމުން، ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން
މާފަންނު މެދު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަސްމާ ރަޝީދު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ ބިލު މަޖިލީހުން
ބަލައިގަތުމަށް ވޯޓުގައި ބައިވެރިވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންގެ އިއްތިފާޤުން ފާސްވެޖެ! މި ބިލު އިޖުތިމާޢީ ކޮމިޓީއަށް
ހިނގައްޖެ ކަމުގައި ކަ ނޑައަޅަން.
ނިންމުން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. ދެން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް އޮންނާނީ 23 ފެބުރުވަރީ
2016 ވާ އަންގާރަ ދުވަހުގެ ހެނދުނު 9:00 ގައި.
والحمد هل ر ب العالمين. މަޖިލިސް ނިމުނީ.
____
83